

*Academia de Științe
a Moldovei*

*Institutul Național de
Cercetări Economice*

*Ministerul Economiei
al Republicii Moldova*

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 11 (trim. III) 2013

ISSN 1857-3126

Chișinău

Supported by the European Union High Level Policy
Advice Mission to the Republic of Moldova

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Olga Timofei, Tatiana Colesnicova, Victoria Clipa, Viorica Popa, Veronica Vragaleva, Alexandra Novac, Eugenia Lucaşenco, Corina Gribincea, Sergiu Gherboveţ, Zaharia Olarescu

Această ediție a fost pregătită cu suportul acordat de Proiectul EUHLPAM, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD Moldova.

Echipa *TEM* este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

Publicația “Tendințe în Economia Moldovei” este o ediție trimestrială produsă cu asistența Misiunii Uniunii Europene de Consiliere în Politici Publice pentru Republica Moldova. Conținutul acestei publicații este responsabilitatea exclusivă a autorilor și nu reflectă punctul de vedere al Uniunii Europene.

© Institutul Național de Cercetări Economice al AȘM

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice
2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45
Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94
e-mail: iefs@iefs.md, web site: www.iefs.md

CUPRINS

Principalele evenimente sociale și economice din Republica Moldova	7
Rezumatul ediției	10
Capitolul I. PRODUCȚIA	16
Capitolul II. PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB	22
Capitolul III. FINANȚE	27
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	47
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	68
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	73
ANEXE STATISTICE	87

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Nicolae Timofti
Președintele Parlamentului	Igor Corman
Prim-ministru	Iurie Leancă
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați (Partidul Comuniștilor din Republica Moldova – 33, Partidul Liberal Democrat din Moldova – 31, Partidul Democrat din Moldova – 16, Partidul Liberal – 12, Deputați neafiliați – 9)
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 5 municipii (Chișinău, Bălți, Bender, Comrat, Tiraspol), UTA Găgăuzia, Unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului
Populația stabilă	3559,5 mii locuitori
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%), etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (1 USD = 12,7675 MDL, 1 EUR = 16,9094 MDL)

ABREVIERI

ACECL	- Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	- Avantajul Comparativ Relevant
AGCS	- Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	- Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	- Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	- Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	- Preferințe Comerciale Autonome
BERD	- Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	- Biroul Internațional al Muncii
BMA	- Biroul Migrație și Azil
BNP	- Bugetul Național Public
BNS	- Biroul Național de Statistică
BPA	- Bune practici agricole
BTC	- Bariere Tehnice în Comerț
CBN	- Certificatele Băncii Naționale
CE	- Comisia Europeană
CNPF	- Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	- Capital Normativ Total
CPE	- Coeficientul protecției efective
CSCI	- Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	- Comunitatea Statelor Independente
CT	- Contingent Tarifar
DPI	- Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	- Drepturi Speciale de Tragere
EAD	- Echivalent ad-valorem
FMI	- Fondul Monetar Internațional
INCE	- Institutul Național de Cercetări Economice
IHH	- Indicele Herfindahl-Hirschman
IMM	- Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	- Indicele Prețurilor de Consum
IPP	- Indicele Prețului de Producție
IPPI	- Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	- Investiții Străine Directe

IVF	- Indicele Volumului Fizic
IVU	- Indicele Valorii Unitare
MAIA	- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MDL	- Leu Moldovenesc
MF	- Ministerul Finanțelor
MSF	- Măsuri sanitare și fitosanitare
BNM	- Banca Națională a Moldovei
NCMF	- Națiunea cea mai Favorizată
NEER	- Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	- Coeficientul Protecției Nominale
ODIMM	- Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	- Organizația Internațională a Migrației
OMC	- Organizația Mondială a Comerțului
OMS	- Organizație de Microfinanțare
ONU	- Organizația Națiunilor Unite
APC	- Acordul de Parteneriat și Cooperare
PIB	- Produsul Intern Brut
RC	- Rata de concentrare
REER	- Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	- Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	- Tendințe în Economia Moldovei
TN	- Transnistria
TVA	- Taxa pe Valoare Adăugată
UE	- Uniunea Europeană
USD	- Dolar SUA
UTA	- Unitate teritorial-administrativă
VAB	- Valoare adăugată brută
VMS	- Valorile mobiliare de stat
MAIB	- Moldova Agroindbank

PRINCIPALELE EVENIMENTE SOCIALE ȘI ECONOMICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

10 iulie

China va acorda Republicii Moldova ajutor nerambursabil în valoare de peste opt milioane dolari (50 de milioane de yuani) și asistență tehnică pentru studenții moldoveni. Proiectele de asistență pentru Republica Moldova au scopul de a fortifica relațiile dintre cele două țări, va contribui la ameliorarea condițiilor de viață ale populației, dezvoltarea economică și socială a țării, la crearea locurilor de muncă.

10 iulie

Guvernul Republicii Moldova a aprobat o hotărâre la inițiativa Ministerului Economiei cu privire la crearea parcului industrial „Răut” în municipiul Bălți, în cadrul căruia vor fi atrase investiții totale în mărime de 25 de milioane de euro, inclusiv în renovarea infrastructurii tehnice și de producție și a imobilelor viitorilor rezidenți ai Parcului industrial. Potrivit studiului de fezabilitate, crearea Parcului Industrial „Răut” va stimula atragerea investițiilor străine și a tehnologiilor inovaționale, care vor contribui la creșterea economică datorită creării unor noi capacități de producție și va crea circa 1300 de noi locuri de muncă, dar va atrage în regiune și noi consumatori și plătitori de taxe.

22-24 iulie

O delegație de rang înalt de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), condusă de Olivier Descamps, director executiv pentru Turcia, Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală a vizitat Republica Moldova în perioada 22-24 iulie 2013. Această vizită vine înaintea revizuirii planificate a strategiei BERD pentru Moldova pentru următorii trei ani și evidențiază angajamentul ferm al Băncii pentru stimularea reformelor în Moldova, în special în domeniul combaterii corupției și asigurării unui mediu legal deschis și stabil pentru agenții economici și pentru dezvoltare.

14 august

A avut loc ceremonia oficială de învestire în funcție a noului ministru al Finanțelor. Anatol Arapu a depus jurământul în fața președintelui Republicii Moldova.

27 august

A fost dat startul lucrărilor de construcție a gazoductului Iași-Ungheni. Evenimentul a avut loc în prezența prim-ministrului Iurie Leancă, omologului său român, Victor Ponta și a comisarului european pentru energetică Gunther Oettinger. Toți trei au subliniat că această zi este una istorică pentru securitatea energetică a Republicii Moldova. Comisarul european pentru energetică, Gunther Oettinger, a dat asigurări că UE va finanța și alte proiecte de interconexiune dintre Republica Moldova și România. În total proiectul va costa circa 20 de milioane de euro. Uniunea Europeană urmează să acorde, pentru interconectarea rețelelor de gaze, șapte milioane de euro. Din suma totală, Republica Moldova va obține trei milioane de euro, iar României îi revin patru milioane.

4 septembrie

Republica Moldova ocupă locul 89 din 148 în Clasamentul Global al Competitivității 2013-2014 (Global Competitiveness Index 2013-2014), realizat de Forul Economic Mondial. Țara noastră a coborât două poziții, deși punctajul (3,94) acordat a crescut nesemnificativ. Potrivit clasamentului, problemele cu care se confruntă Republica Moldova sunt: corupția (19,8), instabilitatea

politică (18,5), instabilitatea guvernamentală (11,2), birocrăția guvernamentală inefficientă (7,6) și legislația fiscală (7,6). Republica Moldova deține un loc nefavorabil: inovații (locul 138), dimensiunea pieței (locul 124) și gradul de dezvoltare a mediului de afaceri (locul 125). Cel mai bine țara noastră se poziționează la capitolele disponibilitatea tehnologică (locul 64), mediul macroeconomic (locul 77) și infrastructura (locul 88).

4 septembrie

Aeroportul Internațional Chișinău a fost concesionat pentru jumătate de secol. Cabinetul de miniștri a aprobat raportul privind rezultatele concursului de selectare a concesionarului. Potrivit documentului, compania care va primi în gestiune Aeroportul din Chișinău este „UK Komaks” din orașul Habarovsk, Federația Rusă.

10 septembrie

Serviciul Sanitar al Federației Ruse a anunțat interzicerea importului de vinuri din Republica Moldova. Potrivit experților ruși în loturile de vinuri moldovenești importate în Federația Rusă a fost depistată „o cantitate exagerată de plastifianți”.

16 septembrie

Banca Națională a Moldovei a anunțat despre crearea Consiliului Național de Plăți. Noua structură se dorește a fi un forum profesionist pentru susținerea și promovarea plăților fără numerar. Componenta acestuia va include reprezentanții mai multor instituții de stat și private, iar în calitate de președinte va fi desemnat unul dintre viceguvernatorii BNM. CNP este conceput drept un forum profesionist de consultare la nivel înalt între diverse instituții publice și private pentru susținerea funcționării sigure și stabile a sistemului de plăți din Republica Moldova. Consiliul va urmări ca serviciile de plată să corespundă cererilor de piață. CNP va fi format din reprezentanți ai managementului superior de la Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor.

16 septembrie

Un incubator de afaceri, care va găzdui până la 20 de întreprinderi, a fost inaugurat în comuna Coșnița din raionul Dubăsari. Proiectul își propune să creeze cel puțin 60 de locuri de muncă și să majoreze numărul activităților economice competitive. 70 la sută din întreprinderi vor presta servicii, iar celelalte vor produce. Incubatorul de Afaceri din Coșnița a fost creat cu suportul financiar al Uniunii Europene, în cadrul Programului „Stimularea Economică în Zonele Rurale.

16 septembrie

Președintele Parlamentului Republicii Moldova, Igor Corman, a avut o întrevedere cu Frank Heemskerck, director executiv al Băncii Mondiale. Discuțiile au avut loc în contextul deciziei Consiliului directorilor executivi al Grupului Băncii Mondiale de a acorda Republicii Moldova în perioada 2014-2017 o finanțare totală în valoare de 570 de milioane dolari, potrivit noii Strategii de parteneriat cu Republica Moldova. Igor Corman a exprimat gratitudine pentru sprijinul acordat Republicii Moldova de către Banca Mondială, unul din principalii parteneri de dezvoltare ai țării. Potrivit directorului executiv al Băncii Mondiale, strategia de parteneriat cu Republica Moldova va acorda asistență țării pe trei piloni principali: sporirea competitivității, consolidarea capitalului uman și diminuarea riscurilor sociale, precum și protecția mediului. Totodată, strategia este aliniată la obiectivele de dezvoltare ale Republicii Moldova și va asigura valorificarea potențialului de dezvoltare economică și de creștere a nivelului de trai.

18 septembrie

Guvernul a aprobat Foaia de parcurs pentru eliminarea barierelor în afaceri. Foaia de parcurs prevede circa 90 de măsuri legislative și normative și include o serie de acțiuni în domenii-cheie de politici, cu impact direct asupra businessului: administrarea fiscală, comerțul transfrontalier și administrarea vamală, concurența, accesul la finanțare și la o justiție eficientă și credibilă. Aceasta va conduce la înlăturarea constrângerilor critice, va spori competitivitatea firmelor moldovenești și va face posibil ca economia să beneficieze la maximum de regimurile comerciale preferențiale cu CSI și UE. Măsurile sunt orientate, în special, spre beneficiul întreprinderilor mici și mijlocii și prevăd simplificarea condițiilor la toate etapele unei afaceri – de la înființare până la lichidarea acesteia.

20 septembrie

Președintele AȘM, acad. Gheorghe Duca, a avut, la 20 septembrie curent, o întrevedere cu Șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova, Pirkka Tapiola, aceasta fiind prima întâlnire cu diplomatul european de la începutul misiunii sale în Republica Moldova. În cadrul întrevederii, președintele AȘM a prezentat o informație generală despre sistemul de cercetare, dezvoltare și inovarea (CDI) a Republicii Moldova, administrarea științei, reformele care, actualmente, se implementează în domeniul CDI, acțiunile ce urmează a fi întreprinse în perioada imediat următoare. Președintele AȘM a făcut, de asemenea, o trecere în revistă a priorităților comunității științifice, punctând aspectele principale ale acestora. Un subiect aparte l-a constituit cooperarea comunității științifice a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, în special, integrarea comunității științifice din Republica Moldova în spațiul european de cercetare. S-au discutat rezultatele cercetărilor noștri în cadrul Programului Cadru 7 al UE (PC7), Republica Moldova fiind prima țară din cadrul Parteneriatului Estic, asociată la acest program. Părțile au discutat, totodată, perspectivele de viitor, în special, subiectul asocierii Republicii Moldova la următorul Program Cadru „Orizont 2020”, implicit, pașii ce urmează a fi întreprinși de Academia de Științe a Moldovei în perioada următoare.

26 septembrie

5,5 milioane lei vor fi alocați în acest an în calitate de ajutor material pentru persoanele de vârstă a treia. Banii vor fi oferiți prin fondurile locale de susținere socială a populației.

Categoriile de beneficiari vor fi stabilite de reprezentanții fondurilor, în comun cu administrațiile publice locale și comisiile obștești speciale.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

În pofida incertitudinilor survenite din mediul extern, evoluția PIB în primele nouă luni ale anului, indică asupra unei performanțe cantitative foarte bune a economiei naționale în 2013. Conform datelor oficiale, creșterea volumului PIB în această perioadă a atins nivelul de 8%, însumând 73312 mil. lei. În primele trei trimestre economia a continuat să crească cu 3,5%, și corespunzător 6,1%, 12,9%, Republica Moldova plasându-se printre țările cu cele mai bune performanțe la acest capitol în regiune.

De menționat că, al doilea an la rând, factorul determinant al evoluției PIB a fost situația din sectorul agricol. În anul precedent, sectorul agricol a redus din creșterea PIB – 2,5%, în primele nouă luni ale anului curent, însă, acesta a avut cea mai mare contribuție pozitivă – (+) 3,7%. Restabilirea situației în sectorul agricol, pe lângă ameliorarea situației economice a principalilor parteneri economici au impulsionat la rândul său și industria, a cărei contribuție la creșterea PIB a fost de 1%, în creștere cu 0,8% față de influența produsă în perioada similară a anului precedent.

La fel evoluțiile din sectorul agricol au determinat sporirea contribuției acestuia la structura PIB cu 1,7 p.p., reducându-se în schimb, ponderea serviciilor de la 62,1% la 59,5%.

Per ansamblu, situația economică pare a fi oarecum incertă încă, iar mediul de afaceri și consumatorii finali, reticenți în a-și majora cheltuielile și investițiile. Activitatea investițională rămâne a fi relativ modestă, formarea brută de capital fix sporind în primele 9 luni cu doar 3,2%.

Activitatea comercială exterioară s-a extins în perioada respectivă, reflectându-se printr-o rată accelerată a exporturilor de bunuri și servicii, comparativ cu perioada similară a anului precedent, dar și cu creșterea importurilor (+8,6% vs. importuri +5,3%). În termeni absoluți însă, deficitul balanței comerciale continuă să crească.

Prețuri și rate de schimb

În perioada ianuarie-septembrie 2013 indicele prețurilor de consum s-a menținut în limitele țintite de BNM pentru anul curent. În primele 9 luni ale anului 2013 s-a înregistrat un ritm de creștere al IPC de 4,5%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. Accelerând ușor în luna octombrie 2013 până la 4,7%. La creșterea idicelului prețurilor de consum cel mai mult au contribuit creșterea prețurilor la produsele alimentare.

În perioada ianuarie-septembrie 2013 au cunoscut creșteri neuniforme și alți indici ai prețurilor:

- ü prețurile producției industriale au crescut cu 3,1%, față de aceeași perioadă din 2012. Cele mai mari majorări de preț în industria prelucrătoare pentru această perioadă a fost înregistrată la fabricarea vinului, crescând cu 11,5% comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, păstrându-și tendința de creștere și în luna octombrie.
- ü în sectorul construcțiilor prețurile, la fel, au avut o evoluție ascendentă, acestea majorându-se cu 7,8% comparativ cu perioada similară a anului precedent.
- ü cu 15,5% față de ianuarie-septembrie 2012 s-au redus prețurile producătorului la produsele agricole.

În perioada ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat un curs mediu de 16,4 MDL/EUR, ceea ce reprezintă o depreciere impunătoare, de 6,6%, comparativ cu perioada similară anului 2012. Cele mai mari deprecieri a monedei naționale au fost înregistrate în trimestrul III al anului 2013,

când cursul mediu de schimb a fost de 16,9 MDL/EUR, depreciindu-se cu 10,5%, comparativ cu perioada similară a anului trecut.

Evoluția leului față de dolarul SUA s-a realizat în același sens ca și față de moneda unică europeană, depreciindu-se în primele nouă luni ale anului 2013 cu 3,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cursul mediu de schimb în această perioadă a fost 12,4 MDL/USD. În trimestrul III cursul mediu de schimb a monedei naționale a fost de 12,8 MDL/USD, leul depreciindu-se față de dolarul SUA cu 7,6%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Deprecierea monedei naționale în trimestrul III 2013 se datorează politicii monetare promovate de BNM în vederea ajustării evoluțiilor economice interne cu politicile macroeconomice promovate de autorități.

Finanțe publice

Examinând structura veniturilor BPN în primele nouă luni ale anului 2013 se observă că partea dominantă continuă să fie formată din venituri fiscale (89,5%), valoarea acestora, majorându-se cu 2712,3 mil. MDL sau cu 13,3%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Totodată, încasările nefiscale în perioada examinată au scăzut cu 35,3 mil. MDL sau cu 3,3%.

Făcând o analiză a structurii cheltuielilor din BPN în primele nouă luni ale anului 2013 se observă că partea predominantă continuă să cuprindă cheltuielile de ordin social (69,4%), ponderea acestora majorându-se cu 4,4 puncte procentuale, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Din total cheltuieli de ordin social, ponderea cea mai importantă o au cheltuielile privind asigurarea și asistența socială (50,9%), care arată o creștere (+7,9%), pornind de la datele similare ale anului 2012.

Executarea bugetului public național în nouă luni ale anului 2013 a rezultat cu un deficit în mărime de 642,5 mil. MDL.

Potrivit situației din 30 septembrie 2013, soldul datoriei publice s-a majorat comparativ cu finele anului 2012 cu 2 103,8 mil. MDL sau cu 7,2%, iar soldul datoriei de stat a constituit 22822,7 mil. MDL, majorându-se cu 1637,9 mil. MDL comparativ cu începutul anului.

Ca evoluție, se observă o tendință ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilateral. În același timp, datoria de stat externă față de creditorii bilaterali și cei comerciali a continuat să se diminueze.

Acumularea veniturilor în bugetul Transnistriei în nouă luni ale anului 2013 a fost cu 1,1% mai mare ca veniturile înregistrate în perioada similară a anului 2012. Comparativ cu valoarea planificată, au fost acumulate cu 25,6% mai mult.

Sectorul bancar

În primele nouă luni ale anului 2013, evoluția sistemului bancar din Republica Moldova a consemnat tendințe pozitive de dezvoltare la principalii indicatori. În pofida agravării situației la S.A. Banca de Economii continuă să fie stabilă, cu suficiente lichidități și cu o bună capitalizare, fapt ce permite rezistența băncilor la diverse șocuri și perturbări imprevizibile.

În același timp menționăm că, în primele nouă luni ale anului 2013, instituția financiară S.A. Banca de Economii, înregistrează o scădere a principalilor indicatori (depozite și credite). Dacă la 30.09.2012 după soldul creditelor bancare instituția financiară deținea o cotă de piață – 7,5%, atunci la 30.09.2013 deține 4%. Prin urmare, instituția financiară a acordat mai puține credite (soldul creditelor – 1558,3 mil.MDL) cu 903,6 mil.MDL sau 36,7% față de 30.09.2012.

Pe parcursul anului 2013, volumul depozitelor noi atrase se caracterizează printr-o evoluție negativă, o scădere accentuată a fost înregistrată în luna martie 2013, însă în a doua jumătate a

anului se observă o ușoară îmbunătățire. Respectiv, în perioada septembrie 2012 – septembrie 2013, în structura depunerilor în valută străină, se observă o scădere de 26%, consemnând o descreștere la ratei medii a dobânzii la depozitele atrase cu 0,61 p.p. Tot în a doua jumătate a anului 2013, volumul creditelor noi acordate menține un trend pozitiv, astfel în luna septembrie băncile au acordat credite noi cu 2,7% mai mult față de septembrie 2012.

Politica monetară

În perioada ianuarie – septembrie 2013 BNM a promovat politica monetară ajustându-și acțiunile în dependență de conjunctura economică. În condițiile menținerii prețurilor în ritmuri de creștere temperate și lipsei de presiuni inflaționiste majore politica monetară promovată a rămas și în continuare relaxată.

În decursul primelor nouă luni ale anului 2013, indicatorii monetari au înregistrat o evoluție ascendentă. Masa monetară în perioada de analiză, a înregistrat o creștere de 22,7% față de 30.09.2012. Ratele instrumentelor politicii monetare au fost constante pe parcursul primului trimestru al anului 2013, în timp ce în trimestrul II nivelul acestora au fost diminuate. Astfel, în al II-lea trimestru 2013, BNM a diminuat cu 1,0 p.p. rata de bază, al cărei nivel, începând cu 29 aprilie 2013 a constituit 3,5%, rămânând la același nivel și în trimestrul III. Rata de bază la creditele acordate pe termen lung (mai mare de 5 ani), s-a redus la sfârșitul lunii aprilie de la 5% la 4% anual.

În trimestrul III, BNM și-a intensificat intervenția pe piața valutară. În vederea menținerii ratei inflației la nivelul stabilit BNM a recurs la procurări masive de valută, îndeosebi în lunile august și septembrie 2013.

Sectorul extern

Evoluția sectorului extern în primele nouă luni ale anului 2013 indică asupra faptului că economia națională și a principalilor parteneri economici externi nu și-au revenit complet, fapt ce, inevitabil, se resimte în dezvoltarea economică a țării. Totodată, principalul risc al anului 2013 a venit din partea partenerilor estici. Ucraina a intrat în recesiune, economia Federației Ruse a temperat și, în plus, din luna septembrie au fost impuse o serie de interdicții pentru unele produse moldovenești pe această piață.

Acest fapt s-a reflectat printr-o performanță redusă a comerțului exterior cu țările CSI. Exporturile spre aceste țări, începând cu trimestrul doi și până în luna noiembrie, cu excepția a două luni, au fost în descreștere comparativ cu perioadele similare ale anului 2012, ceea ce a determinat o descreștere a cotei țărilor CSI în structura exporturilor. În primele trei trimestre ale anului 2013 aceasta s-a redus cu 3 p.p. comparativ cu perioada similară a anului precedent, iar în perioada ianuarie – noiembrie scăderea a fost și mai semnificativă – de 4,4%.

Descreșterea prețurilor mondiale pentru o serie de produse, în special agroalimentare au reținut creșterea valorii unitare a exporturilor, însă datorită producției bune din anul 2013, descreșterea prețurilor de export a fost compensată de sporirea volumului exportat. Produsele cu cea mai mare influență asupra exporturilor din perioada respectivă au fost anumite produse agroalimentare (grâul, semințele de floarea soarelui, orzul, sucurile de fructe și legume, vinurile etc.), cablurile, produsele farmaceutice ș.a. Un aspect aparte îl constituie sporul exporturilor spre piețele europene, în special în trimestrul III și spre alte piețe, exclusiv UE și CSI, ultimele avansând în structura exporturilor pentru primele nouă luni ale anului cu 3,6 p.p.

La fel, s-a produs și o modificare a structurii importurilor în defavoarea țărilor CSI, în primele trei trimestre atestându-se o reducere a valorii unitare și cantității de gaz natural importat. În scădere a fost și valoarea importului de benzen, în acest context, reducându-se cota combustibililor în total importuri.

Creșterea mai lentă a importurilor în comparație cu cea a exporturilor, surplusul înregistrat în comerțul cu servicii, precum și creșterea veniturilor din compensarea pentru munca prestată de către rezidenți, nerezidenților și a transferurilor personale, au permis evitarea degradării soldului contului curent al balanței de plăți, care s-a menținut aproximativ în limitele nivelului înregistrat în perioada similară a anului 2012.

Mediul de afaceri

Numărul întreprinderilor înregistrate de Camera Înregistrării de Stat a crescut nesemnificativ în T III 2013 comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, indicele constituind 100,07%. Astfel, potrivit datelor Camerei Înregistrării de Stat, în Registrul de stat au fost trecute 1379 de întreprinderi noi în T III 2013.

Numărul întreprinderilor radiate în trimestrul III 2013 a constituit 657 de unități sau cu 22,2% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului precedent.

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică în perioada ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat o creștere cu 2,1% (în prețuri comparabile) a venitului din vânzări la întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu amănuntul față de perioada similară a anului 2012.

Cifra de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu ridicata (în prețuri curente) a înregistrat o creștere cu 8,1% în perioada ianuarie-septembrie 2013 comparativ cu perioada similară a anului precedent. Întreprinderile din regiunea Centru, mun. Chișinău și UTA Găgăuzia s-au remarcat printr-o creștere semnificativă a cifrei de afaceri (o creștere cu 17,0% în regiunea Centru, 9,9% în mun. Chișinău și 15,9% UTA Găgăuzia).

În lunile ianuarie-septembrie 2013, indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației s-a majorat cu 9,1% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului 2012. În această perioadă, doar întreprinderile din regiunea de Nord au înregistrat o diminuare a cifrei de afaceri comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2012.

Cât privește indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață, prestate în special întreprinderilor, în ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat majorare cu 5% (în prețuri curente) față de perioada similară a anului 2012. Întreprinderile din regiunea Centru au înregistrat o diminuare a cifrei de afaceri (cu -14,4%).

Sectorul social

Situația demografică. În ianuarie-septembrie 2013, numărul nașcuților-vii total pe țară a constituit 27960 pers., fiind în scădere cu 5,5%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rata natalității a constituit 10,5 nașcuți-vii la 1000 locuitori. Numărul celor decedați a constituit 27907 pers. Mortalitatea generală a înregistrat o scădere de 5,4% comparativ cu anul trecut. Rata mortalității a constituit 10,5 decedați la 1000 locuitori. Sporul natural a constituit 0,02 pers. la 1000 locuitori, față de 0,05 pers. la 1000 locuitori în ianuarie-septembrie 2012. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în această perioadă a constituit 266 pers. și s-a micșorat cu 19 pers. comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rata mortalității infantile constituind 9,5 decedați în vârstă sub un an la 1000 nașcuți-vii. Numărul căsătoriilor total pe republică a constituit 18039, fiind în creștere cu 1,6% față de perioada similară a anului precedent. Rata nupțialității a constituit 6,8 căsătorii la 1000 locuitori. Numărul divorțurilor total pe țară constituie 7794, fiind în creștere de 1,2% față de perioada similară a anului trecut. Rata divorțialității a alcătuit 2,9 divorțuri la 1000 locuitori.

Migrarea populației. În ianuarie-septembrie 2013, potrivit Ministerului Afacerilor Interne, permis de ședere – permanentă și temporară, au primit 1992 cetățeni străini și 255 repatriați. În

structura imigranților după scopul sosirii au dominat cei imigrați la muncă – 40,7%, de familii – 37,2%, cetățeni imigrați la studii – 3,6%, din alte cauze – 18,4%.

În T. III 2013, conform datelor din cercetările Anchetei Forței de Muncă realizată de BNS, numărul total al populației în vârstă de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate a constituit 364,2 mii pers. Disparități pe medii în cadrul persoanelor care se află la lucru sau în căutare de lucru în străinătate în T. III 2013 s-au înregistrat: în mediul urban – 100,8 mii pers. și în mediul rural – 263,4 mii pers.

Piața forței de muncă. Conform datelor BNS, în T. III 2013 populația economic activă a Republicii Moldova a constituit 1328,2 mii pers., sporind cu 3,2% 41,3 mii față de T. III 2012. Structura privind populația activă s-a modificat în următorul fel: valoarea populației ocupate s-a mărit de la 95,2% la 96,1%, iar a șomerilor s-a micșorat de la 4,8% la 3,9%. Rata de activitate a populației de 15 ani și peste a constituit 44,5%, fiind mai mare față de valoarea trimestrului respectiv al anului precedent – 43,1%. Populația ocupată a constituit 1276,8 mii pers., mărindu-se cu 4,3% față de T. III 2012. Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a fost de 42,7%, marcându-se printr-o creștere de 1,7 p.p. în comparație cu T. III 2012. Numărul șomerilor, estimat conform metodologiei BIM a fost de 51,4 mii, fiind cu 10,8 mii mai mic față de T. III 2012. Rata șomajului la nivel de țară având valoarea de 3,9%, fiind mai mică față de T. III 2012 – 4,8%.

Veniturile disponibile ale populației în T. III 2013 au constituit în medie pe o persoană pentru o lună 1755,5 MDL conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, sporind cu 16,6% față de aceeași perioadă a anului precedent. În termeni reali – indicele prețurilor de consum veniturilor populației a atins 12,1%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în T. III 2013 au constituit în medie pentru o persoană 1888,0 MDL, fiind în creștere față de aceeași perioadă a anului precedent cu 12,6%. În termeni reali cu ajustarea la indicele prețurilor de consum populația a cheltuit în medie cu 8,3% mai mult decât în aceeași perioadă a anului precedent.

Remunerarea muncii. În luna octombrie 2013, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 3785,4 MDL, în creștere cu 8,7% față de luna octombrie 2012. În sfera bugetară câștigul salarial mediu a constituit în luna octombrie curent 3221,6 MDL ceea ce este cu 0,9% mai mult față de luna octombrie 2012. În sectorul economic (real) câștigul salarial a înregistrat 4012,5 MDL ceea ce este cu 11,0% mai mult față de luna octombrie 2012. Indicele câștigului salarial real pentru luna octombrie 2013 față de luna octombrie 2012, calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum, a fost de 103,8%.

Protecția socială a populației. Numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2013 era de 656,4 mii pers. sau cu 10,7 mii pers. mai mult comparativ cu 1 octombrie 2012. Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare fiind de 1020,9 MDL, și sporind cu 6,6% față de 1 octombrie 2012.

Protecția socială a persoanelor cu dizabilități. În Republica Moldova protecția socială a persoanelor cu dizabilități este asigurată prin intermediul sistemului de asigurări sociale (pensii) și prestații sociale, precum și prin diverse servicii sociale. Potrivit prevederilor legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, persoana cu grad de dizabilitate cauzată de o boală obișnuită beneficiază de o pensie de dizabilitate dacă îndeplinește condițiile de stagiu de cotizare, în raport cu vârsta la data constatării dizabilității. Astfel, mărimea medie a pensiei de dizabilitate la 1 ianuarie 2013 a constituit 779,9 MDL, iar în funcție de gradul de dizabilitate mărimea pensiei variază de la 497,1 MDL pentru persoanele cu dizabilitate medie până la 988,1 MDL pentru cele cu dizabilitate severă. Comparativ cu anul 2008 mărimea medie a pensiei de dizabilitate a fost majorată în medie cu 42%. Cuantumul mediu al pensiei în general s-a majorat cu 48% față de anul 2008.

Ocrotirea sănătății. Morbiditatea populației de unele boli infecțioase în ianuarie-septembrie 2013, conform datelor preliminare ale Ministerului Sănătății, se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin hepatite virale – 139 cazuri față de 117 în ianuarie-septembrie 2012, infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple, 193,8 mii cazuri față de 137,3 mii în ianuarie-septembrie 2012. Concomitent, au fost înregistrate mai multe cazuri de gripă – 2,4 mii cazuri față de 0,2 mii în ianuarie-septembrie 2012, dar și mai puține cazuri de parotidită epidemică, infecții intestinale acute, varicelă etc.

Infracțiuni. În ianuarie-septembrie 2013, conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, s-au înregistrat 27,3 mii infracțiuni sau cu 5,0% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 76,7 infracțiuni înregistrate din perioada respectivă. Cel mai înalt nivel de infracționalitate a fost consemnat în mun. Chișinău – 125,6 și Bălți – 92,5 crime la 10 mii locuitori. Iar cel mai redus nivel de infracționalitate a fost înregistrat în raionul Râșcani – 33,8 crime la 10 mii locuitori.

Capitolul I

PRODUCȚIA

Rezultatele obținute de economia națională în primele 9 luni ale anului 2013 și așteptările încurajatoare ale anului în ansamblu, au surprins chiar și cele mai optimiste prognoze. În perioada menționată, Produsul Intern Brut (PIB), a totalizat un volum de 73,3 mild. lei, în prețuri curente de piață, fiind în creștere – în termeni reali – cu 8% față de perioada similară a anului precedent, ceea ce denotă despre o recuperare semnificativă a decalajului din anul trecut. În trimestrul III, PIB a însumat 29,9 mild. lei, marcând o creștere spectaculoasă de 12,9% față de trimestrul III 2012.

Factorul determinant al evoluției în ascensiune a economiei naționale, în anul curent, a fost sectorul agricol, care a contribuit cu 3,7 puncte procentuale la creșterea economică totală. Roadă foarte bogată din anul acesta a contribuit în măsură decisivă și la performanțele altor ramuri și domenii ale economiei naționale – industria, transportul, comerțul intern și extern.

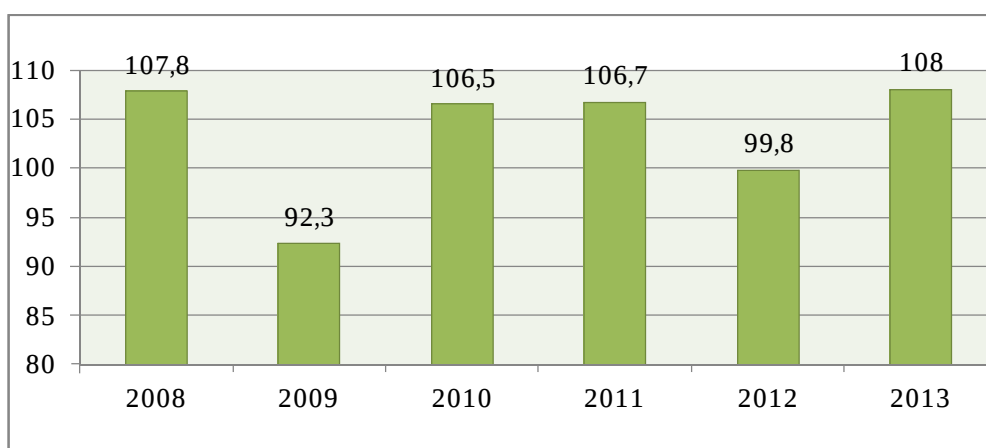

Figura 1.1. Rata anuală de creștere reală a PIB în ianuarie-septembrie 2008-2013, %
Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Produsul intern brut pe categorii de resurse

În perioada ianuarie-septembrie, componentele PIB pe categorii de resurse, au suferit schimbări semnificative. Valoarea adăugată brută a sectorului de bunuri s-a majorat cu 19,5% în raport cu perioada similară a anului trecut, contribuind la formarea și creșterea produsului intern brut cu, respectiv, 25,8% și 4,7%. Cea mai mare creștere a înregistrat agricultura, economia vânatului, silvicultură, pescuitul și piscicultura – cu 36%, cu o contribuție la formarea și creșterea produsului intern brut de respectiv, 11,9% și de 3,7%. În trimestrul III, valoarea adăugată brută în acest sector a depășit cu 59,8% realizările din trimestrul III al anului 2012, contribuind la formarea și creșterea produsului intern brut cu, respectiv, 19,5% și cu 9%.

Valoarea adăugată brută din industrie a crescut cu 7,5% în raport cu ianuarie-septembrie 2012, influențând creșterea produsului intern brut cu 1%. În sectorul de servicii aceasta a crescut cu 3,8% comparativ cu ianuarie-septembrie 2012, contribuind la formarea și creșterea produsului intern brut cu respectiv, 59,5% și 2,3%.

Din componenta „servicii” comerțul cu ridicata și cu amănuntul a fost activitatea care a înregistrat cea mai mare creștere a valorii adăugate brute (+6,3%) și cele mai importante contribuții la formarea și creșterea produsului intern brut (+13,7%, +0,9%, respectiv), urmată de transporturi și comunicații (+5,1%, 10,4% și +0,5%, respectiv), construcții (+3,1%, 3,9% și +0,1%, respectiv), alte activități de servicii (+2,4%, 31,5% și +0,8%, respectiv).

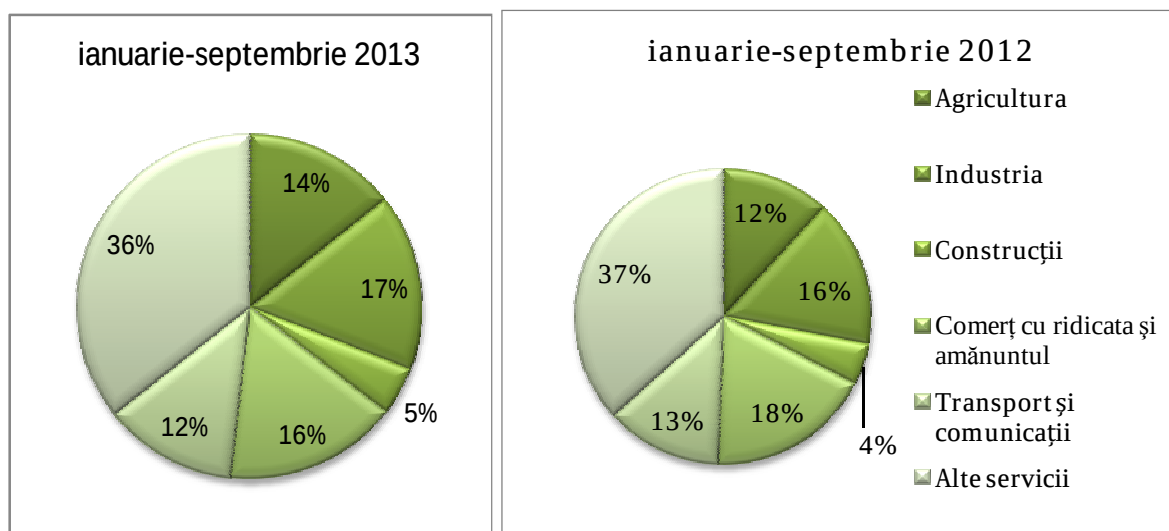

Figura 1.2. Structura VAB pe categorii de resurse, în perioada ianuarie-septembrie 2012-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Volumul impozitelor pe produse colectat la bugetul public național a depășit nivelul perioadei respective a anului precedent cu 5,5%, contribuind la formarea și creșterea produsului intern brut cu 16,8% și, respectiv, 0,9%.

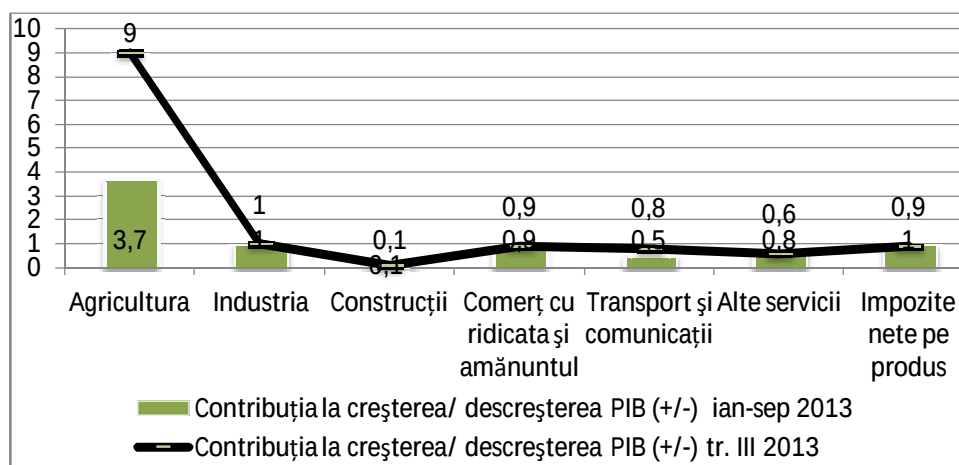

Figura 1.3. Contribuția la creșterea PIB

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Produsul intern brut pe categorii de utilizări

Analiza utilizării produsului intern brut denotă că, comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2012, consumul final a crescut cu 5,6%. Majorarea s-a datorat consumului final al gospodăriilor populației care, în perioada de referință, a depășit cu 7% nivelul perioadei respective a anului precedent, deținând și în continuare cea mai mare pondere în PIB – peste 93%.

Consumul public a avut o evoluție în descreștere (-0,5%) și o contribuție negativă (-0,1%) la majorarea PIB.

Formarea brută de capital fix rămâne a fi relativ joasă ca pondere în PIB (22,5%) și are un ritm de creștere mai lent ca alte componente (3,2%).

Exporturile și importurile de bunuri și servicii s-au majorat cu respectiv, 8,6% și 5,3% față de perioada analogică a anului precedent. Deși, ritmurile de creștere ale exporturilor sunt superioare celor de import, soldul negativ al balanței comerciale a continuat să crească din cauza discrepanței enorme dintre componentele comerțului exterior.

În cazul în care până la finele anului se vor păstra ritmurile de creștere ale PIB obținute în primele 9 luni (ceea ce este foarte posibil), anul 2013 se va încheia cu o majorare a indicatorului nu mai puțin de 8-9% și, acestea ar putea fi cele mai înalte ritmuri înregistrate în regiune.

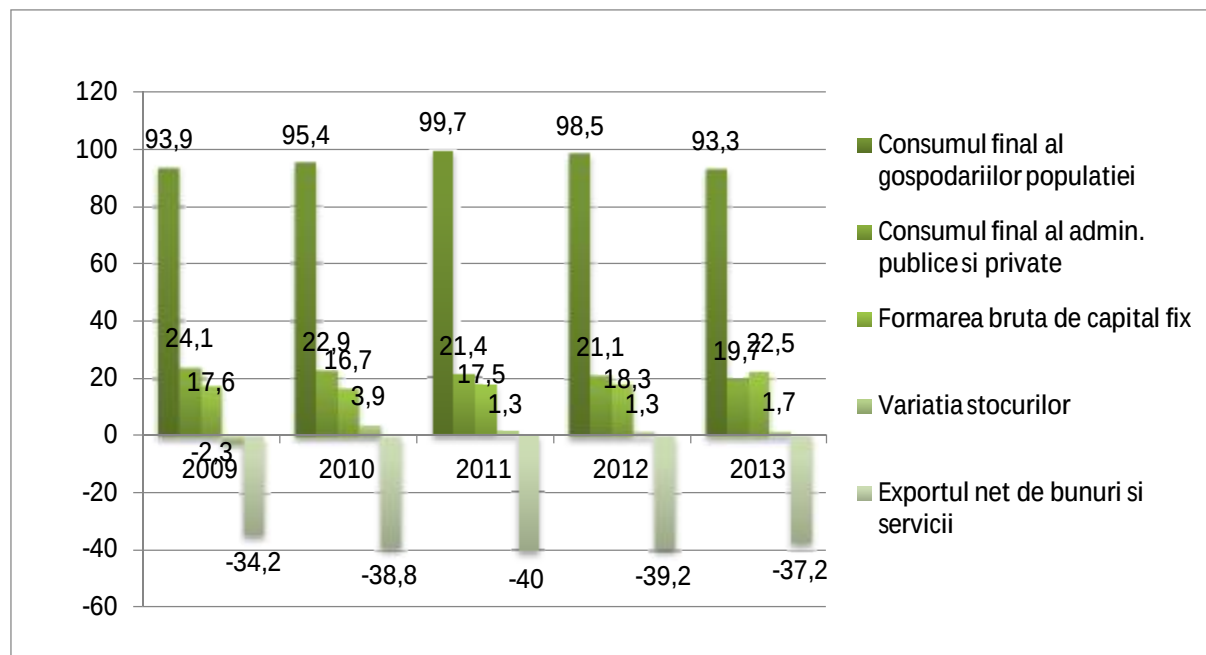

Figura 1.4. Structura PIB pe categorii de utilizări, ianuarie-septembrie 2009-2012, %
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Producția de bunuri și servicii

Industria

Pe parcursul primelor nouă luni ale anului curent producția industrială a înregistrat o creștere de 6,3% față de perioada similară a anului precedent. Această creștere a fost obținută de industria extractivă și industria prelucrătoare, care în ianuarie-septembrie 2013 au înregistrat creșteri ale volumului producției, respectiv, cu 18,2% și 7,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ceea ce a determinat majorarea indicelui general de producție pe țară, respectiv, cu 0,4% și 6,2%.

Subramura industria alimentară și a băuturilor, ca parte componentă a industriei prelucrătoare, a înregistrat o creștere a volumului de producție cu 2,7%, ceea ce a condus la creșterea indicelui general pe total industrie cu 0,7%.

Creșteri s-au înregistrat și la alte activități ale industriei prelucrătoare, cum ar fi: producția de mașini și aparate electrice – cu 39,9%; industria metalurgică – cu 35,8%; industria chimică și producția de produse din minerale nemetalifere – cu câte 21,3%.

Ponderea producției livrate pe piața externă în perioada de raport a constituit 34,9% din totalul producției livrate (în ianuarie-septembrie 2012 – 31,2%). Un nivel înalt al producției livrate pe piața externă dețin: producția de textile – 87% din totalul acestui gen de producție; mașini și aparate electrice – 85%; producția de aparatură și instrumente medicale – 84%; vinurile – 79%.

Agricultura

În primele nouă luni ale anului curent în Republica Moldova s-a obținut un volum al producției agricole cu 30,2% mai mare față de perioada similară a anului precedent, ca rezultat al creșterii cu 52,3% a producției vegetale.

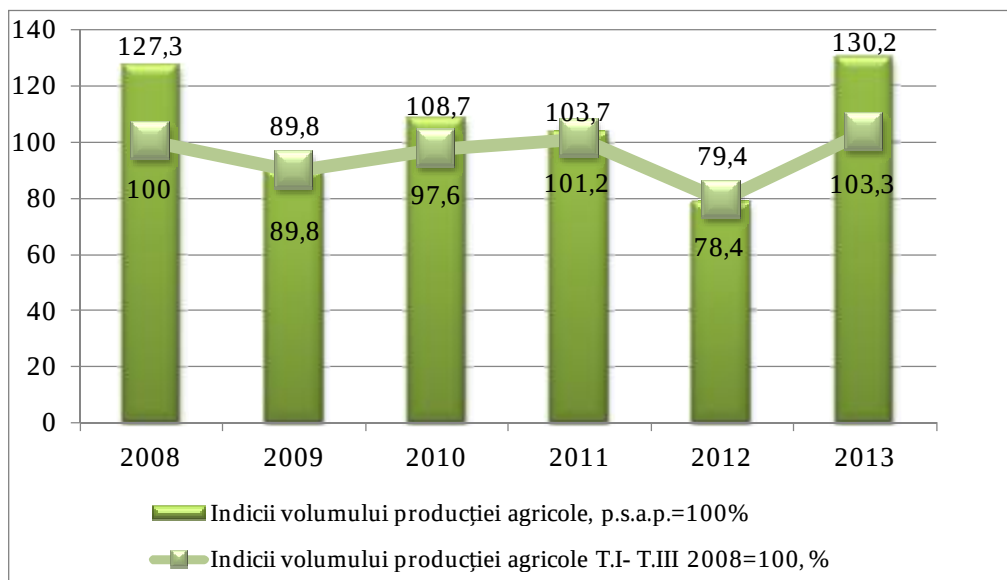

Figura 1.5. Evoluția indicilor producției agricole în perioada ianuarie-septembrie 2008-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Această creștere a fost obținută datorită roadei mult mai bogată față de anul precedent. Rosta medie la hectar, comparativ cu cea a anului 2012, a fost de 3,3 ori mai mare la porumb pentru boabe, cu 91% – la floarea soarelui, cu 67% – la cereale și leguminoase, cu peste 60% – la struguri, cu peste 50% – la fructe și a.

Spre deosebire de producția vegetală, producția animalieră n-a înregistrat progrese, rămânând la nivelul anului 2012.

În trimestrul III 2013 a fost înregistrată micșorarea producției vitelor și păsărilor în gospodăriile de toate categoriile cu 0,9%, care a fost influențată, în special, de scăderea producției în gospodăriile populației cu 11,4%, ca rezultat al micșorării efectivului de animale și păsări.

Sporirea cu 2% a producției de ouă s-a datorat creșterii considerabile a acestora în întreprinderile agricole.

Producția de lapte în gospodăriile de toate categoriile a crescut cu 1,3%, datorită majorării cu 1,5% a producției în gospodăriile populației.

Majorarea semnificativă a producției agricole a influențat benefic și alte ramuri și domenii conexe ale economiei naționale cum ar fi industria, comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transporturile ș.a., care de asemenea au înregistrat progrese.

Investiții în active materiale pe termen lung

În primele nouă luni ale anului curent investițiile totale în active materiale pe termen lung au însumat 9142 mil. lei, în prețuri curente, fiind în creștere cu 3,3%, în prețuri comparabile.

Investițiile concentrate în lucrările de construcții-montaj au însumat 4677,4 mil. lei, reprezentând 51,2% din total, fiind la nivelul perioadei respective a anului 2012. Investițiile în utilaje,

mașini și mijloace de transport au însumat 4025 mil. lei, reprezentând 44% din total, fiind în creștere cu 6,3% față de nivelul corespunzător al anului precedent.

Cea mai mare parte a investițiilor au fost efectuate din mijloacele proprii ale agenților economici și ale populației, care au constituit 5639,4 mil. lei, reprezentând 61,7% din total, și s-a mărit cu 2,7%, în prețuri comparabile, față de nivelul înregistrat în anul 2012.

Ponderea mijloacelor investitorilor străini s-a micșorat cu 0,1 puncte procentuale față de realizările din perioada precedentă, constituind 6,5% în volumul total al investițiilor utilizate.

Ponderea investițiilor utilizate la construcția clădirilor și edificiilor a constituit 34,9% din total investiții realizate, dintre care 16,7% – clădirilor de locuit și 18,2% – altor clădiri și edificii. Cota-parte a investițiilor la construcția clădirilor de locuit s-a micșorat cu 0,5 puncte procentuale față de anul 2012, iar la construcția clădirilor, exclusiv de locuit și edificii, s-a mărit cu 1,3 puncte procentuale.

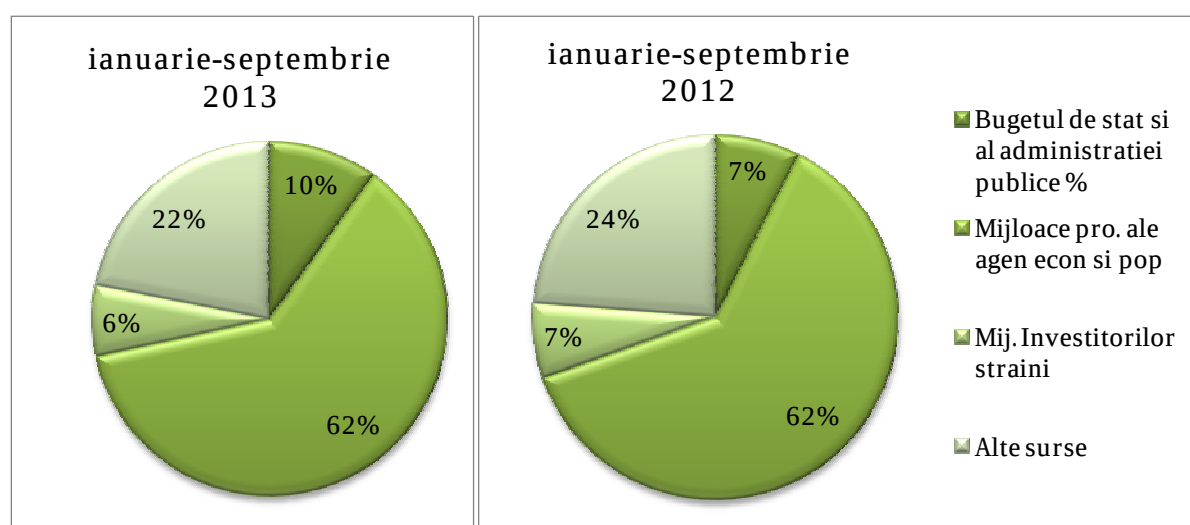

Figura 1.6. Schimbări în structura investițiilor pe surse de finanțare
ianuarie-septembrie 2012-2013

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Comerț și servicii

În perioada ianuarie-septembrie a anului 2013 comerțul interior a marcat o creștere relativ temperată. Volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul a crescut cu 1,2%, în prețuri comparabile, față de perioada ianuarie-septembrie 2012.

În primele nouă luni ale anului 2013 volumul cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației s-a majorat cu 10,2%, în timp ce valoarea cifrei de afaceri în comerțul cu ridicata s-a majorat cu 3,4%, în prețuri curente. La fel, s-a majorat cu 6,1%, în prețuri curente, valoarea cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate, în special, întreprinderilor, față de perioada corespunzătoare din anul precedent.

Transportul

În perioada analizată întreprinderile care au ca activitate principală transportarea mărfurilor, au transportat 9274,7 mii tone de mărfuri, volum superior celui înregistrat în perioada similară din anul 2012 cu 22,1%.

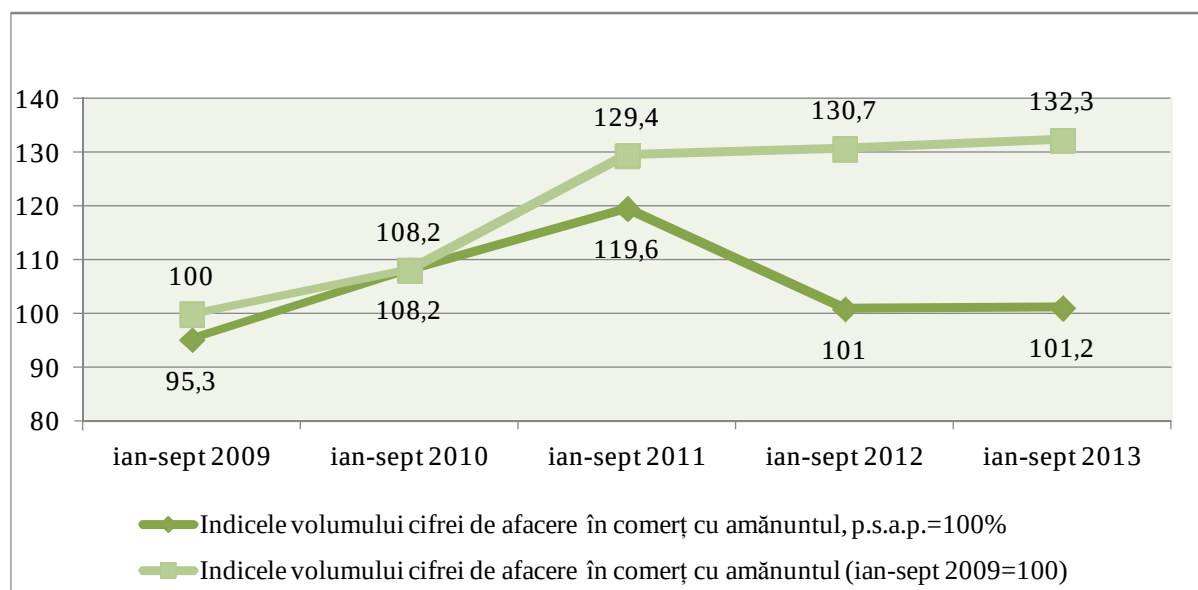

Figura 1.7. Evoluția indicilor volumului cifrei de afacere în comerț cu amănuntul, %
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Pe cale feroviară au fost transportate 3856,7 mii tone de mărfuri, volum superior celui înregistrat în anul 2012 cu 30,6%. La fel, o contribuție pozitivă asupra majorării volumului mărfurilor transportate au avut-o, și întreprinderile de transport auto, care au transportat 5273,7 mii tone de mărfuri, sau cu 16,1% mai mult față de perioada corespunzătoare din anul precedent.

Parcursul mărfurilor a totalizat 3109,1 mil. tone-km, cu 13,4% mai mare, comparativ cu perioada corespunzătoare a anului precedent, în care parcursul mărfurilor cu transportul auto a constituit 2220,9 mil. tone-km, sau cu 9,7% mai mult, iar cu cel feroviar – 887 mil. tone-km, sau cu 23,8% mai mult.

Cât privește transportul de pasageri, numărul acestora transportați cu autobuze și microbuze a constituit 85,8 mil. persoane, cu 1% mai puțin comparativ cu anul 2012. În același timp, trebuie de notat că numărul pasagerilor transportați cu mijloacele de transport feroviar a fost net inferior, de 2,7 mil. pasageri, cu 6,8% mai puțin față de perioada corespunzătoare din anul 2012.

Turismul

În primele trei trimestre ale anului 2013 agențiile de turism și turoperatorii au prestat servicii turistice la 175,2 mii de turiști și excursioniști, în creștere cu 7,5% față de perioada corespunzătoare din anul 2012. De asemenea, s-a majorat numărul de turiști și excursioniști, participanți la turismul emițător și receptor cu 9,7% și 6,5% respectiv, pe când la turismul intern numărul acestora s-a micșorat cu 3,1%, în comparație cu perioada respectivă a anului 2012.

Prin intermediul agențiilor de turism și al turoperatorilor în primele nouă luni ale anului 2013 au plecat în străinătate 140,4 mii de turiști și excursioniști, cu 9,7% mai mult comparativ cu perioadă corespunzătoare din anul 2012. Majoritatea cetățenilor moldoveni au plecat în străinătate în scopuri de odihnă, recreare și agrement (98,1%).

Numărul de turiști și excursioniști participanți la turismul intern în trimestrul III 2013 a totalizat 25,2 mii de turiști, în scădere cu 3,1% comparativ cu trimestrul III 2012.

Capitolul II

PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

În perioada ianuarie-septembrie 2013 indicele prețurilor de consum a crescut cu 4,5%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În aceeași perioadă, pentru componentele IPC s-au înregistrat următoarele majorări: produse alimentare – 6,5%, produse nealimentare – 4,2%, servicii – 2,6%.

În trimestrul III al anului 2013, nivelul inflației s-a caracterizat prin valori comparativ mai mici decât pe parcursul întregului an, ritmul de creștere a prețurilor în lunile iulie, august și septembrie a fost de 4,3%, 3,7%, și 3,9% respectiv, în aceleași perioade a anului precedent, indicatorul a fost de 4%, 4,4% și 4,9%. Principala cauză, ce a determinat diminuarea ritmului de creștere a indicelui prețului de consum în această perioadă a fost recolta bogată de fructe și legume înregistrată în vara anului 2013, și aportul semnificativ inferior al prețurilor la produsele alimentare.

Totodată, în trimestrul III 2013, prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 5% (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în iulie – 5,9%, în august – 4,2%, în septembrie – 5,0%). Cele mai considerabile creșteri de preț s-au atestat în luna august, și anume la carnea de ovine cu 22,4%, lapte – cu 10,8%, struguri cu 24,6%, citrice cu 20,0% și la nuci – cu 18,7%, comparativ cu aceeași lună a anului precedent.

Prețurile la produsele nealimentare în trimestrul III 2013 s-au majorat cu 4,5% (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 4,6% în iulie, de 4,5% în august și de 4,3% în septembrie), serviciile s-au scumpit cu 2,1% (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent s-au înregistrat următoarele majorări: în iulie – 2%, în august – 2,1% și în septembrie – 2,1%).

Din octombrie 2013 ritmul de creștere al IPC se majorează din nou, înregistrând valori de 4,7% și 4,9% pentru lunile octombrie și noiembrie, respectiv. Un factor determinant în acest sens este

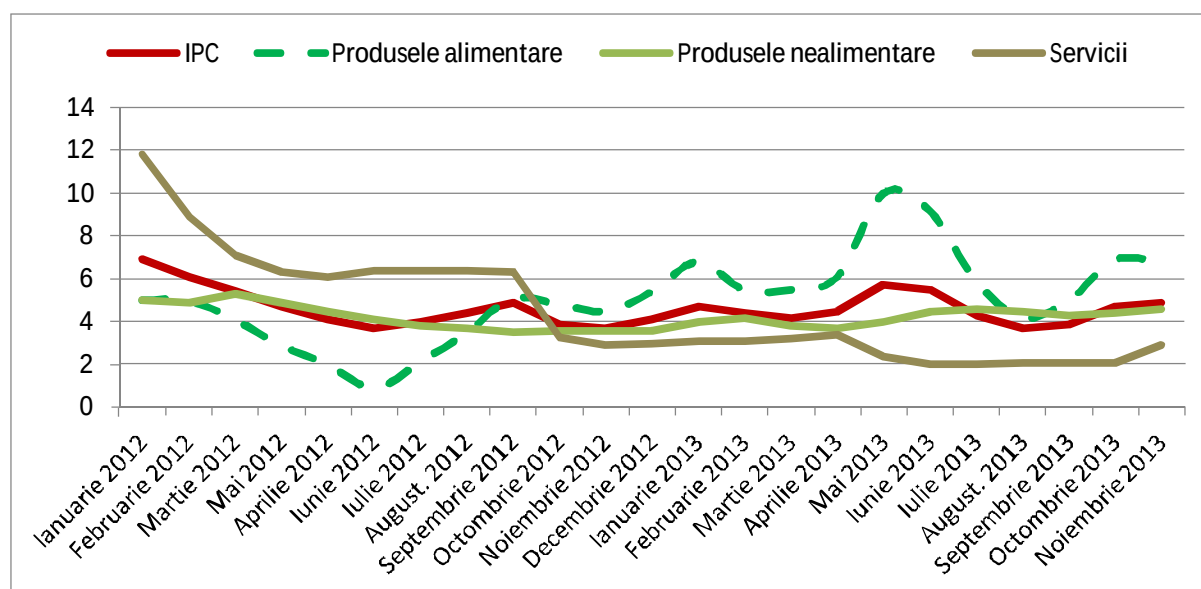

Figura 2.1. Ritmul anual de creștere al IPC și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

evoluția prețurilor la produsele alimentare. Cele mai mari creșteri au marcat legumele, ouăle, laptele și produsele lactate.

Inflația de bază în primele nouă luni ale anului 2013 a constituit valori cuprinse între 3,9 și 4,4%. Valori minime s-au înregistrat în lunile februarie și aprilie, iar maximele au revenit lunilor iunie, iulie și septembrie. În luna august inflația de bază a fost de 4,3%.

În luna noiembrie valoarea inflației de bază s-a majorat până la 4,7%, aceasta fiind valoarea maximă a indicatorului, înregistrată în perioada lunilor ianuarie-noiembrie 2013. Inflația de bază a crescut în luna noiembrie 2013 și, comparativ cu perioada similară a anului precedent când a înregistrat valoarea de 3,6%. Această creștere s-a datorat în mare parte proceselor de devalorizare a valutei naționale față de dolarul SUA și moneda unică europeană, care au început încă din luna august al anului curent și cererii interne modeste. Factorii menționați și-au lăsat amprenta și asupra ritmului de creștere a IPC, valorile căruia s-au apropiat maximal de ritmul de creștere a inflației de bază în lunile octombrie-noiembrie 2013.

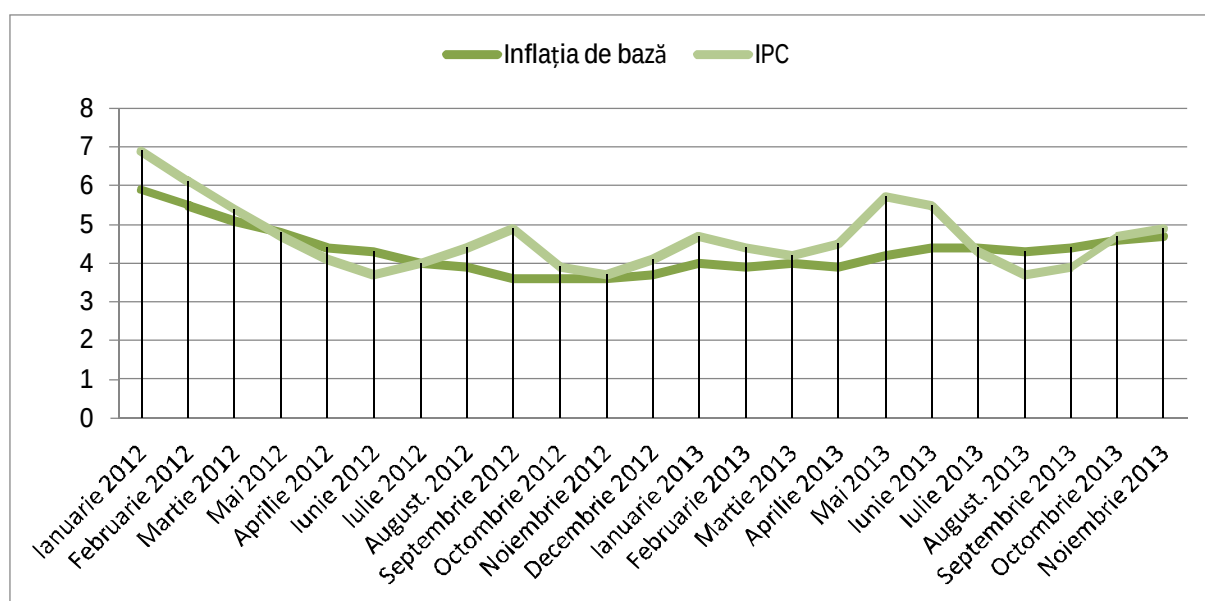

Figura 2.2. Rata anuală a inflației și a inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În primele nouă luni ale anului 2013, indicele prețurilor producției industriale s-a majorat cu 3,1%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele creșteri: industria extractivă – 2,3%, industria prelucrătoare – 3,5%, sectorul energetic – 0,3%. Cele mai mari majorări de preț în industria prelucrătoare pentru această perioadă au fost înregistrate la fabricarea vinului, majorându-se cu 11,5% comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, păstrându-și tendința de creștere și în luna octombrie.

În trimestrul III 2013, comparativ cu aceeași perioadă anului precedent se atestă temperarea evoluției indicelui prețurilor producției industriale – ritmul de creștere fiind în scădere de la 5 la 3,4%. În aceeași perioadă s-au atestat tendințe de reducere a ritmului de creștere a prețurilor în industria extractivă, valorile căruia au scăzut de la 5,1 la 1,2%, iar în sectorul energetic – de la 9,9% până la -1,6%. Ritmul de creștere al prețurilor în industria prelucrătoare a înregistrat în trimestrul III valori similare cu aceeași perioadă a anului precedent, de 4,1%.

În trimestrul III 2013 prețurile în construcții s-au majorat cu 7,8%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Pe parcursul primelor trei trimestre ale anului curent evoluția ritmurilor de creștere ale prețurilor în construcție au evoluat diferit, în funcție de ramura economiei naționale. În trimestrul III 2013 cele mai mari creșteri de prețuri la construcții,

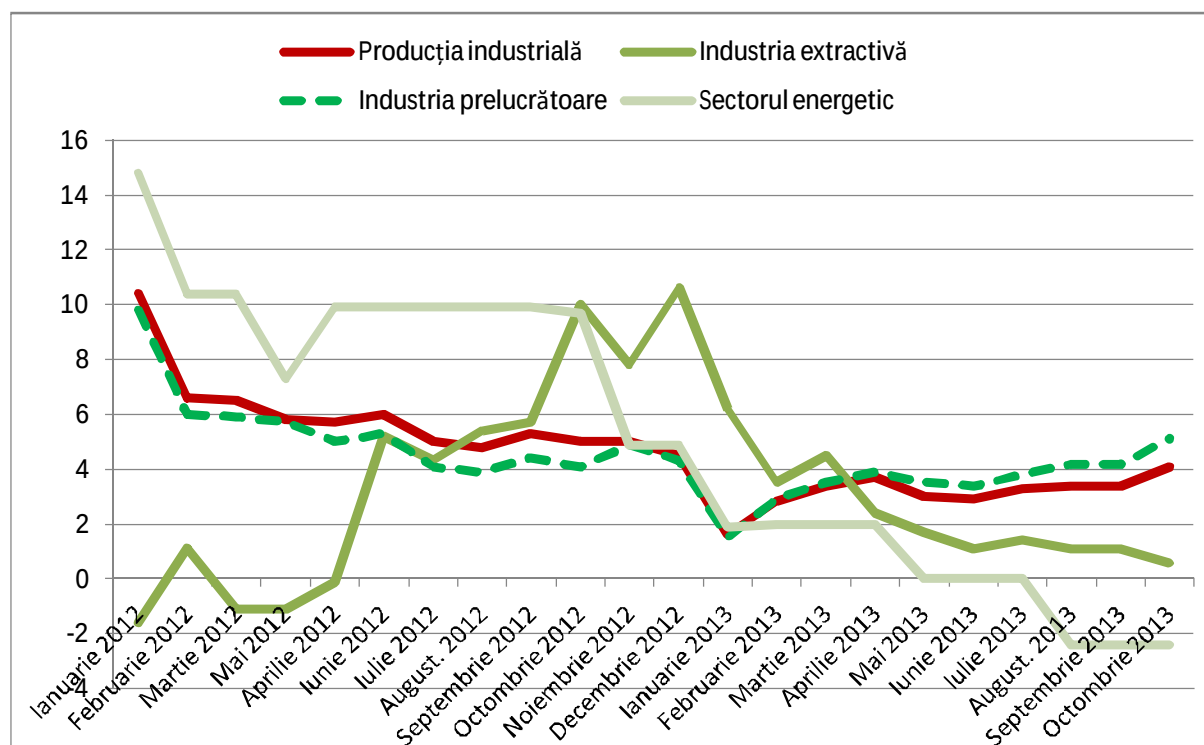

Figura 2.3. Ritmul anual de creștere al prețurilor producției industriale și al componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

comparativ cu perioada similară a anului trecut, au fost înregistrate în construcția de locuințe – 10,7%, industria constructoare de tractoare și mașini agricole – 10,3%, industria materialelor de construcție – 9,1%, alte construcții – 8,9% și agricultură – 8,5%. Concomitent, scăderi de preț au fost înregistrate în telecomunicații, unde ritmul de creștere a constituit -0,2%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

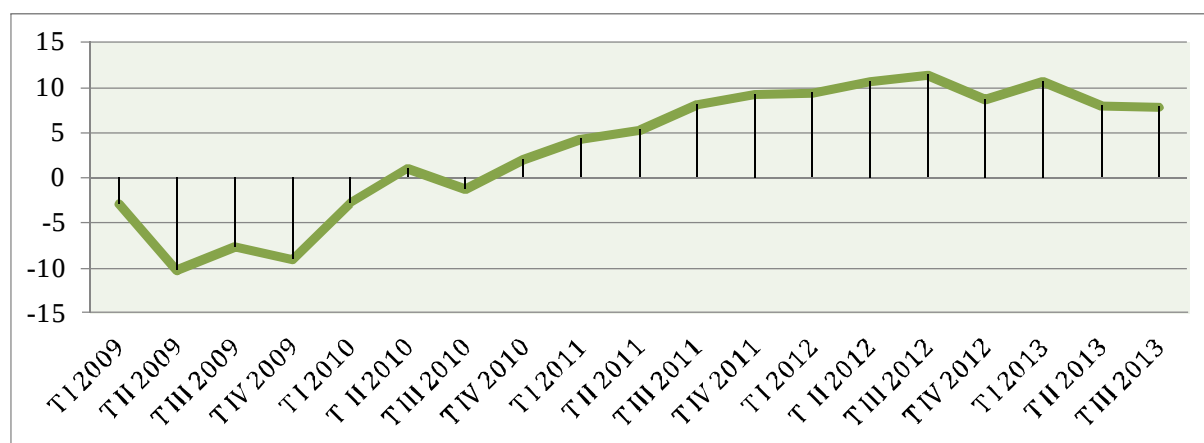

Figura 2.4. Evoluția prețurilor în construcții, %
(față de aceeași perioadă a anului precedent)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În perioada ianuarie-septembrie 2013 prețurile producătorului la produsele agricole s-au redus cu 15,5% față de ianuarie-septembrie 2012. O scădere considerabilă de preț s-a înregistrat atât la prețurile producătorilor de produse vegetale cu 19,2%, cât și a celor de produse animaliere cu 5,4%, comparativ cu prețurile perioadei similare a anului trecut.

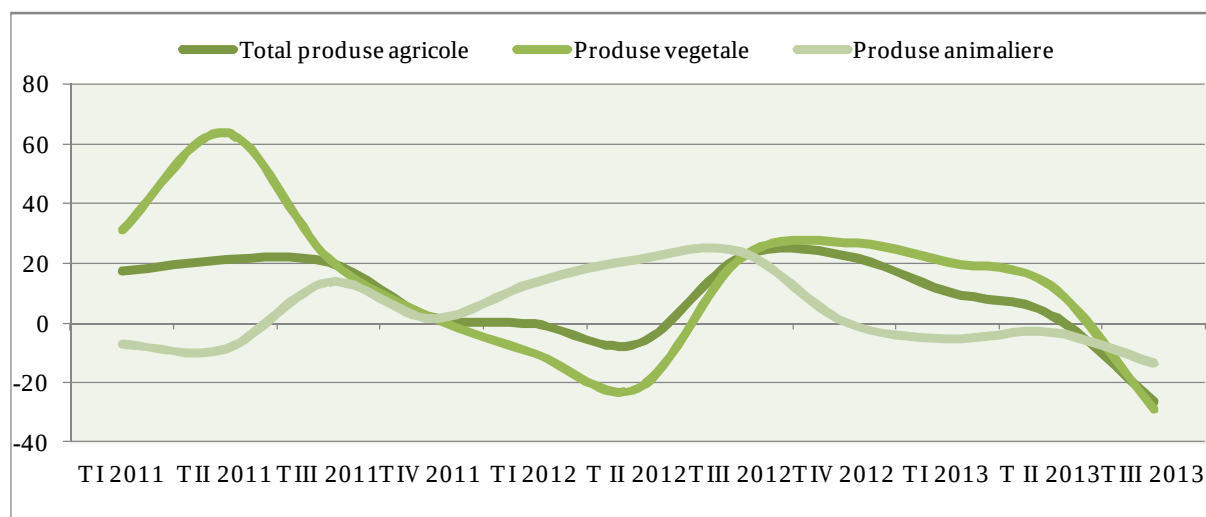

Figura 2.5. Evoluția prețurilor produselor agricole, %
(față de aceeași perioadă a anului precedent)

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În perioada ianuarie-septembrie 2013 cele mai mari majorări de prețuri, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2012, s-au înregistrat la următoarele produse: cartofi – de 2,4 ori, struguri aproximativ de 2 ori, ovine și caprine (în masă vie) – cu 27,7%, la culturile cerealiere și leguminoase-boabe cu 6% (în special la porumb – cu 24,6% și la grâu cu – 9,4%), lapte – cu 5,6%. Totodată, s-au înregistrat micșorări de preț la struguri cu 15%, ouă alimentare – cu 13,7%, păsări (în masă vie) – cu 7,6%, porcine (în masă vie) – cu 3,6%, floarea soarelui – cu 7,5%.

Temperarea evoluției prețurilor la produsele agricole, comparativ cu datele pentru primul semestru al anului curent a avut loc datorită scăderii prețurilor la majoritatea produselor agricole în trimestrul III 2013 a anului curent, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ceea ce s-a datorat în special recoltei bune de produse agroalimentare atestate în anul curent.

Rate de schimb

În primele nouă luni ale anului 2013 s-a înregistrat deprecierea valorii monedei naționale față de moneda unică europeană cu 6,6% și față de dolarul SUA cu 3,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Cursul mediu de schimb în această perioadă a fost de 16,4 MDL/EUR și 12,4 MDL/USD.

În trimestrul III 2013 au fost înregistrate cele mai mari valori ale cursului mediu de schimb al monedei naționale din ultimii trei ani, atât în raport cu moneda unică europeană cât și cu dolarul american. În perioada respectivă cursul mediu de schimb a fost de 16,9 MDL/EUR, depreciindu-se cu 10,5 p.p., comparativ cu perioada similară a anului trecut. Tendința de apreciere a monedei unice europene se păstrează și în lunile ce urmează, cursul mediu de schimb pentru lunile octombrie și noiembrie 2013 fiind de 17,8 și 17,5 MDL/EUR respectiv.

Evoluția leului față de dolarul SUA în decursul trimestrului III nu a fost uniformă, variind între 12,4 MDL/USD (cel mai mic curs mediu lunar pentru trimestrul III 2013, înregistrat în luna august) și 12,9 MDL/USD (cursul mediu lunar maxim din trimestrul III 2013, înregistrat în luna septembrie). Cursul mediu de schimb pentru trimestrul III a fost de 12,8 MDL/USD, leul depreciindu-se față de dolarul SUA cu 7,6 p.p., comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

În lunile octombrie și noiembrie 2013 s-a conturat o tendință moderată de stabilizare a cursului nominal de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA, și a fost de 13 lei moldovenești pentru un dolar SUA.

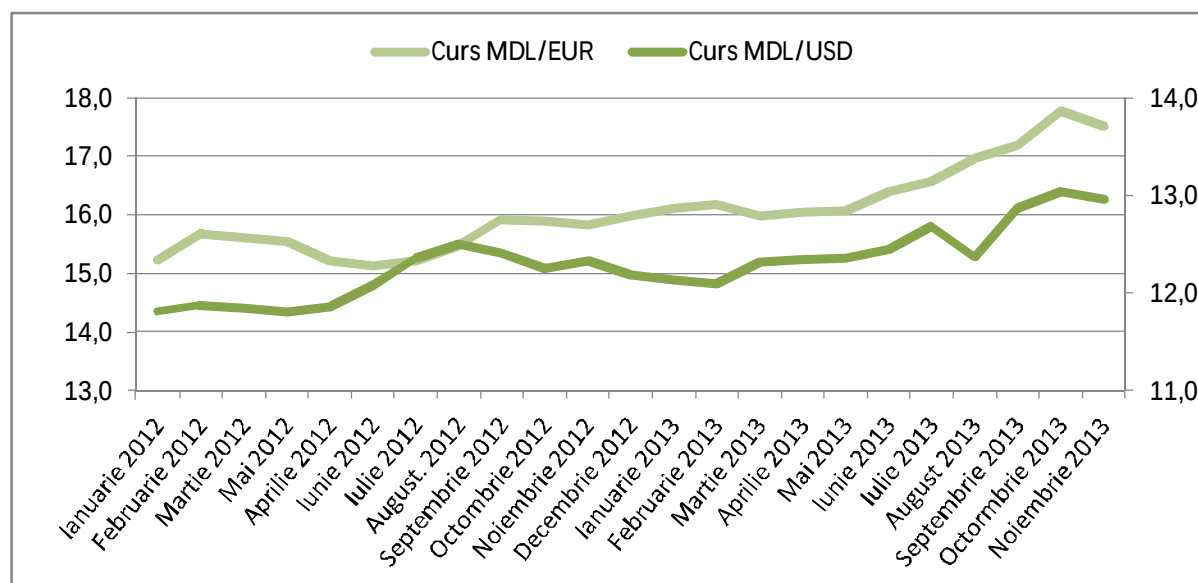

Figura 2.6. Evoluția cursului nominal de schimb al MDL comparativ cu USD și EURO
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru.

În regiunea din partea stângă a râului Nistru, în lunile ianuarie-septembrie 2013 rata inflației a constituit 2,4%, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2012. Inflația de bază în această perioadă a fost de 1,1%. Ritmul de creștere a prețurilor la produsele alimentare în primele nouă luni ale anului a fost de 1,9%, la produsele nealimentare – 0,6% și la servicii – 6,1%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În perioada lunilor ianuarie-septembrie 2013, cursul mediu față de USD a fost 11,1 ruble din regiunea din partea stângă a râului Nistru pentru un dolar SUA, ceea ce a constituit o apreciere moderată cu 0,3 p.p. față de cursul de schimb înregistrat în aceeași perioadă a anului trecut. Respectiv, pentru perioada similară, cursul mediu față de EURO a fost de 14,6 ruble pentru un Euro, depășind valorile perioadei similare a anului trecut cu 2,4%.

Capitolul III

FINANȚE

Veniturile Bugetului public național

În primele nouă luni al anului 2013, la BPN au fost acumulate venituri în sumă totală de 25808,9 mil. MDL, cu 1868,2 mil. MDL sau cu 7,8% mai mult decât în perioada similară a anului 2012. Merită a fi menționat că, comparativ cu valoarea planificată a încasărilor, în perioada examinată a anului 2013 nivelul de îndeplinire a fost de 96,5% sau cu 935,3 mil. lei mai puțin.

Făcând o analiză a veniturilor pe bugetele constitutive, menționăm că la veniturile la bugetul de stat pe toate componentele au constituit 15463,4 mil. MDL sau la nivel de 93,9%, ceea ce este mai puțin cu 1001,6 mil. MDL sau cu 6,1% față de prevederile perioadei de gestiune. În comparație cu perioada similară a anului 2012, veniturile acumulate sânt mai mari cu 1181,7 mil. MDL sau cu 8,3%. Partea de venituri a bugetelor unităților administrativ-teritoriale pe toate componentele a fost realizată în sumă de 6700,9 mil. MDL, la nivel de 98,0% față de prevederile perioadei de gestiune. Din suma totală a veniturilor bugetelor unităților administrativ-teritoriale, circa 52,6% sau 3525,0 mil. MDL constituie veniturile proprii (fără transferuri), sarcina acumulării a căror a fost realizată la nivel de 98,1% sau cu 67,3 mil. MDL mai puțin față de prevederile perioadei gestionare. Comparativ cu 9 luni ale anului precedent, la bugetele unităților administrativ-teritoriale au fost încasate venituri proprii cu 303,2 mil. MDL mai mult. Partea de venituri a bugetului asigurărilor sociale de stat a fost executată în sumă de 7724,8 mil. lei, (inclusiv transferurile de la bugetul de stat – 2149,3 mil. lei), cu 48,6 mil. lei mai mult, ceea ce constituie 100,6 la sută față de prevederile perioadei de gestiune. Veniturile proprii au fost executate în sumă de 5575,5 mil. lei, care, comparativ cu 9 luni ale anului 2012 s-au majorat cu 428,9 mil. lei sau cu 8,3 la sută. La fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală în 9 luni ale anului 2013 au fost încasate venituri în sumă totală de 2927,3 mil. MDL, (inclusiv transferurile de la bugetul de stat în sumă de 1465,4 mil. MDL), ceea ce este cu 78,6 mil. MDL sau cu 2,6% mai puțin față de prevederile perioadei de gestiune. Veniturile proprii ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au fost executate în sumă de 1461,9 mil. MDL, care comparativ cu 9 luni ale anului 2012 s-au majorat cu 134,1 mil. MDL sau cu 10,1%.

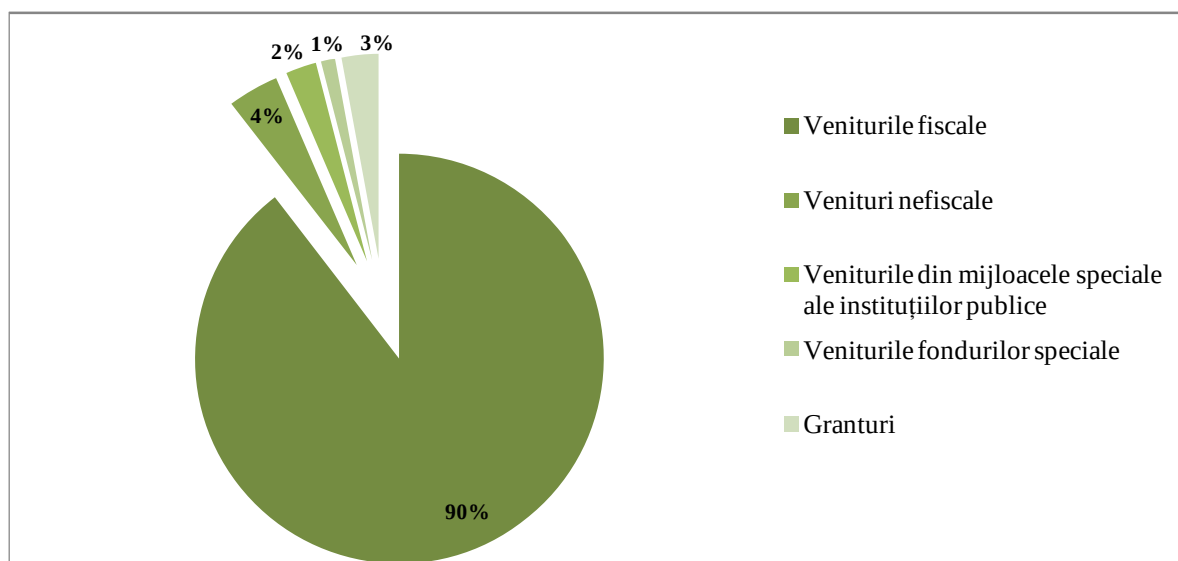

Figura 3.1. Structura veniturilor Bugetului public național la finele trimestrului III al anului 2013

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Examinând structura veniturilor BPN în primele nouă luni ale anului 2013 se observă că partea dominantă continuă să fie formată din venituri fiscale (89,5%), valoarea veniturilor în cauză majorându-se cu 2712,3 mil. MDL sau cu 13,3%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Totodată, încasările nefiscale în perioada examinată au scăzut cu 35,3 mil. MDL sau cu 3,3%. De asemenea, au înregistrat creșteri de 6,9% valoarea veniturilor din fonduri speciale. Atragem atenția că, veniturile la compartimentul „Venituri din mijloacele speciale ale instituțiilor publice” și la compartimentul „Granturi” au înregistrat o diminuare considerabilă în perioada examinată comparativ cu perioada similară a anului precedent, valoarea indicatorului dat constituind 63,6% (-363,8 mil. MDL) și, respectiv, 61,7% (-463,4 mil. MDL) din valoarea realizată în perioada similară a anului 2012.

Din veniturile fiscale, ponderea cea mai importantă o au veniturile din TVA (38,0%), contribuțiile sociale – 24,1%, impozitul pe venit – 13,1%, accizele – 10,6% și primele obligatorii de asistență medicală – 6,2%.

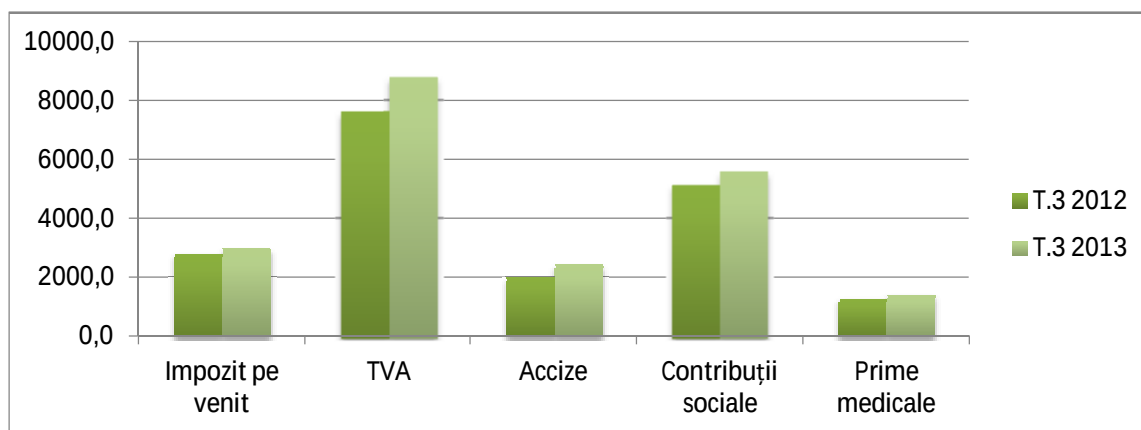

Figura 3.2. Structura veniturilor fiscale la finele trimestrului III al anilor 2012 și 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În ceea ce ține de încasările nefiscale, menționăm că în primele nouă luni ale anului 2013, ponderea în total venituri a fost de 4,0%, pe când în perioada similară a anului 2012, acest indicator a fost de 4,5%.

Cea mai importantă contribuție la formarea veniturilor din granturi, o au granturile externe. Pentru perioada examinată a anului 2013, suma totală a veniturilor bugetare sub formă de granturi a reprezentat 747,0 mil. MDL, dintre care 722,6 mil. MDL – granturi externe și 24,4 mil. MDL – granturi interne.

Cheltuielile Bugetului public național

În primele nouă luni ale anului 2013, din buget au fost efectuate cheltuieli în sumă totală de 26451,4 mil. MDL, cu 1703,0 mil. MDL sau cu 6,9% mai mult decât în perioada similară a anului 2012.

Partea de cheltuieli a bugetului de stat pe toate componentele s-a realizat în sumă de 16237,6 mil. lei, cu 2329,5 mil. lei mai puțin sau la nivel de 87,5 la sută față de prevederile perioadei gestionare, ceea ce este cu 1068,1 mil. lei sau cu 7,0 la sută mai mult, comparativ cu perioada respectivă a anului 2012. În perioada ianuarie-septembrie, de la bugetele unităților administrativ-teritoriale s-au efectuat cheltuieli în sumă totală de 6518,9 mil. lei, cu 1430,8 mil. lei mai puțin sau la nivel de 82,0 la sută față de prevederile perioadei de gestiune, ceea ce constituie cu 266,8 mil. lei sau cu 4,3 la sută mai mult, comparativ cu perioada similară a anului 2012. Partea de cheltuieli a bugetului asigurărilor sociale de stat a fost executată în sumă totală de

7913,1 mil. lei, cu 68,2 mil. lei mai puțin sau în proporție de 99,1 la sută față de prevederile perioadei de gestiune, cu 605,7 mil. lei sau cu 8,3 la sută mai mult față de perioada respectivă a anului 2012. Cheltuielile fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală au fost realizate în sumă de 2787,3 mil. lei, cu 211,3 mil. lei mai puțin sau la nivel de 93,0 la sută față de prevederile perioadei de gestiune și cu 227,0 mil. lei sau cu 8,9 la sută mai mult, comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Analiza structurii cheltuielilor din BPN în primele nouă luni ale anului 2013 reflectă că, partea predominantă continuă să cuprindă cheltuielile de ordin social (69,4%), ponderea acestora majorându-se cu 4,4 puncte procentuale, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

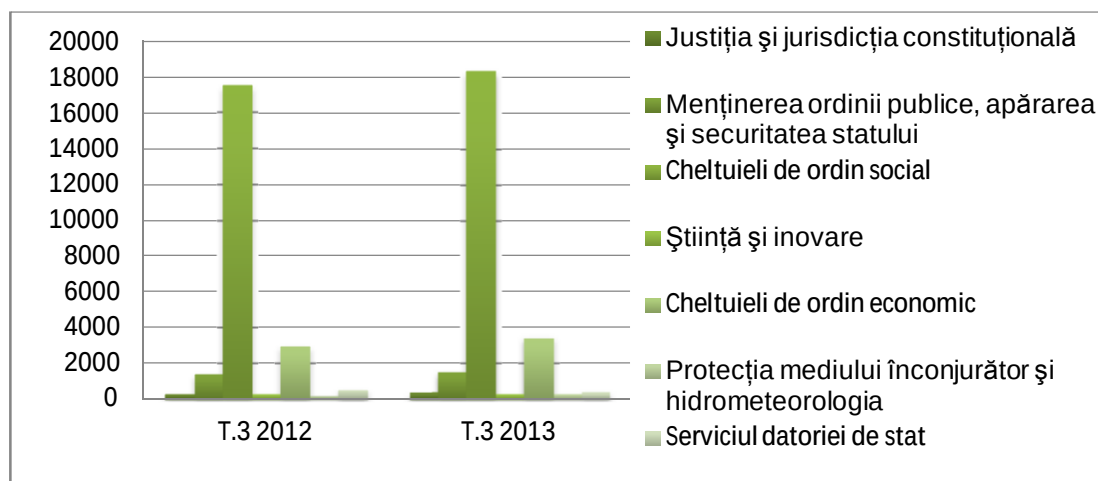

Figura 3.3. Volumul cheltuielilor realizate din BPN la finele trimestrului III al anilor 2012 și 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În primele nouă luni ale anului 2013, din total cheltuieli de ordin social, ponderea cea mai importantă o au cheltuielile privind asigurarea și asistența socială (50,9%), care indică o creștere (+7,9%), pornind de la datele perioadei similare a anului 2012. Alte componente din această grupă au înregistrat, de asemenea, o creștere a ponderii în total, cum ar fi: cultura, arta și sportul – cu 16,6 puncte procentuale și ocrotirea sănătății – cu 1,7 puncte procentuale. Totodată, cheltuielile pentru învățământ au scăzut cu 11,5 puncte procentuale.

O altă componentă importantă a cheltuielilor publice o reprezintă cheltuielile de ordin economic, ponderea cărora în perioada examinată a anului 2013 a reprezentat 13,1% – pondere ce a crescut cu 15,7%, comparativ cu ponderea înregistrată în perioada similară a anului precedent. În valori absolute, cheltuielile de ordin economic realizate în nouă luni ale anului 2013 au crescut cu 468,8 mil. MDL, comparativ cu perioada similară a anului 2012. Principala componentă a cheltuielilor de ordin economic o reprezintă transporturile, gospodăria drumurilor, comunicații și informatica, care în primul semestru a constituit 49,1% din total cheltuieli cu caracter economic. Ponderea cheltuielilor în cauză a crescut cu 16,0% comparativ cu perioada similară a anului precedent. De asemenea, ponderea cheltuielilor din agricultură, gospodărie silvică, gospodărie piscicolă și gospodăria apelor din total cheltuieli cu caracter economic a scăzut cu 0,6%, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Rezultatul financiar bugetar

Executarea bugetului public național în nouă luni ale anului 2013 a rezultat cu un deficit în mărime de 642,5 mil. MDL. În perioada examinată a anului 2013, bugetul de stat a înregistrat un deficit în sumă de 774,2 mil. MDL, bugetele unităților administrativ-teritoriale – un excedent în sumă de 182,0 mil. MDL, bugetului asigurărilor sociale de stat – un deficit în sumă de 188,3 mil.

MDL, iar fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală – un excedent în sumă de 140,0 mil. MDL.

Sursele de finanțare a deficitului au fost:

- încasări de la valorile mobiliare de stat (+446,4 mil. MDL);
- răscumpărarea valorilor mobiliare de stat emise pentru asigurarea stabilității financiare (-69,6 mil. MDL);
- împrumuturile debursate din surse externe (+744,3 mil. MDL);
- rambursarea sumei principale (-531,8 mil. MDL);
- mijloacele din vânzarea și privatizarea patrimoniului public (+33,8 mil. MDL);
- modificarea soldurilor (+6,6 mil. MDL);
- alte surse (+144,8 mil. MDL).

Soldurile la conturile bugetului public național potrivit situației din 30 septembrie 2013 s-au majorat, comparativ cu cea din 1 ianuarie 2013, cu 292,5 mil. MDL și au constituit 3293,5 mil. MDL. Soldurile în conturile bugetului de stat s-au micșorat cu 6,6 mil. MDL, comparativ cu situația din 1 ianuarie 2013 și au constituit 1743,2 mil. MDL. Soldurile la conturile bugetelor unităților administrativ-teritoriale, comparativ cu 1 ianuarie 2013, s-au majorat cu 297,4 mil. MDL și au constituit 993,9 mil. MDL. Soldurile la conturile bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 138,3 mil. MDL, micșorându-se comparativ cu începutul anului cu 66,9 mil. MDL. Soldurile la conturile fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală au constituit 489,5 mil. MDL, majorându-se cu 140,0 mil. MDL, comparativ cu începutul anului.

Datoria publică

La situația din 30 septembrie 2013, soldul datoriei publice s-a majorat comparativ cu sfârșitul anului 2012 cu 2 103,8 mil. MDL sau cu 7,2% și a constituit 31 381,4 mil. MDL, fiind format din:

- Datoria de stat – 22 822,7 mil. MDL;
- Datoria BNM – 5 822,4 mil. MDL;
- Datoria întreprinderilor din sectorul public – 2 440,3 mil. MDL;
- Datoria UAT – 296,1 mil. MDL.

Conform datelor privind PIB-ul estimat pentru anul 2013¹, ponderea datoriei publice în PIB, la situația din 30 septembrie 2013, a constituit 32,2%, înregistrând o diminuare în raport cu sfârșitul anului 2012 cu 1,0 p.p.

Datoria de stat

La situația de la 30 septembrie 2013, soldul datoriei de stat a constituit 22822,7 mil. MDL, majorându-se cu 1637,9 mil. MDL comparativ cu începutul anului.

Raportată la PIB, datoria de stat a arătat o descreștere de 0,6 puncte procentuale, comparativ cu același moment al anului 2012 și a constituit 23,4%.

Cât privește structura potrivit tipului datoriei, datoria de stat la 30 septembrie 2013 a fost formată din 71,4% – datorie de stat externă și 28,6% – datorie de stat internă. De menționat că, în dinamică ponderile datoriei de stat externe și interne au rămas relativ constante, analizate fiind evoluțiile trimestriale pe parcursul anului precedent și a perioadei examinate.

Analizând soldul datoriei de stat pe instrumente, constatăm că, în perioada examinată, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-a înregistrat o creștere a soldului datoriei de stat pe toate instrumentele, cu excepția VMS convertite și VMS pentru asigurarea stabilității

¹ PIB pentru anul 2012 (conf. datelor operative) – 87 847,0 mil. MDL, iar PIB estimat pentru anul 2013 – 96 200 mil. MDL

financiare, ce au înregistrat o diminuare de 0,5% și, respectiv, 26,5%. Cea mai mare creștere în dinamică l-a înregistrat soldul datoriei publice, rezultat din VMS emise pe piața primară (+11,8%), urmat de împrumuturile de stat externe (+8,6%).

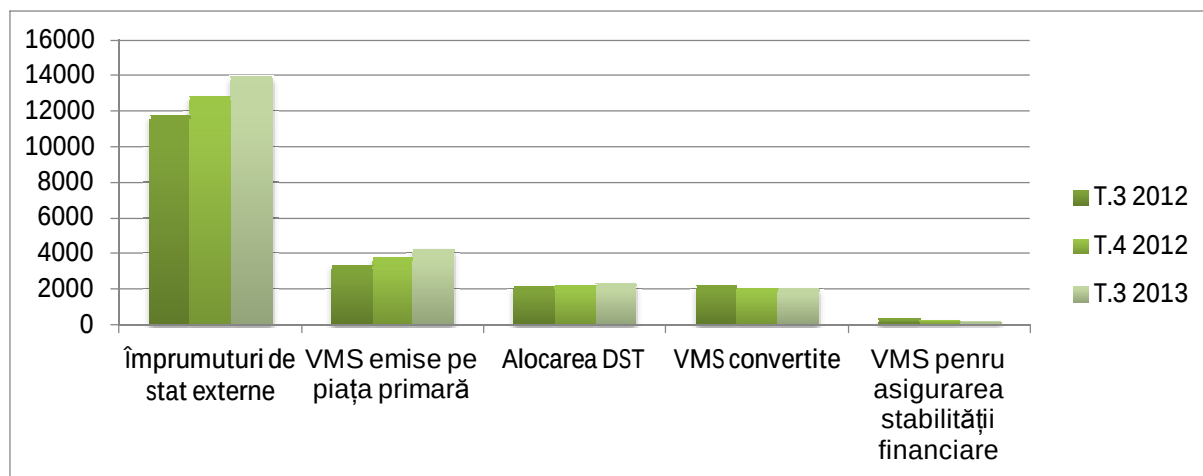

Figura 3.4. Structura datoriei de stat pe instrumente, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Datoria de stat externă

La situația din 30 septembrie 2013, datoria de stat externă a constituit 16287,2 mil. MDL. Comparativ cu situația din 1 ianuarie 2013, datoria de stat externă a înregistrat o creștere cu 1261,4 mil. MDL sau cu 8,4%. Comparativ cu situația în același moment al anului precedent, datoria de stat externă a crescut cu 1808,0 mil. MDL sau cu 12,5%.

Raportată la PIB, datoria de stat externă a arătat o descreștere de 0,3 puncte procentuale, comparativ cu perioada similară a anului 2012 și a constituit 16,7%.

Analizând datoria de stat externă în dependență de maturitate la data de 30.09.2013, se constată că aceasta e compusă în mare parte din datoria publică externă pe termen lung (81,2%) – situație ce diferă de cea înregistrată în aceeași perioadă a anului 2012, dată fiind reliefaarea altor două poziții – datoria publică externă pe termen mediu (circa 14,6%) și datoria publică externă pe termen scurt (circa 5,2%).

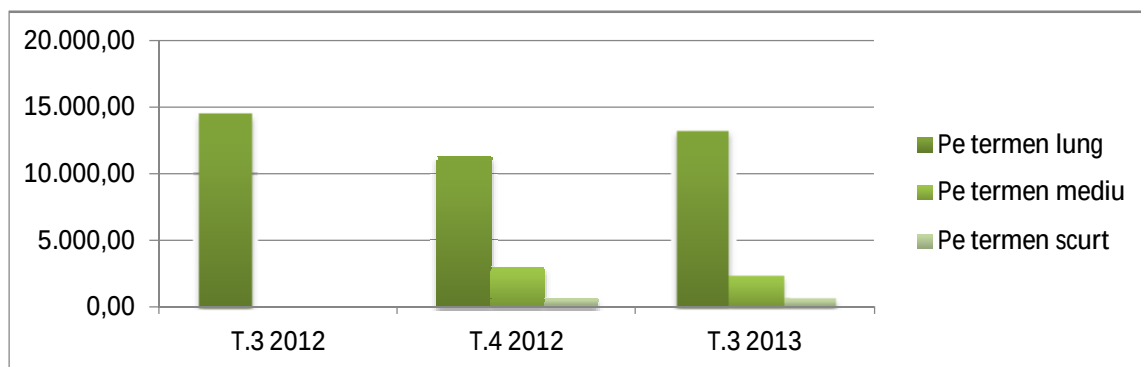

Figura 3.5. Structura datoriei de stat externe după maturitate la 30.09.2012, 31.12.2012 și 30.09.2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În dependență de structura pe valute a datoriei, datoria externă este examinată fără descompunerea DST și cu descompunerea DST.

Tabelul 3.1. Structura datoriei de stat externe pe valute, % din total datorie externă

Tipul valutei	DST	USD	EURO	JPY	GBP	WPU
Cu descompunerea DST	-	43,0	40,6	6,8	8,5	1,0
Fără descompunerea DST	72,1	12,0	13,8	1,0	0,1	0,02

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

În structura datoriei de stat externe pe creditorii multilaterali continuă să fie principalii creditorii ai Guvernului Republicii Moldova. Datoria de stat externă față de creditorii multilaterali, la 30 septembrie 2013, a constituit 85,3% din soldul total al datoriei de stat externe, față de creditorii bilaterali – 14,4% și de creditorii comerciali – 0,3%. Cea mai mare pondere în soldul datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali o deține AID cu 48,3%, urmată de FMI – cu 30,4%, BEI – cu 7,1%, FIDA – cu 5,8% etc.

Ca evoluție, se observă tendința ascendentă a datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali. În același timp, datoria de stat externă față de creditorii bilaterali și cei comerciali a continuat să scadă.

Datoria de stat internă

La situația din 30 septembrie 2013, datoria de stat internă a constituit 6535,5 mil. MDL și este complet formată din valori mobiliare de stat. Comparativ cu situația din 1 ianuarie 2013, datoria de stat internă a înregistrat o majorare cu 376,5 mil. MDL sau cu 6,1%. Comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, datoria publică internă a crescut cu 485,7 mil. MDL sau cu 8,0%. Creșterea datoriei interne se datorează, în mare parte, emisiunii suplimentare de valori mobiliare de stat pe piața primară.

Făcând o analiză a datoriei de stat interne în dependență de părțile sale componente se observă că 65,2% le constituie valorile mobiliare de stat emise pe piața primară (la 30.09.2012 ponderea în cauză a constituit 58,4%), 31,6% – valori mobiliare de stat convertite (36,6% la 30.09.2012) și 3,2% – valori mobiliare de stat emise pentru asigurarea stabilității financiare (la 30.09.2012, acestea au constituit 5,0%).

În perioada ianuarie-septembrie 2013, Ministerul Finanțelor a majorat volumul ofertei de bonuri de trezorerie cu scadența 182 și 364 zile, de la 60,0 mil. MDL până la 65,0 mil. MDL și de la 33,0 mil. MDL până la 43,0 mil. MDL, respectiv.

Valorile mobiliare de stat cu scadența până la un an, au fost emise pe trei termene: bonuri de trezorerie de 91 zile, 182 zile și 364 zile, a căror pondere în totalul VMS comercializate prin licitații a constituit 99%. Ponderea cea mai mare în VMS emise au constituit-o bonurile de trezorerie pe termen de 182 zile (42,7%) și 91 zile (33,8%) – ponderi ce au rămas relativ constante în raport cu perioada similară a anului precedent (42,8% pentru BT de 182 zile și 29,2% pentru BT de 91 zile). Merită a fi menționat că o diminuare a înregistrat și ponderea obligațiilor de stat pe un termen de 2 ani, micșorându-se de la 1,3% din total VMS comercializate pe piața primară la 0,9%. O diminuare semnificativă la data de 30.09.2013, comparativ cu 30.09.2012 au înregistrat-o obligațiunile de stat prin subscriere, care, de la ponderea de 2,0%, înregistrată la 30.09.2012, nu se mai regăsesc la situația din 30.09.2013.

Analizând datoria de stat internă în dependență de maturitate la data de 30.09.2013, se constată că ponderea cea mai mare o are datoria publică internă pe termen scurt (96,4%), urmată de datoria publică internă pe termen mediu (3,6%), datoria publică internă pe termen lung lipsind în totalitate. Astfel, se reliefează tendința enunțată și în edițiile precedente, anume, în creșterea ponderii datoriei interne pe termen scurt.

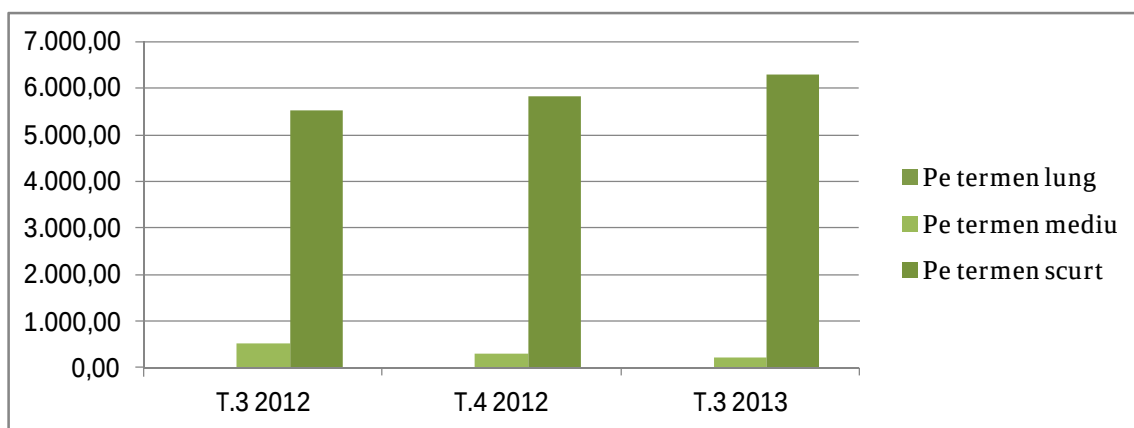

Figura 3.6. Structura datoriei de stat interne după maturitate la 30.09.2012, 31.12.2012 și 30.09.2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Deservirea datoriei de stat

În primele nouă luni ale anului 2013, pentru deservirea datoriei de stat, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în sumă de 895,4 mil. MDL, ce include: deservirea datoriei de stat externe în valoare de 666,2 mil. MDL (93,1% din valoarea planificată pentru perioada analizată) și deservirea datoriei de stat interne în valoare de 229,2 mil. MDL (99,6% din valoarea prevăzută).

Finanțele publice ale Transnistriei

În nouă luni ale anului 2013, veniturile bugetului Transnistriei a constituit 1593,9 mil. MDL, ceea ce reprezintă 6,2% din total venituri realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, din care: 1263,2 mil. MDL plăți fiscale (79,3%); 42,3 mil. MDL plăți nefiscale (2,7%); 167,8 mil. MDL veniturile fondurilor cu destinație specială (10,5%); 120,5 mil. MDL veniturile din activitatea de întreprinzător și alte venituri (7,6%).

Acumularea veniturilor bugetare în nouă luni ale anului 2013 a fost cu 1,1% mai mare ca veniturile înregistrate în perioada similară a anului 2012. Comparativ cu valoarea planificată, au fost acumulate cu 25,6% mai mult.

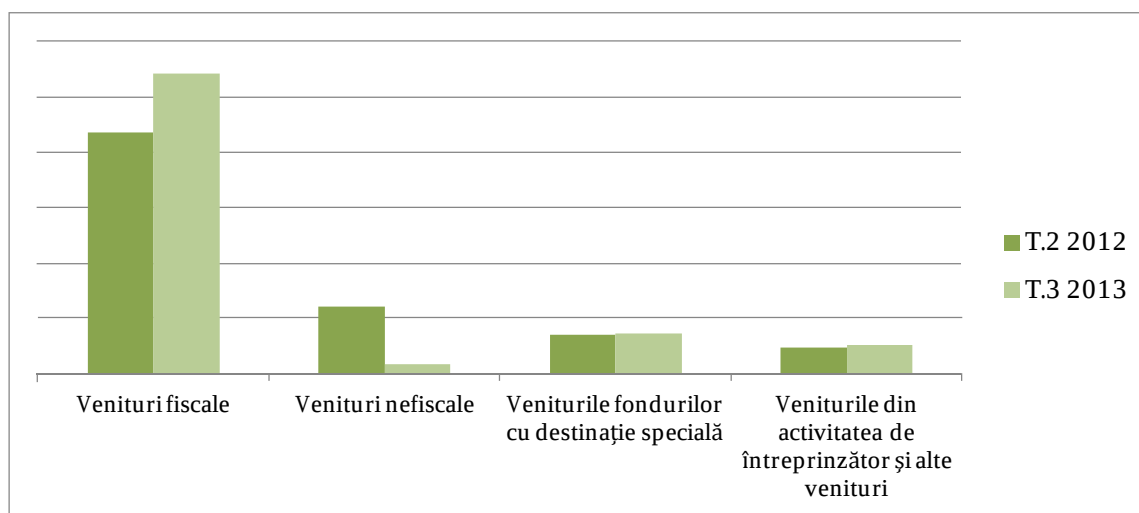

Figura 3.7. Structura veniturilor transnistrene în nouă luni ale anului 2012 și 2013, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor al Transnistriei.

Cheltuielile bugetului Transnistriei au reprezentat 2009,6 mil. MDL sau 7,6% din total cheltuieli realizate pe teritoriul controlat al Republicii Moldova, ceea ce constituie 82,8% de la planul de cheltuieli fixat. Comparativ cu perioada similară a anului precedent, cheltuielile au reprezentat 88,5%.

3.2. Sectorul bancar

În primele nouă luni ale anului 2013, evoluția sistemului bancar din Republica Moldova a consemnat tendințe pozitive de dezvoltare la principalii indicatori. În pofida agravării situației la S.A. Banca de Economii situația sistemului bancar continuă să fie stabilă, cu suficiente lichidități și cu o bună capitalizare, fapt ce permite rezistența băncilor la diverse șocuri și perturbări imprevizibile.

Numărul total de *angajați în sistemul bancar* la data de 30.09.2013 a constituit 10861 persoane, mai puțin cu 312 persoane, comparativ cu 31.12.2012. Respectiv, în medie fiecărui angajat din sectorul bancar i-au revenit active în valoare de 6,4 mil. MDL, mai mult cu 1,2 p.p., comparativ cu 31.12.2012.

În primele nouă luni ale anului 2013, *activele totale ale sistemului bancar* au totalizat 69094,0 mil. MDL, majorându-se cu 15,2% față de sfârșitul lunii ianuarie 2013. La data de 30.11.2013 *activele totale ale sistemului bancar* au constituit 72734,3 mil. MDL, majorându-se cu 21,3% față de 31.12.2012. În luna noiembrie 2013, cea mai mare pondere în totalul activelor a revenit portofoliului de credite cu 59%. Respectiv, se observă o descreștere a activelor generatoare de profit ca pondere din total active, de la 64,5% la data de 30.09.2012 la 59,6% la data de 30.09.2013.

Tabelul. 3.2.1. Evoluția activelor bancare după volum și structură, %

Denumirea indicatorilor:	30.09.2012	31.12.2012	30.09.2013
	% în total activ		
Total Activ, dintre care:	100	100	100
1. Numerar și echivalente de numerar	23,4	24,6	28,8
2. Active financiare deținute pentru tranzacționare	0,3	0,3	0,4
3. Active financiare disponibile pentru vânzare	0,5	0,6	0,7
4. Împrumuturi și creanțe	64,5	62,3	59,6
5. Investiții păstrate până la scadență	5,8	5,8	5,3
6. Imobilizări corporale	3,0	2,9	2,9
7. Imobilizări necorporale și creanțele privind impozitele	0,8	0,6	0,6
8. Alte active	1,8	2,8	1,7

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Astfel, la data de 30.09.2013, comparativ cu 30.09.2012, s-au înregistrat următoarele modificări:

- creșterea numerarului cu 5,4 p.p. până la 19930 mil. MDL;
- creșterea activelor financiare disponibile pentru vânzare cu 0,2 p.p. până la 453,6 mil. MDL;
- descreșterea imobilizărilor corporale cu 0,1 p.p. până la 2036,6 mil. MDL;
- scăderea altor active cu 0,1 p.p. până la 727,5 mil. MDL.

Soldul creditelor în economie a constituit 39631,3 mil. MDL la 30.09.2013 și s-a majorat cu 3675,6 mil. MDL sau cu 10,2% față de 31.01.2013. Tendințele de majorare s-au datorat creșterii soldului creditelor acordate în monedă națională cu 12% și, respectiv, a soldului creditelor în valută străină cu 8%. La sfârșitul lunii noiembrie 2013, soldul creditelor în economie a constituit 41245,1 mil. MDL, majorându-se cu 16,1% față de finele lunii noiembrie 2012.

Tabelul. 3.2.2. Structura creditelor în economia Republicii Moldova, %

Denumirea indicatorilor:		30.09.2012	31.12.2012	30.09.2013
		% în total credite		
Total credite, dintre care:		100	100	100
1.	Întreprinderile de stat	3,8	4,2	4,1
2.	Sectorul privat	78,2	77,9	77,5
3.	Alte organizații care practică unele op. fin.	2,4	2,8	2,8
4.	Alte sectoare rezidente (persoane fizice), inclusiv:	15,6	15,1	15,5
4.1.	Împrumuturi de consum	5,7	6,3	6,5
4.2.	Împrumuturi pentru imobil	4,1	4,1	4,3
4.3.	Alte împrumuturi	5,8	4,7	4,7

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În primele nouă luni ale anului 2013, majorarea soldului creditelor în MDL s-a produs ca urmare a creșterii soldurilor creditelor acordate tuturor sectoarelor economiei, astfel cea mai mare creștere a fost influențată de majorarea soldului creditelor acordate întreprinderilor de stat cu 23,4% și sectorului privat cu 18,8% față de 30.09.2012. Respectiv, soldul creditelor acordate sectorului privat a constituit 77,5%, procent înregistrat și la sfârșitul anului 2012.

Tendința pozitivă a soldului cererilor față de economie în moneda națională persistă și în luna noiembrie 2013. Această majorare a fost determinată de creșterea soldului cererilor față de sectorul privat cu 1153,7 mil.MDL (7,3%) și de alte sectoare rezidente – cu 98,3 mil.MDL (1,7%) față de luna septembrie 2013.

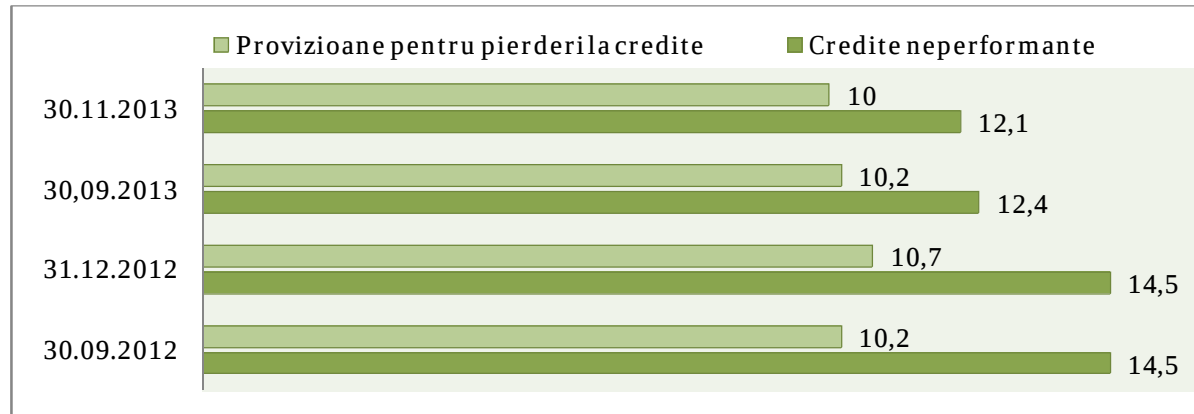

Figura. 3.2.1. Evoluția calității creditelor bancare, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La data de 30.09.2013, suma creditelor neperformante (substandart, compromise și dubioase) în valoare absolută a constituit 39058,1 mil. MDL, iar ponderea în totalul de credite a constituit 12,4% s-a diminuat cu 2,1 p.p., față de data 30.09.2012. Același volum de credite neperformante, proiectat asupra CNT, constituie 17,7%, la data de 30.09.2013 și s-a redus cu 11,0 p.p. față de data 30.09.2012.

În luna septembrie 2013, rata medie a *dobânzii la creditele* acordate în monedă națională s-a diminuat cu 0,79 p.p., față de septembrie 2012, atingând nivelul de 11,79%, iar în luna noiembrie 2013 aceasta a ajuns la nivelul de 12,10%. Prin urmare, în luna septembrie 2013, rata medie a dobânzii la creditele în valută străină a constituit 7,07%, fiind în scădere cu 0,71 p.p., comparativ cu septembrie 2012 (7,78%), iar în luna noiembrie 2013, rata medie a dobânzii la credite în valută străină a ajuns la nivelul de 7,74% în creștere cu 0,01 p.p. față de luna noiembrie 2012.

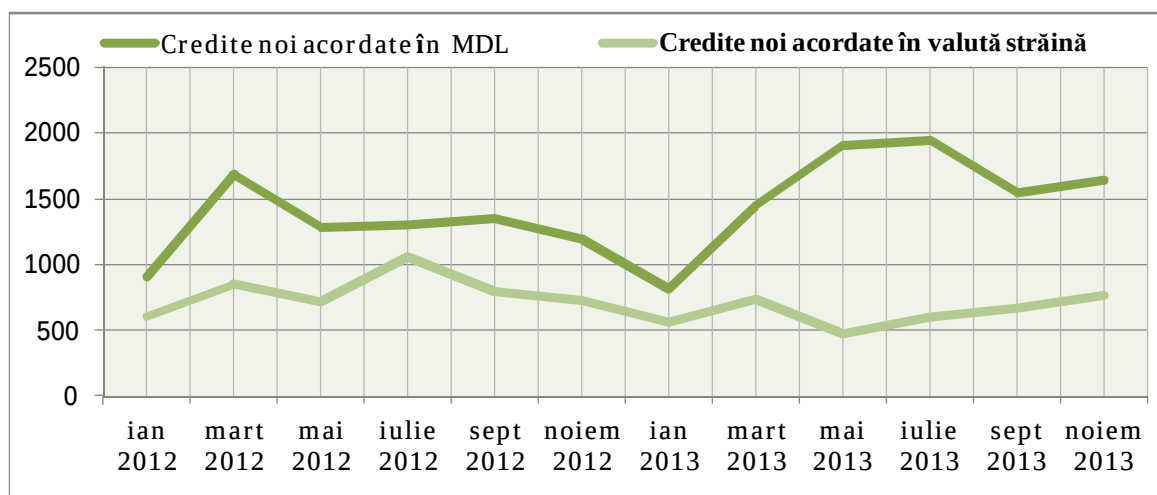

Figura 3.2.2. Evoluția creditelor noi acordate, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Evoluția creditelor noi acordate de bănci în monedă națională s-au redus în perioada septembrie 2012 – martie 2013 din cauza scăderilor în unele sectoare (în industrie, transporturi și în comerțul cu ridicata). Iar din perioada aprilie-iulie 2013 volumul creditării în economie este în creștere, evoluție datorată sporirii volumului împrumuturilor în MDL rezultat al îmbunătățirii situației economice. Totuși, în a doua jumătate a anului 2013 se menține un trend pozitiv, astfel în luna septembrie băncile au acordat credite noi în sumă de 2209,35 mil. MDL, în creștere cu 2,7% față de septembrie 2012.

Tabelul. 3.2.3. Evoluția creditelor noi acordate după volum și structură în anul 2012-2013

	Ianuarie 2012		Septembrie 2012		Ianuarie 2013		Septembrie 2013	
	mil.MDL.	Valută străină mil.MDL.	mil.MDL.	Valută străină mil.MDL.	mil.MDL.	Valută străină mil.MDL.	mil.MDL.	Valută străină mil.MDL.
Până la 1 lună	185,83	86,07	8,07	0,35	5,03	8,24	34,21	7,24
De la 1-3 luni	62,95	5,97	90,41	1,49	5,38	4,94	20,78	1,94
De la 3-6 luni	5,83	33,83	57,71	27,46	17,93	1,08	8,90	16,70
De la 6-12 luni	139,80	19,40	341,98	89,49	122,22	76,97	328,55	126,42
Peste 12 luni	513,30	462,70	855,21	678,94	665,10	472,71	1152,04	512,57
Total	907,71	607,97	1353,38	797,74	815,66	563,94	1544,48	664,87
Rata medie, %	14,17	8,36	12,58	7,78	12,41	7,52	11,79	7,07

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În luna noiembrie 2013, volumul creditelor noi acordate în moneda națională a crescut cu 448,8 mil. MDL, sau cu 37,6% față de perioada similară a anului precedent, constituind 1642,61 mil. MDL. Rata medie ponderată a dobânzii la creditele noi acordate în perioada respectivă a constituit 12,10% și s-a redus cu 0,58 p.p., comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În luna noiembrie 2013 volumul creditelor noi acordate în valută străină (exprimate în MDL) s-a micșorat cu 35,99 mil. MDL, față de noiembrie 2012, fiind de 762,29 mil. MDL. Rata medie

ponderată a dobânzii la aceste credite în perioada respectivă a constituit 7,74%, reducându-se cu 0,01 p.p.

Analizând indicele de concentrare al pieței (indicele Herfindahl-Hirschman) conform situației din 30.09.2013, constatăm că, sectorul bancar se încadrează în limitele unei piețe bancare, cu un grad moderat de concentrare (1339,6 puncte) – după valoarea depozitelor și 1341,0 puncte după valoarea creditelor (vezi tabelul 3.2.3).

Tabelul 3.2.4. Indicatorii de concentrare a sectorului bancar, %

Nr.	Denumirea Băncilor	Cota de piață după valoarea creditelor (%)		Cota de piață după valoarea depozitelor (%)	
		30.09.2012	30.09.2013	30.09.2012	30.09.2013
1	BC "MOLDOVA - AGROINDBANK" S.A.	21,8	22,5	19,2	19,4
2	B.C. "VICTORIABANK" S.A.	17,2	17,2	21,2	20,7
3	BC "Moldindconbank" S.A.	15,0	17,7	15,3	16,5
4	Banca de Economii S.A.	7,5	4,0	13,4	11,1
5	B.C. "EXIMBANK - Gruppo Veneto Banca" S.A.	8,6	7,9	5,3	4,9
6	BC "BANCA SOCIALA" S.A.	6,8	6,8	5,7	6,0
7	BC "MOBIASBANCA - Groupe Societe Generale" S.A.	6,0	6,5	5,5	4,6
8	B.C. "UNIBANK" S.A.	1,7	4,0	2,4	5,5
9	B.C. "ProCredit Bank" S.A.	5,5	5,7	2,7	3,4
10	B.C. "ENERGBANK" S.A.	3,0	2,7	3,3	2,8
11	"FinComBank" S.A.	2,8	2,4	2,8	2,4
12	BCR Chișinău S.A.	2,2	1,4	1,5	1,4
13	B.C. "COMERTBANK" S.A.	1,2	1,2	1,3	1,1
14	BC "EuroCreditBank" S.A.	0,6	0,4	0,4	0,2
Indicatorul HHI (puncte)		1268,9	1341,0	1356,8	1339,6
Indicatorul CR-4 (%)		62,6	65,3	69,1	67,7

Sursa: Calcule în baza datelor, oferite de băncile comerciale.

În perioada analizată, în pofida evenimentelor din anul 2013, *instituția financiară S.A. Banca de Economii*, înregistrează o tendință de scădere la principalii indicatorii (depozite și credite). Astfel, la data de 30.09.2013 după soldul creditelor bancare instituția financiară deține o cotă de piață de 4%, mai puțin cu 3,5 p.p. față de 30.09.2012. Prin urmare, la data de 30.09.2013 instituția financiară a acordat mai puține credite (soldul creditelor – 1558,3 mil. MDL) cu 903,6 mil. MDL sau 36,7% față de 30.09.2012. Tot în această perioadă analizată, instituția a atras mai multe depozite bancare cu 93,32 mil.MDL sau cu 1,89% față de 30.09.2012.

La 30.09.2013, lider după soldul creditelor acordate este BC Moldova – Agroindbank cu un sold totală de 8783 mil. MDL, în creștere cu 22% față de septembrie 2012, iar cota de piață a băncii a crescut cu 0,7 p.p., fiind de 22,5%. În acest context, BC Victoriabank este lider pe piața bancară după volumul depozitelor atrase, la data de 30.09.2013 a înregistrat 9537,4 mil. MDL, în creștere cu 20,4% față de 30.09.2012, cota de piață a scăzut cu 0,5 p.p., fiind de 20,7%.

Capitalului normativ total, determinant al solvabilității băncilor, la data de 30.09.2013 pe întreg sector bancar, a constituit 7766,0 mil. MDL și a crescut cu 15,3% față de 30.09.2012. La sfârșitul luni noiembrie 2013 *capitalul normativ total*, a constituit suma de 7814,9 mil. MDL. Astfel, activele ponderate la risc în luna noiembrie au constituit 34508,3 mil. MDL, mai mult cu 19,6% față de finele anului 2012.

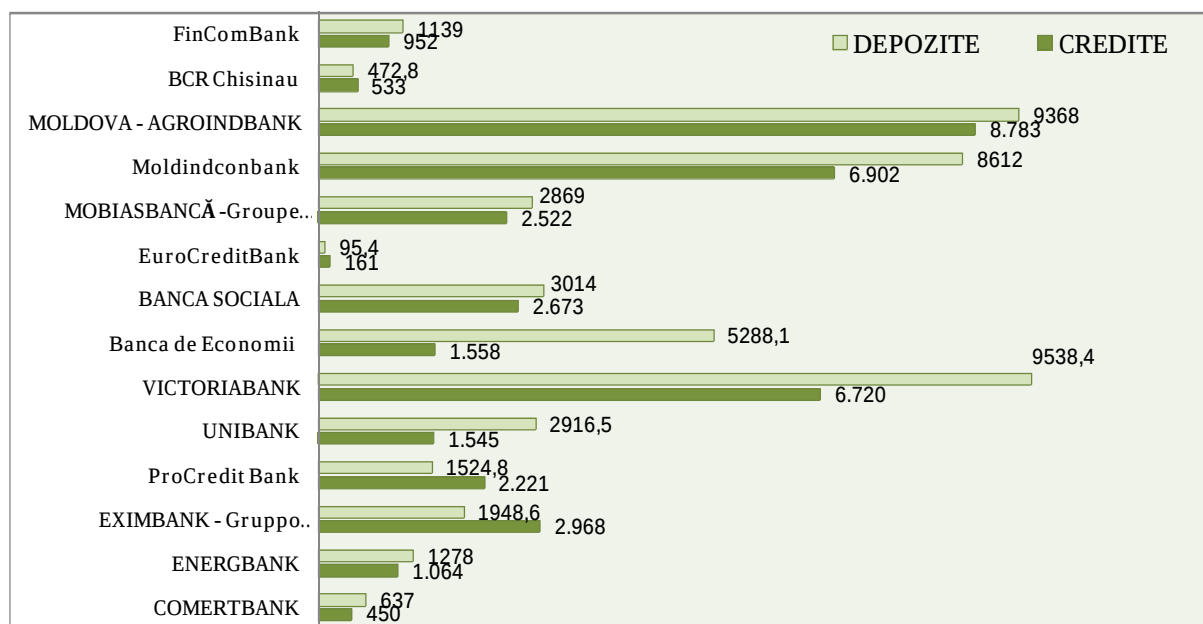

Figura 3.2.3. Depozitele și creditele din sectorul bancar
la data de 30.09.2013, mil. MDL.

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Capitalul de gradul I, la 30.09.2013, a crescut cu 14,5% până la 7600,2 mil. MDL față de 30.09.2012. În luna noiembrie 2013, acest indicator a crescut cu 11% față de finele anului 2012. Valoarea pozitivă a indicatorului confirmă rezistența și siguranța sistemului în cazul șocurilor financiare. Prin urmare, toate băncile comerciale din Republica Moldova dispun de un capital bancar de gradul I corespunzător capitalului minim necesar 200 mil. MDL, cu excepția uneia.

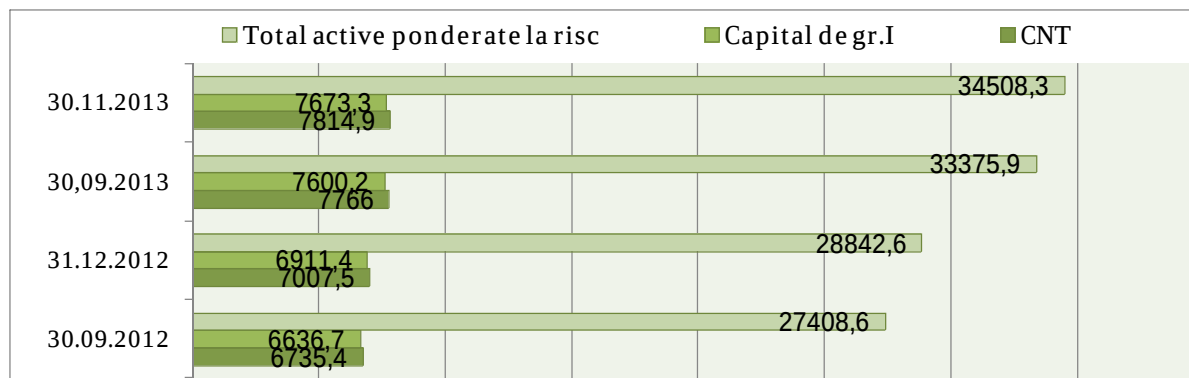

Figura 3.2.4. Evoluția capitalului sistemului bancar, mil. MDL.

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La 30.09.2013, cota investițiilor străine în capitalul social al băncilor a constituit 74,1%, fiind în creștere cu 2,7 p.p. față de 30.09.2012, această situație fiind explicată prin faptul majorării capitalului social din contul investițiilor acționarilor nerezidenți cu 17%.

La 30.09.2013, *obligațiunile băncilor* au constituit 57949,1 mil. MDL și s-au majorat cu 27% față de perioada similară a anului precedent, sau cu 16,8% față de 31.12.2012.

La 30.09.2013, comparativ cu sfârșitul anului 2012, au fost înregistrate următoarele modificări în structura obligațiunilor sectorului bancar:

- scăderea datoriilor financiare evaluate la cost armonizat cu 0,18 p.p., constituind 56914,1 MDL;
- reducerea provizioanelor cu 0,16 p.p., constituind 4236,1 MDL;

- reducerea datoriilor privind impozitele cu 0,01 p.p. constituind 3957,0 MDL;
- majorarea altor datorii cu 0,35 p.p., constituind 5610,3 mil. MDL.

Tabelul 3.2.5. Evoluția obligațiunilor bancare după volum și structură, %

Denumirea indicatorilor:	30.09.2012	31.12.2012	30.09.2013
	% în total obligațiuni		
Total Obligațiuni, dintre care:	100	100	100
1.Datorii financiare evaluate la cost armonizat	98,21	98,51	98,33
2.Provizioane	0,12	0,17	0,01
3.Datorii privind impozitele	0,75	0,69	0,68
4.Alte datorii	1,58	0,62	0,97

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La data de 30.09.2013, *soldul depozitelor* în sistemul bancar a constituit 41238,0 mil. MDL, majorându-se cu 21,3%, față de 30.09.2012, ca rezultat al creșterii soldului depozitelor în monedă națională cu 24,2%, reprezentând o pondere de 60,7% și a depozitelor în valută străină – cu 17,2%, cu o pondere de 39,3% din totalul de depozite. Prin urmare, în luna noiembrie 2013 *soldul depozitelor* în sistemul bancar a constituit 43769,9 mil. MDL, sporind cu 20,6% față de sfârșitul anului 2012.

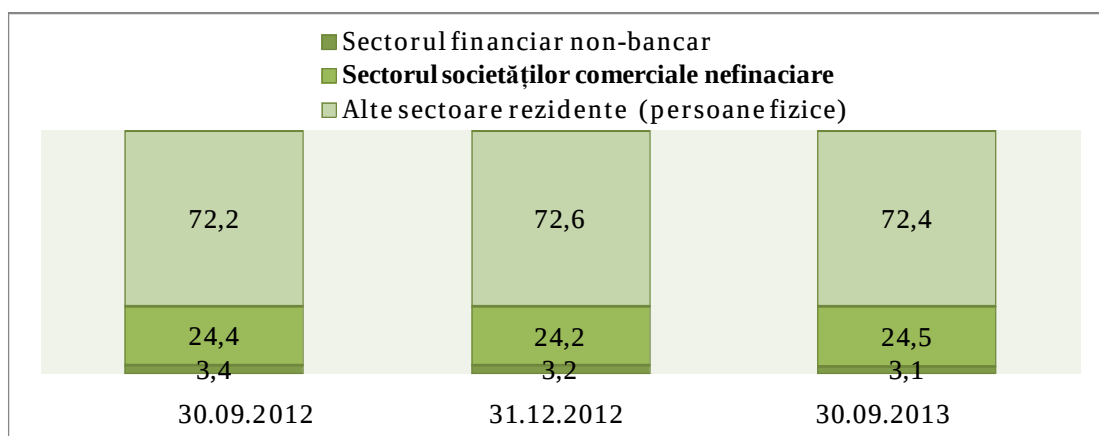

Figura 3.2.5. Structura depozitelor în economia Republicii Moldova, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

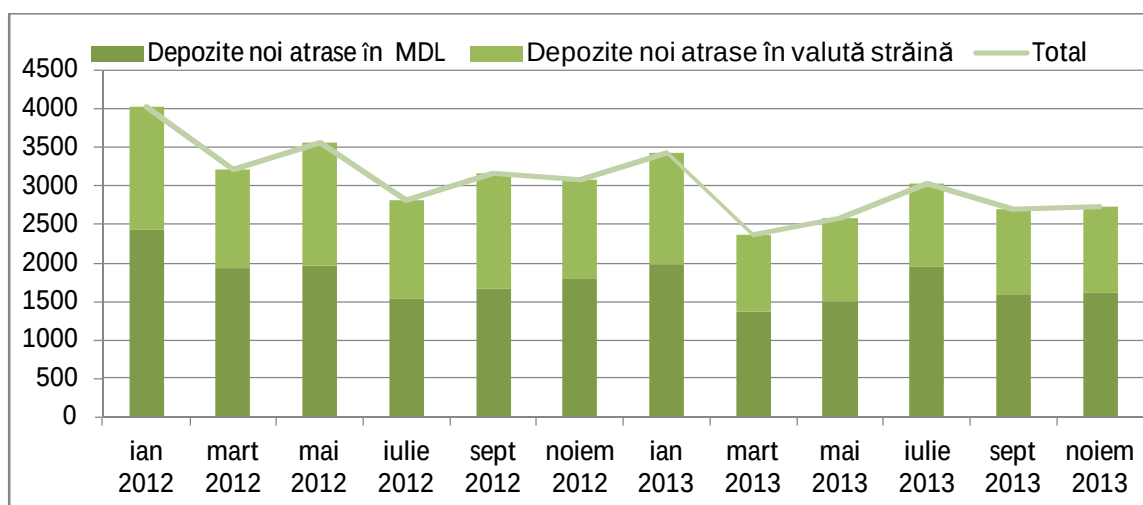

Figura 3.2.6. Evoluția depozitelor noi atrase, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Pe parcursul anului 2013, volumul depozitelor noi atrase se caracterizează printr-o evoluție negativă, o scădere accentuată a fost înregistrată în luna martie 2013, însă în a doua jumătate a anului se observă o ușoară îmbunătățire. Astfel, *volumul depozitelor noi* atrase la data de 30.09.2013 a constituit suma de 2700,72 mil. MDL, în scădere cu 15%, față de data 30.09.2012 sau cu 21,3% față de 31.01.2013.

În luna noiembrie 2013, depozitele noi, la termen atrase în monedă națională s-au micșorat cu 185,9 mil. MDL sau cu 10,28%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, înregistrând 1808,80 mil. MDL. Rata medie a dobânzii la depozitele atrase la termen în moneda națională în perioada respectivă a scăzut cu 1,61 p.p., alcătuind 6,35%.

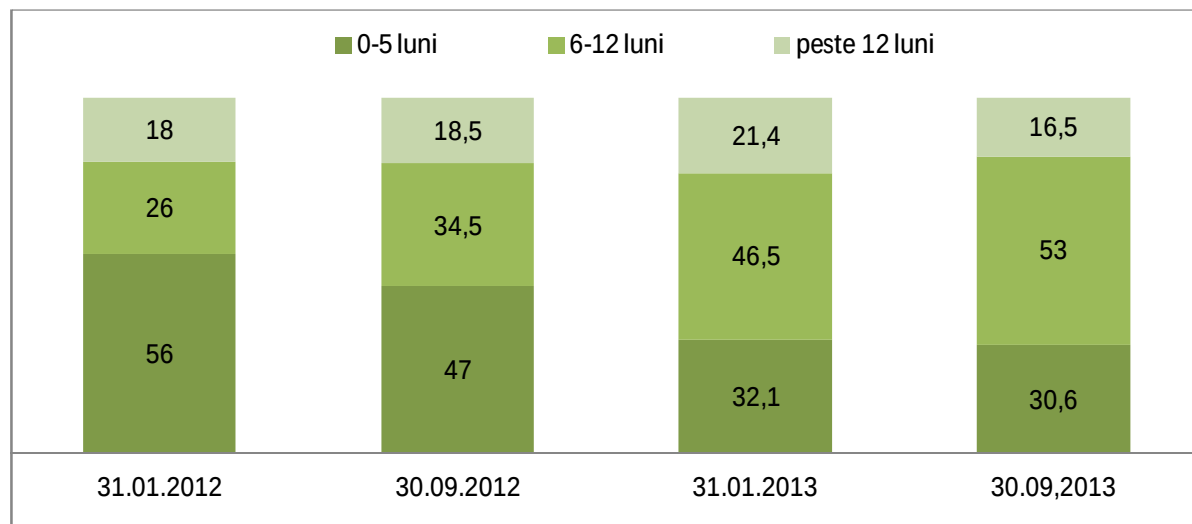

Figura 3.2.7. Structura depozitelor noi atrase după scadență, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

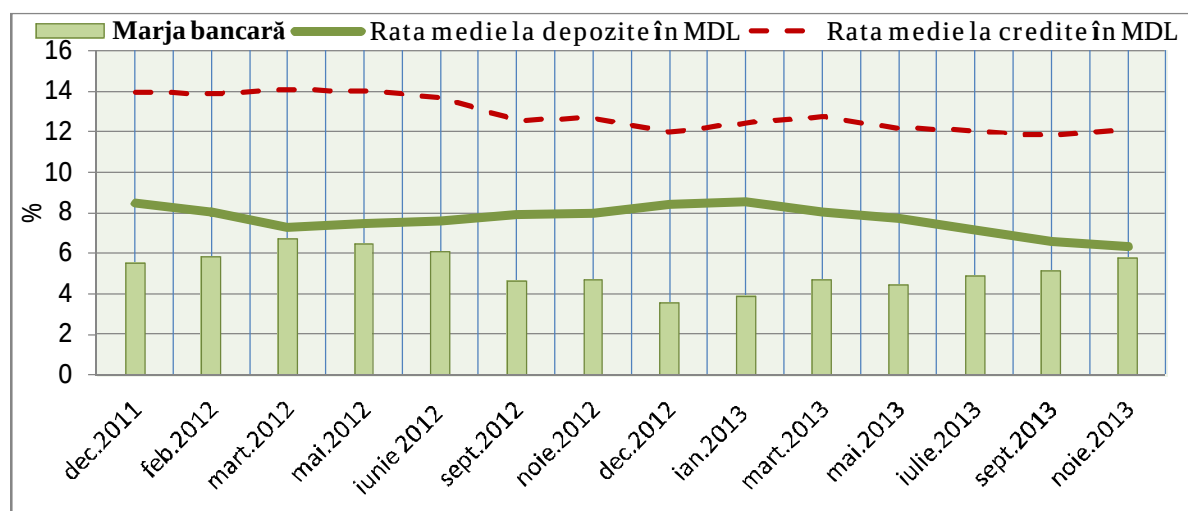

Figura 3.2.8. Evoluția marjei bancare*, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite în MDL, %

Sursa: Calcule în baza datelor, oferite de Banca Națională a Moldovei.

*Notă: Indicatorul Marja bancară a fost calculat ca diferență dintre rata medie la depozite în MDL și rata medie la credit MDL.

Marja bancară la operațiunile în monedă națională în luna decembrie 2012 a înregistrat un nivel minim de 3,54%, iar în luna septembrie 2013 s-a înregistrat un nivel de 5,17%, cu o creștere de 1,63 p.p. față de decembrie 2012.

Ratele medii ale dobânzii la credite în monedă națională au crescut până în luna martie 2013, constituind 12,77%, iar în luna septembrie 2013 a fost înregistrată cea mai scăzută rată de 11,79%. Iar ratele medii ale dobânzii la creditele în monedă străină au crescut de la începutul anului de la 7,52% în luna ianuarie 2013, până la 7,73% în noiembrie 2013, în creștere cu 0,21 p.p. Respectiv și ratele medii ale dobânzii la depozite în monedă străină au scăzut de la începutul anului de la 4,79% în luna ianuarie 2013, până la 4,29% în noiembrie 2013, în cădere cu 0,5 p.p.

În al III-lea trimestru al anului 2013 venitul net raportat la active (ROA) a constituit 1,8%, iar cel raportat la capitalul acționar (ROE) a înregistrat 10,5%. Odată cu creșterea volumului de capital acționar și de active, majorarea ROE și ROA denotă că ritmul de creștere al profitului net este mult mai rapid, fapt destul de încurajator.

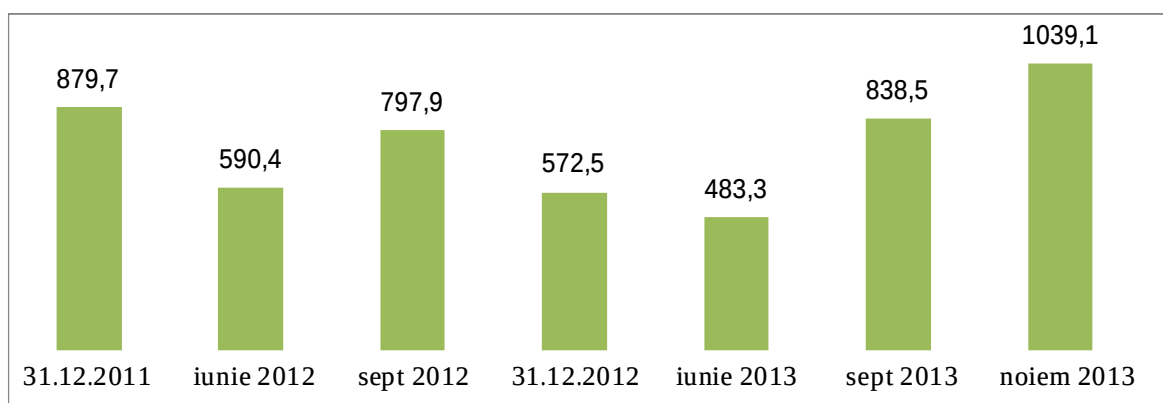

Figura 3.2.9. Evoluția profitului bancar, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În acest context, în luna septembrie 2013, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 838,5 mil. MDL, mai mult cu 40,6 mil. MDL sau cu 5%, față de perioada similară a anului 2012 și cu 46,5% mai mult față de sfârșitul anului 2012.

Ponderea activelor, generatoare de dobândă în totalul activelor, la data de 30.09.2013, a crescut cu 1,10 p.p., comparativ cu data de 31.12.2012, și a constituit 82,8%. Respectiv, la data de 30.09.2013, se înregistrează nivelul marjei nete din dobânzi de 3,9%. Astfel, băncile în situații mai dificile, compensează pierderile cu venituri din alte surse și, în special, din comisioanele din transferuri, inclusiv ale celor din străinătate și din alte comisioane percepute de către bancă.

Indicele de eficiență, determinat ca raportul dintre veniturile nete aferente dobânzilor plus cheltuieli neaferente dobânzilor, la 30.09.2013 constituie 142,2%, mai mult cu 29,6 p.p. față de 31.12.2012. Iar în luna noiembrie 2013, indicele de eficiență a constituit 142%, mai mult cu 29,4 p.p. față de luna decembrie 2012.

Gradul de suficiență a capitalului se menține la un nivel înalt, constituind 23,3% la 30.09.2013. Deși, aflat peste nivelul minim necesar de 16%, (până în mai al anului 2012 suficiența capitalului ponderat la risc a constituit 12%), se observă o scădere a acestui indicator cu 1 p.p. față de 31.12.2012. Considerăm explicabil faptul că micșorarea nesemnificativă a gradului de suficiență a capitalului bancar, prin creșterea considerabilă a portofoliului de credite, fac parte din activele riscante cu o pondere majoră la risc.

Lichiditatea bancară poate fi privită atât prin prisma ponderii activelor lichide în total active, cât și prin prisma obligațiunilor, pe care banca este obligată să le onoreze. Astfel, la sfârșitul lunii decembrie 2012, ponderea activelor lichide (principiul II al lichidității) înregistrează 32,9%, și la sfârșitul lunii septembrie 2013 a înregistrat 32,3%, mai puțin cu 0,6 p.p. Lichiditatea pe termen lung sau principiul I al lichidității, pe întreg sistemul bancar a înregistrat 0,7%, la 30.09.2013.

Aceste valori ale indicatorilor lichidității relevă existența surselor adecvate pentru susținerea plăților aferente obligațiunilor.

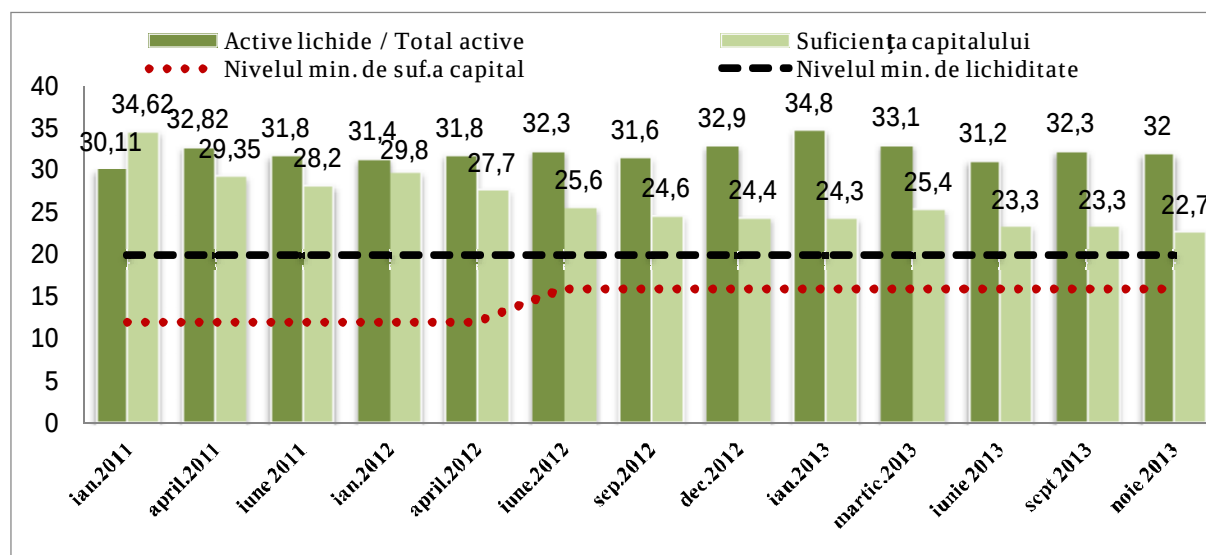

Figura 3.2.10. Indicatori de lichiditate și suficiența capitalului, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru. În al III-lea trimestru 2013, evoluția sectorului bancar al Transnistriei a înregistrat tendințe relativ stabile de dezvoltare. Activele totale ale sistemului bancar transnistrean la data de 01.10.2013 au însumat 6958,9 mil. ruble, echivalentul a 5907,1 mil. MDL. Comparativ cu data de 01.10.2012, activele au crescut cu 1098,2 mil. ruble, constituind 5861,69 mil. ruble, echivalentul a 6804,06 mil. MDL (la data de 01.10.2013, o rublă transnistreană echivala cu 0,8571 MDL, iar la data de 01.10.2012, o rublă transnistreană echivala cu 0,8615 MDL).

La data de 01.10.2013, capitalul propriu al băncilor a atins valoarea de 1331,89 mil. ruble, mai mult cu 15,6% față de 01.10.2012 (1151,87 mil. ruble). Capitalul acționar al băncilor din Transnistria a constituit la data de 01.10.2013 suma de 1043,18 mil. ruble mai mult cu 8,17% față de 01.10.2012.

Soldul creditelor acordate sectorului economic a atins la data de 01.10.2013 suma de 4265,17 mil. ruble mai mult cu 69,5% față de 01.10.2012. Creditele persoanelor fizice în această perioadă a constituit 888,8 mil. ruble, mai mult cu 43,15% față de 01.10.2012, iar creditele persoanelor juridice au constituit 3376,29 mil. ruble mai mult cu 78,16% față de perioada similară a anului precedent.

Soldul depozitelor bancare atrase, au constituit la data 01.10. 2013 suma de 2463,36 mil. ruble, mai mult cu 33,12% față de data similară a anului precedent (1850,55 mil. ruble. Respectiv, depozitele atrase de persoanele fizice, la data de 01.10.2013 constituie 1438,92 mil. ruble – o creștere de 7,82% față de data 01.10.2012 (1334,60 mil. ruble).

3.3. Politică monetară

Politica monetară actuală se întemeiază pe relația dintre oferta de bani și cererea agregată din economie. În vederea desfășurării activităților economice și social-culturale normale autoritățile monetare urmăresc evoluțiile masei monetare și în raport cu alți indicatori macroeconomici, deoarece volumul masei monetare în circulație poate afecta volumul producției naționale, prețurile și ocuparea forței de muncă.

După cum rezultă din datele primelor nouă luni ale anului 2013 volumul masei monetare a avut o evoluție ascendentă, la 30.09.2013 stocul agregatelor monetare fiind mai mare în comparație cu 30.09.2012:

- agregatul monetar M0 a constituit aproximativ 16,2 mild. MDL (la 30.09.2012 – 12,7 mild. MDL);
- agregatul monetar M1 a fost de 24,5 mild. MDL (la 30.09.2012 – 19,6 mild. MDL);
- agregatul monetar M2 a atins un nivel de 41,2 mild. MDL (la 30.09.2012 – 32,9 mild. MDL);
- agregatul monetar M3 s-a cifrat la 57,4 mild. MDL (la 30.09.2012 – 47,7 mild. MDL).

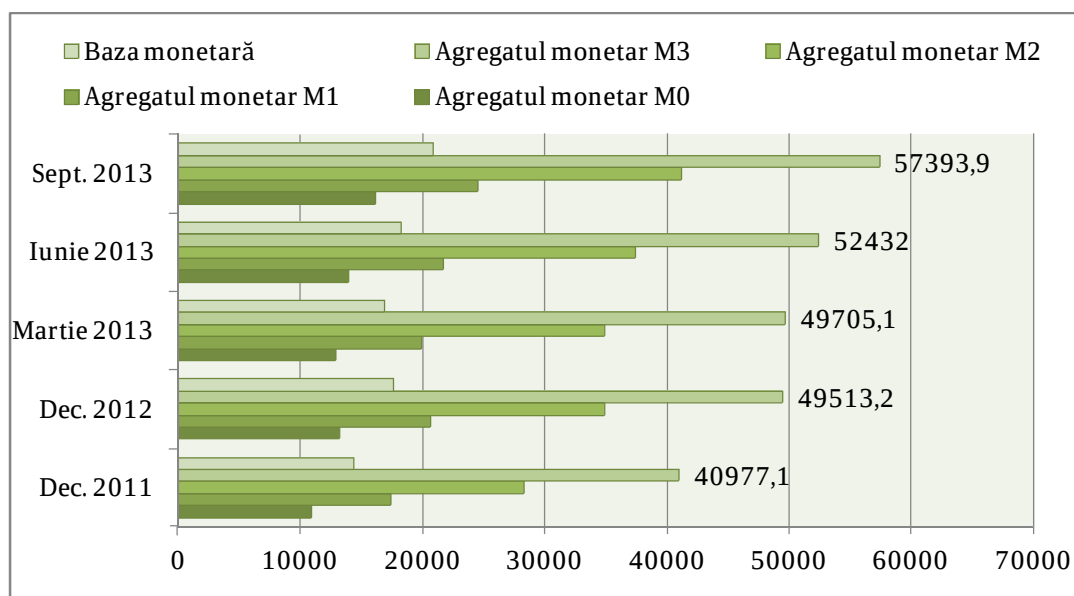

Figura 3.3.1. Evoluția agregatelor monetare și a bazei monetare, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La fel, s-a majorat și baza monetară pe 30.09.2013, atingând un nivel de 20,8 mild. MDL cu o creștere de 24% față de 30.09.2012 (16,8 mild. MDL). Această majorare este datorată în mare parte evoluției pozitive a activelor interne nete ale BNM.

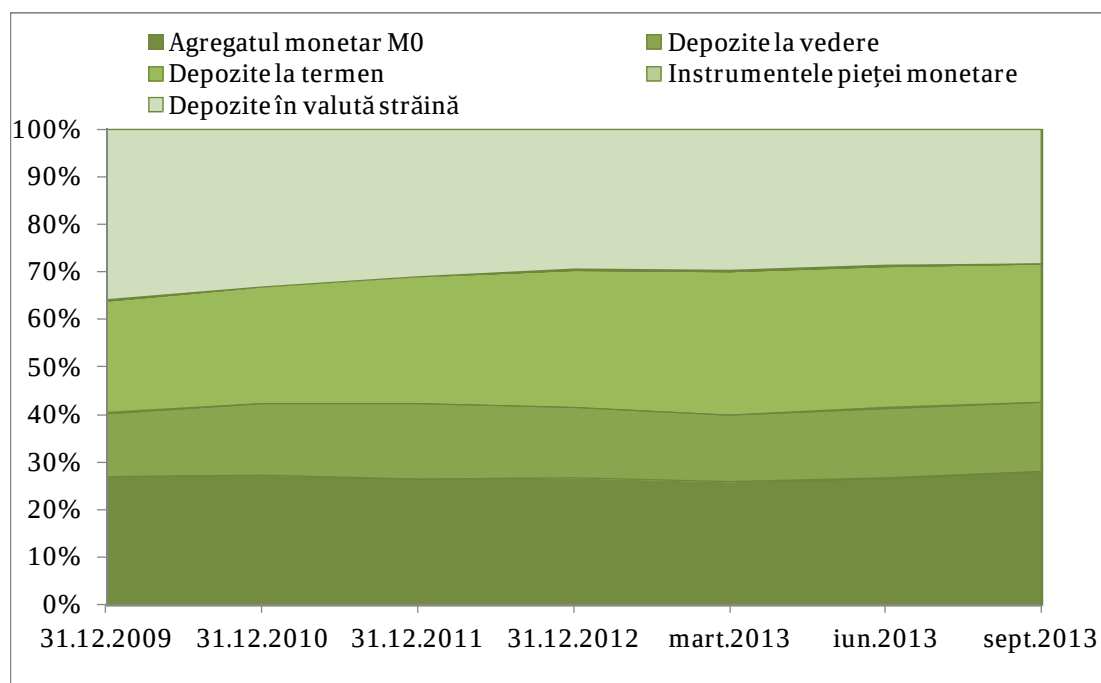

Figura 3.3.2. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În structură, masa monetară nu a suferit modificări esențiale. La 30.09.2013 componentele masei monetare M3 erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) –

28,1%; depozite la vedere – 14,5%; depozite la termen – 29,1% și depozite în valută străină – 28,2%. Pe parcursul ultimilor 5 ani se observă o tendință de reducere a ponderii depozitelor în valută străină (de la 35,9% la 31.12.2009 până la 28,2% la 30.09.2012). Ponderea depozitelor la termen, care a fost în creștere ultimii ani, s-a diminuat moderat în trimestrul II și III al anului 2013 (în martie 2013 ponderea acestui element constituent al agregatului monetar M3 a fost de 30,2%, iar în iulie și septembrie a fost de 29,9% și 29,1% respectiv).

Moderarea fluctuației prețurilor și reducerea ratei anuale a inflației au contribuit la relaxarea politicii monetare promovate de BNM și la diminuarea ratelor principalelor instrumente de politică monetară.

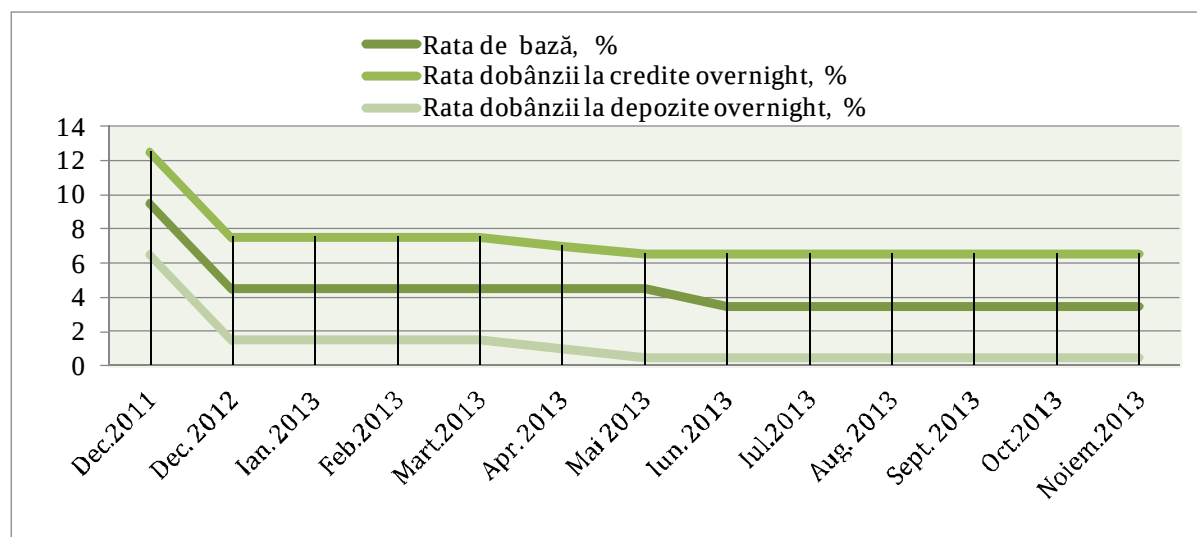

Figura 3.3.3. Evoluția ratelor de dobândă la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei, în perioada 2011-2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În așa mod, în al III-lea trimestru 2013 rata de bază a constituit 3,5%, ceea ce atestă o scădere cu 1 punct procentual față de nivelul acesteia în perioada similară a anului 2012. Rata dobânzii la credite overnight a fost și se menține în continuare la nivelul de 6,5%, iar rata dobânzii la depozitele overnight este de 0,5%.

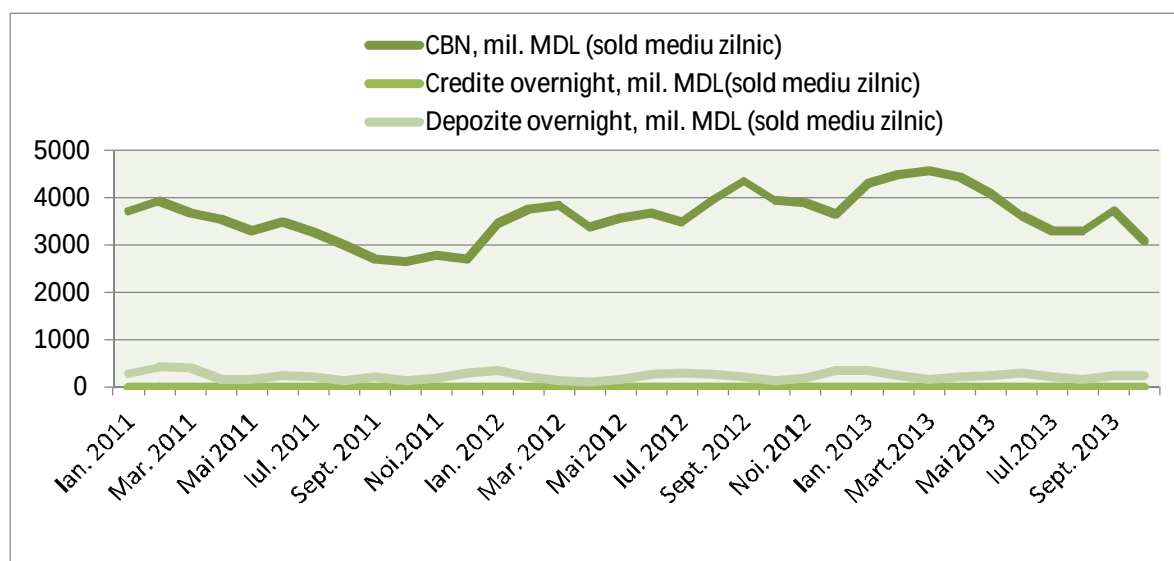

Figura 3.3.4. Instrumentele politicii monetare, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Trendul crescător al operațiunilor de sterilizare al lichidităților observat pe parcursul anului 2012 a continuat până în luna iunie 2013, când acestea au început să scadă treptat, cu o majorare esențială în luna septembrie 2013. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna martie 2013, soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost -4,56 mild. MDL. După care, în următoarele luni ale anului 2013 soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a început să scadă (cu excepția lunii septembrie când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost -3,74 mild. MDL), în luna octombrie s-a înregistrat cel mai mic sold -3,09 mild. MDL.

În primele nouă luni ale anului 2013 solicitarea de depozite "overnight" a avut o dinamică volatilă, soldul mediu zilnic variind între 363,8 mil. MDL (ianuarie 2013) și 176,3 mil. MDL (august 2013). În aceeași perioadă, băncile comerciale au solicitat facilități de credite "overnight" de la BNM, doar în luna august 2013 în sumă de 0,3 mil. lei.

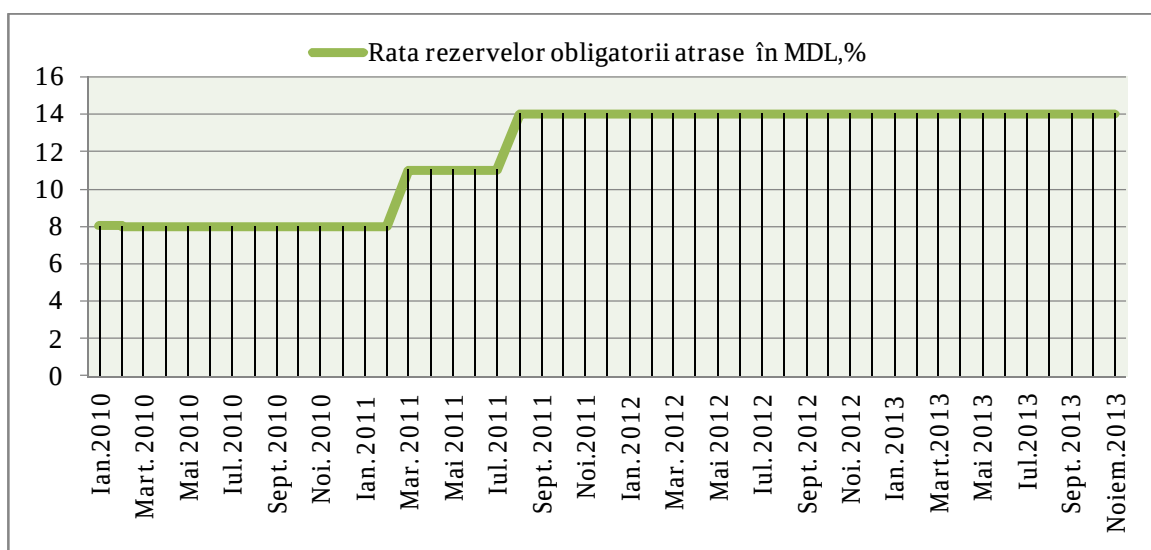

Figura 3.3.5. Evoluția ratei rezervelor obligatorii, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Tabelul 3.3.1. Procurările de valută efectuate de BNM pe piața interbancară în perioada iunie 2012 - septembrie 2013

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. dolari SUA)
Iunie 2012	20,3
Iulie 2012	31,5
August 2012	115,92
Septembrie 2012	73,53
Octombrie 2012	19,42
Noiembrie 2012	13,86
Decembrie 2012	57,26
Ianuarie 2013	1,59
Februarie 2013	12,25
Martie 2013	13,04
Aprilie 2013	35,0
Mai 2013	25,0
Iunie 2013	15,0
Iulie 2013	91,78
August 2013	131,98
Septembrie 2013	147,18

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

De la începutul anului curent până în luna septembrie 2013, BNM nu a recurs la modificarea ratei rezervelor obligatorii, acestea păstrându-se la nivelul de 14%.

În vederea menținerii ratei inflației la nivelul stabilit BNM a recurs în trimestrul III 2013 la procurări masive de valută pe piața interbancară, în septembrie nivelul acestora ajungând până la 147,18 mld. USD. Aceste intervenții au condiționat deprecierea monedei naționale în trimestrul III a anului curent față de principalele valute străine și au fost în concordanță cu politica monetară promovată de BNM, având ca scop menținerea inflației în limitele prestabilite.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru.

La sfârșitul lunii septembrie, masa monetară în regiunea din stânga Nistrului constituia 6295,9 mil. ruble, înregistrând o creștere de 28,5%, comparativ cu volumul ofertei monetare de la începutul anului curent. În trimestrul III 2013 a crescut considerabil volumul masei monetare în valută, constituind la data de 1.10.2013 – 66,1% din toată masa monetară.

Pe parcursul trimestrului III al anului 2013, în condițiile unor procese inflaționiste stabil moderate în regiunea Republicii Moldova din partea stângă a Nistrului, s-a recurs la micșorarea treptată a ratei de refinanțare, de la 6,5% până la 5% în luna septembrie (în trei etape cu 0,5 p.p.).

Capitolul IV

SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

În primele trei trimestre ale anului 2013, contul curent al balanței de plăți a consemnat un deficit de 321,1 mil. USD. Sub influența tendințelor din contul cu bunuri, care reprezintă cea mai semnificativă componentă a acestuia, deficitul a sporit cu 0,9% față de perioada similară a anului precedent. Totodată, cu excepția anului 2012, aceasta a fost cea mai mică valoare marcată în primele nouă luni ale ultimilor 5 ani.

Tabelul 4.1. Balanța de plăți – Contul curent în ianuarie-septembrie 2011-2013
(prezentare sintetică)

	Valoarea nominală, mil. USD			Ritmul de creștere, %	
	2011	2012	2013	2012/2011	2013/2012
Contul curent	-541,8	-318,3	-321,1	-41,3	0,9
Bunuri	-2039,12	-2082	-2172	2,1	4,3
Export	1592,2	1597,66	1768,5	0,3	10,7
Import	-3631,32	-3679,5	-3940,3	1,3	7,1
Servicii	9,67	-14,43	2,28	-249,2	-115,8
Export	646,25	680,41	753,63	5,3	10,8
Import	-636,58	-694,84	-751,35	9,2	8,1
Venituri	413,94	601,9	645,62	45,4	7,3
Încasări	673,96	755,04	842,21	12,0	11,5
Plăți	-260,02	-153,14	-196,59	-41,1	28,4
Transferuri curente	1073,71	1176,1	1202,9	9,5	2,3
Încasări	1145,27	1249,11	1283,25	9,1	2,7
Plăți	-71,56	-73	-80,36	2,0	10,1

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În ultimii ani contul curent se ameliorează vizibil. Balanța acestuia rămâne a fi deficitară, dar mai mică comparativ cu alți ani. În anul 2008, spre exemplu, deficitul contului curent a constituit 711,9 mil. USD, iar în 2011 – 541,8 mil. USD. Îmbunătățirile produse au avut loc pe fondul temperării importurilor și a creșterii exporturilor, încasărilor din contul de venituri și al transferurilor curente.

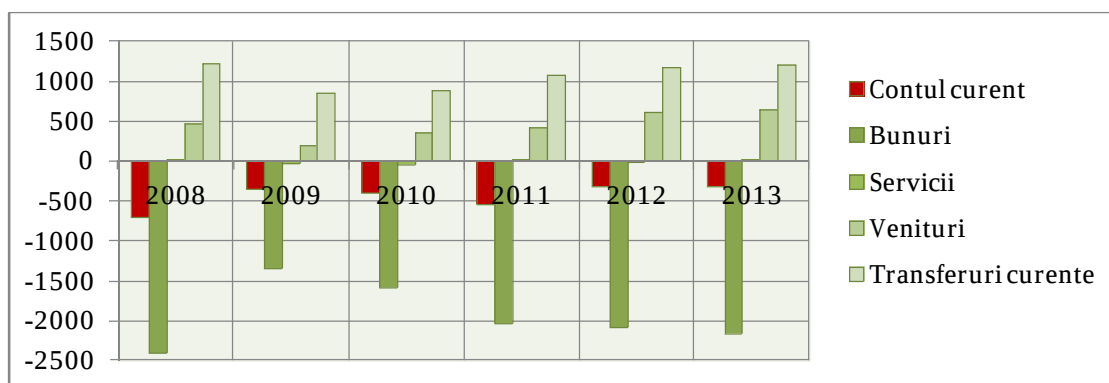

Figura 4.1. Evoluția componentelor contului curent, mil. USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În perioada analizată, deficitul *balanței comerciale cu bunuri* a sporit cu 4,3%, sub influența unei creșteri a importurilor cu 7,1%, comparativ cu creșterea de 10,7% a exporturilor.

O îmbunătățire considerabilă a resimțit-o *contul de servicii*, soldul căruia a luat valori pozitive comparativ cu perioada similară a anului 2012. Exportul de servicii a constituit în primele nouă luni ale anului 2013 – 753,6 mil. USD, iar importul 751,4 mil. USD, fiind în creștere cu 10,8% și, respectiv, 8,1%.

Majorarea exporturilor de servicii, a fost influențată cu 9,2% de prestarea serviciilor de transport, călătorii și a altor servicii de afaceri, care constituie 73,2% din totalul exporturilor de servicii. O influență pozitivă asupra exporturilor au avut-o și alte categorii de servicii cu excepția serviciilor de comunicații și asigurări, care au fost în descreștere cu 2,3% și, corespunzător, 53%.

O situație similară poate fi atestată și în cazul importurilor. O influență semnificativă asupra creșterii acestora au avut-o serviciile de transport și călătorii, care formează 73,8% din valoarea totală a importurilor. La fel au sporit și importul altor servicii, cu excepția asigurărilor și serviciilor financiare, însă, ponderea acestora în structura importurilor este una foarte mică pentru a produce modificări semnificative.

Tabelul 4.2. Evoluția comerțului exterior cu servicii în ianuarie-septembrie 2013

	Export			Import			Balanța comercială, mil. USD
	Valoarea, mil. USD	Ritmul de creștere, 2013/2012	Structura, %	Valoarea, mil. USD	Ritmul de creștere, 2013/2012	Structura, %	
Total	753,6	10,8	100,0	751,4	8,1	100,0	2,3
<i>Transport</i>	308,2	15,5	40,9	301,7	9,2	40,1	6,5
<i>Călătorii</i>	168,1	7,9	22,3	252,6	3,6	33,6	-84,6
<i>Servicii de comunicații</i>	102,7	-2,3	13,6	32,9	9,2	4,4	69,8
<i>Servicii de construcții</i>	18,7	49,4	2,5	20,7	25,5	2,8	-2,0
<i>Servicii de asigurări</i>	0,3	-53,0	0,0	2,5	-30,3	0,3	-2,2
<i>Servicii financiare</i>	3,8	29,8	0,5	4,9	-2,0	0,6	-1,0
<i>Servicii de informatică și informaționale</i>	44,1	12,0	5,9	28,8	1,9	3,8	15,4
<i>Servicii royalty și onorarii pentru licențe</i>	4,2	24,0	0,6	17,4	27,2	2,3	-13,1
<i>Alte servicii de afaceri</i>	75,0	13,7	10,0	51,5	3,8	6,9	23,6
<i>Servicii personale, culturale și de recreare</i>	1,2	36,0	0,2	2,1	49,3	0,3	-0,9
<i>Servicii guvernamentale neincluse în altă parte</i>	27,3	1,8	3,6	36,4	36,0	4,8	-9,1

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Reducerea deficitului contului curent în ultimii ani a fost determinată inclusiv de evoluțiile pozitive ale soldului contului de venituri și transferuri curente, iar mai exact a veniturilor pentru compensarea muncii și a transferurilor personale, care formează influxul de remiteri.

Soldul *balanței de venituri* a consemnat o creștere de 7,3% comparativ cu perioada similară a anului 2012, constituind 645,6 mil. USD. Creșterea acestuia a fost determinată de îmbunătățirea soldului pozitiv al veniturilor parvenite din compensarea muncii (783,4 mil. USD), în timp ce soldul negativ al veniturilor din investiții a fost în creștere cu 34%, sumând -137,7 mil. USD.

Contul de *transferuri curente* a avut și el o evoluție pozitivă, însă creșterea soldului său pozitiv a fost una modestă, de 2,3%. Un factor ce a determinat tendința dată este reducerea transferurilor guvernamentale efectuate în țară cu aproximativ 29%, reprezentând 124,7 mil. USD.

De la începutul anului până în luna septembrie, soldul pozitiv al contului financiar s-a redus cu 6,6%, față de perioada similară a anului 2012 reprezentând 201,1 mil. USD. De notat că, în ultimii trei ani, valoarea soldului balanței financiare din perioada analizată a marcat o continuă descreștere, ceea ce semnifică o reducere a gradului de îndatorare față de exterior. În anul curent, trendul a fost determinat de reducerea soldului pozitiv al altor investiții, îndeosebi de creșterea activelor ca urmare sporirii împrumuturilor acordate în exterior de alte sectoare decât cel bancar și de creșterea numerarului în valută străină deținut de sectorul bancar, precum și de contractarea pasivelor dată fiind sporirea valorii creditelor comerciale și a împrumuturilor restituite. În același timp, menționăm că, în perioada respectivă nu au fost marcate trageri de împrumuturi de la Fondul Monetar Internațional, în timp ce în perioada similară a anului precedent acestea au constituit 77,6 mil. USD.

Tabelul 4.3. Balanța de plăți – Contul de capital și financiar în ianuarie-septembrie 2011-2013 (prezentare sintetică)

	Valoarea nominală, mil. USD			Ritmul de creștere, %	
	2011	2012	2013	2012/2011	2013/2012
Contul de capital și financiar	408,9	190,4	176,9	-53,4	-7,1
Contul de capital	-18,6	-24,9	-24,1	33,9	-3,0
<i>Intrări</i>	18,1	11,7	9,4	-35,1	-19,8
<i>Ieșiri</i>	-36,7	-36,6	-33,5	-0,1	-8,4
Contul financiar	427,5	215,2	201,1	-49,7	-6,6
Investiții directe	177,8	112,1	163,8	-37,0	46,2
<i>Investiții de portofoliu</i>	-0,6	20,2	7,6	-3251,6	-62,4
<i>Derivate financiare</i>	0,2	-0,2	0,1	-175,0	-186,7
<i>Alte investiții</i>	476,5	417,6	231,5	-12,4	-44,6
Active de rezervă	-226,4	-334,4	-202,0	47,7	-39,6
Active	-163,3	-182,3	-147,4	11,7	-19,1
ISD	-7,4	-17,2	-11,1	132,6	-35,8
<i>Investiții de portofoliu</i>	-5,6	8,1	-0,02	-244,6	-100,2
<i>Derivate financiare</i>	0,0	-0,2	-0,1	-	-33,3
<i>Alte investiții</i>	76,1	161,4	65,7	112,1	-59,3
Active de rezervă	-226,4	-334,4	-202,0	47,7	-39,6
Pasive	590,7	397,5	348,5	-32,7	-12,3
ISD	185,2	129,3	174,9	-30,2	35,3
<i>Investiții de portofoliu</i>	4,9	12,1	7,6	144,9	-37,2
<i>Derivate financiare</i>	0,2	0,0	0,2	-100,0	-
<i>Alte investiții</i>	400,4	256,1	165,8	-36,0	-35,3

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Remiterile

Conform datelor Balanței de plăți, în primele nouă luni ale anului curent creșterea remiterilor de peste hotare s-a produs cu același ritm temperat al perioadei similare din anul precedent. Valoarea remiterilor efectuate în țară în această perioadă a constituit 1441,2 mil. USD, înregistrând o creștere de 10,6%.

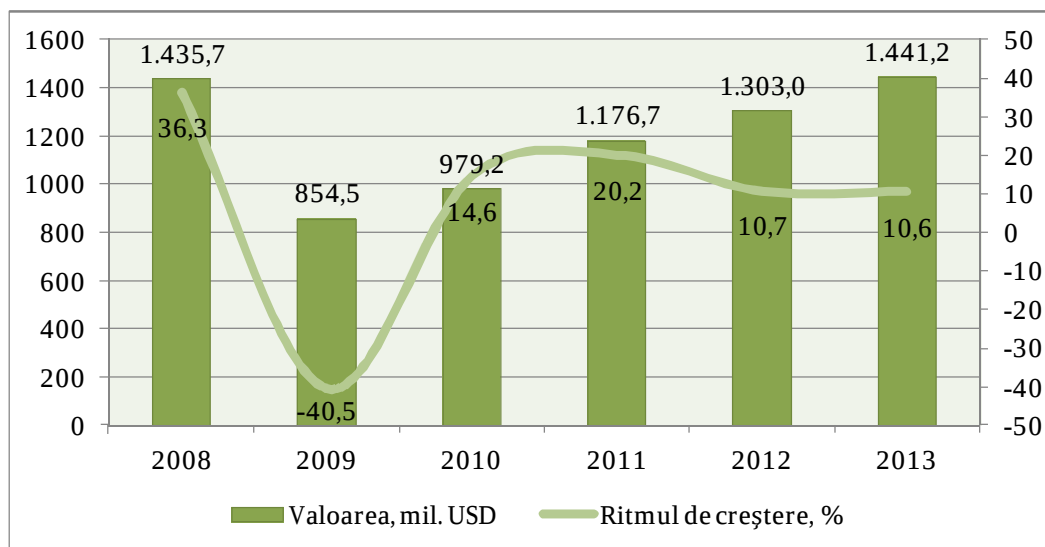

Figura 4.2. Evoluția influxului de remiteri în perioada ianuarie-septembrie 2008-2013
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Volumul transferurilor efectuate din străinătate prin sistemul bancar în favoarea persoanelor fizice a constituit în aceeași perioadă 1161,2 mil. USD, ceea ce reprezintă circa 80,6% din valoarea remiterilor calculate conform balanței de plăți (compensarea pentru muncă, transferurile personale, transferurile migranților). Ritmul de creștere a transferurilor efectuate prin sistemul bancar a sporit în primele trei trimestre cu un ritm inferior valorii totale a remiterilor oficiale calculate – 8,2% comparativ cu 10,6%, ceea ce a condiționat reducerea ponderii acestora în total remiteri. Astfel în ianuarie-septembrie 2011-2013 acest indicator a

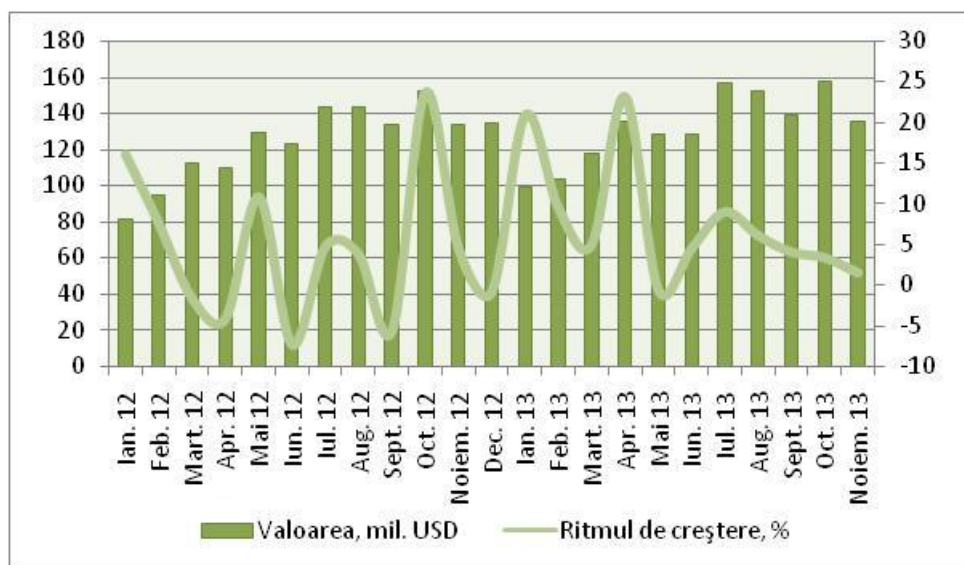

Figura 4.3. Transferurile efectuate prin sistemul bancar în favoarea persoanelor fizice în 2012-2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

fost în continuă descreștere – 89,7% (2011), 82,3% (2012), 80,6% (2013). La fel, se poate observa o evoluție destul de moderată și în lunile octombrie și noiembrie comparativ cu perioadele similare ale anului precedent, fapt ce indică asupra condițiilor de incertitudine din principalele țări-gazdă a emigranților moldoveni.

După cum a mai fost menționat în ediția precedentă, aceste tendințe sunt determinate, preponderent de evoluțiile din economia Federației Ruse. Remiterile efectuate dinspre aceasta au temperat continuu. În trimestrul trei ritmul de creștere a remiterilor din Federația Rusă a scăzut sub nivelul remiterilor efectuate din alte state, iar ponderea partenerului estic în total s-a redus cu 1,6 p.p. comparativ cu trimestrul trei al anului precedent. Astfel, agregat, pentru perioada primelor trei trimestre, remiterile realizate din Rusia în Republica Moldova au constituit 885,8 mil. USD, în creștere cu 10,5% comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2012.

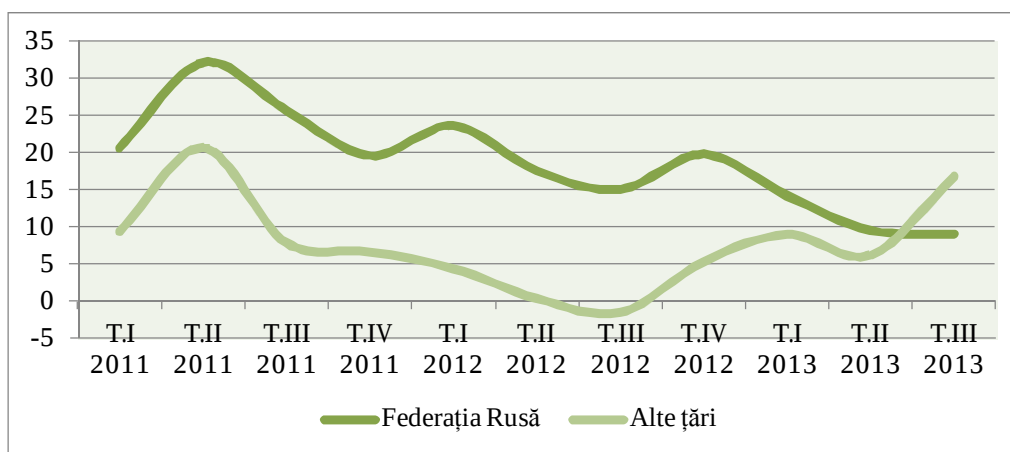

Figura 4.4. Ritmul de creștere al influxului de remiteri din Federația Rusă și din alte state, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La fel, în anul 2013 am putut asista la o modificare continuă a structurii valutare a remiterilor efectuate în Republica Moldova. Ponderea transferurilor în ruble rusești a constituit 36,4% în trimestrul 3, în timp ce în perioada similară a anului 2012 aceasta constituia un sfert, iar în 2011 -18,9%.

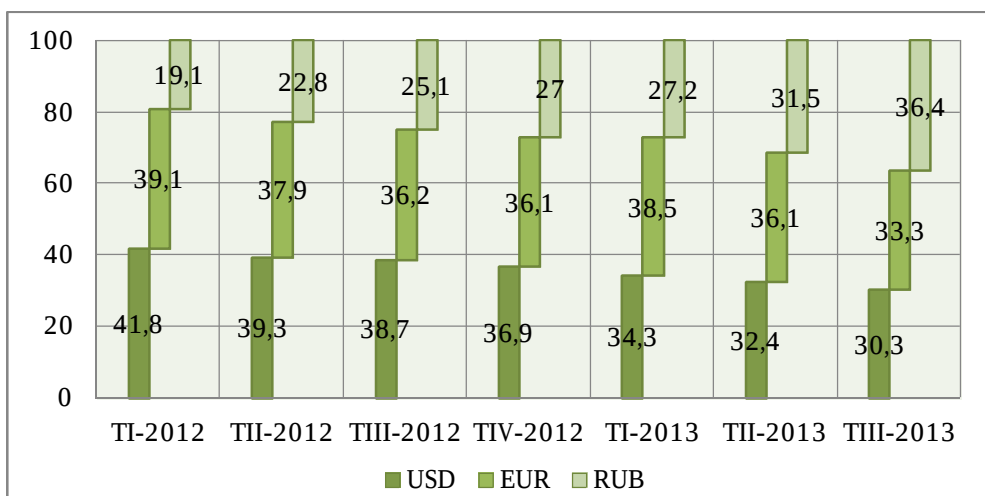

Figura 4.5. Structura valutară a transferurilor efectuate din străinătate în favoarea persoanelor fizice, %

Sursa: Elaborat în baza datelor BNM.

Investițiile Străine Directe

La finele celui de al treilea trimestru stocul de investiții străine în economia națională a constituit 3607,7 mil. USD, dintre care investițiile în capital social 2239,6 mil. USD (62%), veniturile reinvestite 421,3 mil. USD (12%) și în alt capital 946,4 mil. USD (27%).

De la începutul anului până în luna septembrie influxul net de investiții a reprezentat 174,9 mil. USD, ceea ce reprezintă o creștere cu 45,6 mil. USD sau 35,3%, comparativ cu perioada similară a anului precedent. Acest spor al investițiilor a fost determinat, preponderent, de investițiile efectuate în capitalul social din sectorul bancar care au constituit 32,6 mil. USD, în timp ce în perioada similară a anului 2012 acestea au înregistrat valori negative – (-) 13,6 mil. USD. Astfel în primele 9 luni ale anului pe toate formele de capital, în sectorul bancar au fost efectuate ISD în valoare netă de 44,5 mil. USD – un sfert din total investiții străine directe nete.

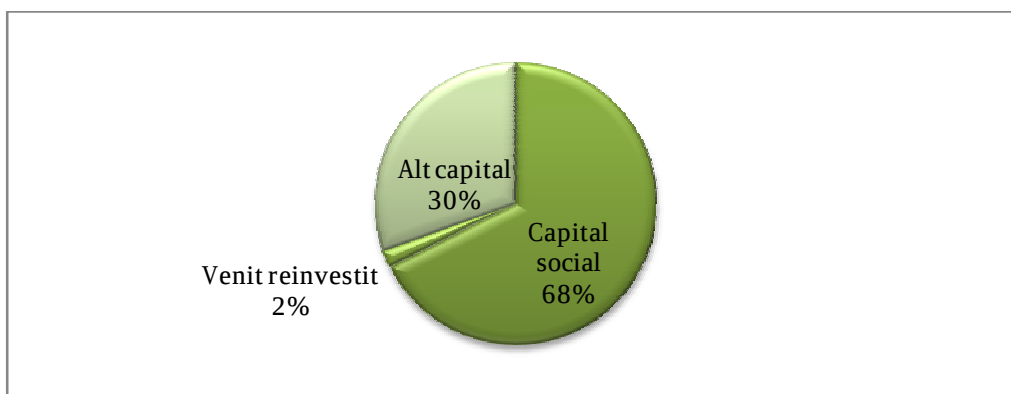

Figura 4.6. Structura influxului net de ISD în economia Republicii Moldova pe forme de capital în ianuarie-septembrie 2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

De menționat că, pe forme de capital, influxul net de investiții străine a fost efectuat preponderent în capitalul social al companiilor, care a sporit cu 29,2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent și sub formă de alt capital, în creștere cu 45,3%, în timp ce ponderea veniturilor reinvestite a rămas a fi una modestă.

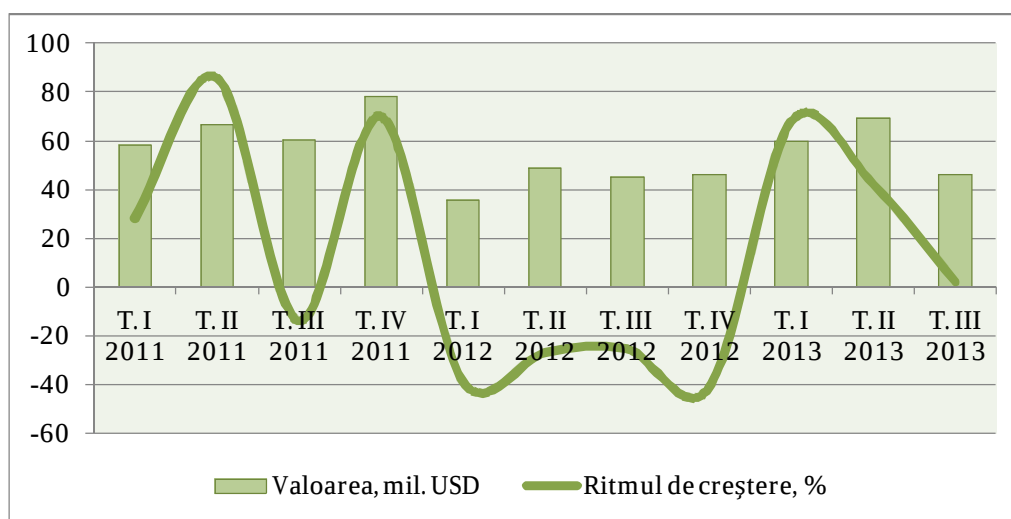

Figura 4.7. Influxul net de ISD în economia Republicii Moldova în anii 2011-2013

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Veniturile reinvestite în perioada analizată au sumat doar 3,4 mil. USD. Valoarea pozitivă a acestora a fost menținută de investițiile realizate în sectorul bancar -11,8 mil. USD, care au fost

însă în descreștere față de aceeași perioadă a anului 2012 cu 23,8%. În alte sectoare valoarea netă a veniturilor reinvestite a fost de -8,4 mil. USD ceea ce vorbește fie despre pierderile operaționale înregistrate de către companii sau despre valoarea superioară a dividendelor achitate comparativ cu câștigurile obținute în această perioadă.

Aceste evoluții, dar și tendințele trimestriale de creștere înregistrate permit cu greu aprecierea cu un calificativ pozitiv și optimist a performanțelor investițiilor străine în anul 2013, ori în condițiile în care a fost parafat Acordul de Asociere cu UE aceste aspecte ar trebui să provoace anumite îngrijorări.

Comerțul exterior cu bunuri

În pofida provocărilor din anul 2013 ce țin, preponderent, de conjunctura factorilor externi, comerțul exterior a fost în creștere. În primele nouă luni ale anului tranzacțiile comerciale externe cu bunuri au sporit cu 6,8%, comparativ cu perioada similară a anului precedent, constituind 5689,7 mil. USD, dintre care 1719,3 mil. USD exporturile și 3970,4 mil. USD importurile.

Evoluția comerțului exterior din această perioadă nu a fost una întocmai consecventă. Exporturile indică o volatilitate sporită comparativ cu perioada similară a anului 2012, iar importurile, în a doua jumătate a anului, au înregistrat o tendință continuă de temperare.

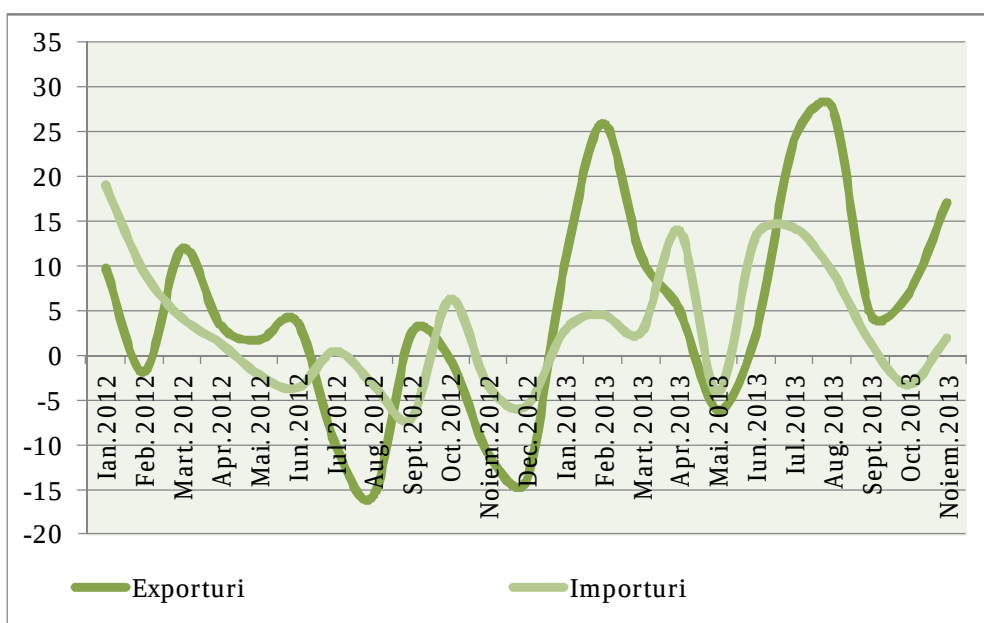

Figura 4.8. Evoluția lunară a comerțului exterior în 2012-2013
(comparativ cu perioada similară a anului precedent), %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În perioada analizată, urmând tendința din prima jumătate a anului, exporturile au sporit mai rapid ca importurile, ceea ce a determinat o ușoară creștere a acoperirii importurilor prin exporturi, care a constituit 43,3%. Dar, nu putem vorbi și despre o îmbunătățire semnificativă a termenilor de schimb, cu excepția primului trimestru în care, valoarea unitară a exporturilor, a sporit comparativ cu perioada precedentă, dar și cu evoluția valorii unitare a importurilor. În trimestrul doi sporirea indicelui a fost determinată de reducerea mai intensă a valorii unitare a importurilor comparativ cu exporturile, iar în al treilea trimestru indicele s-a plasat din nou sub nivelul de 100%, cauza fiind reducerea mai pronunțată a valorii unitare la export.

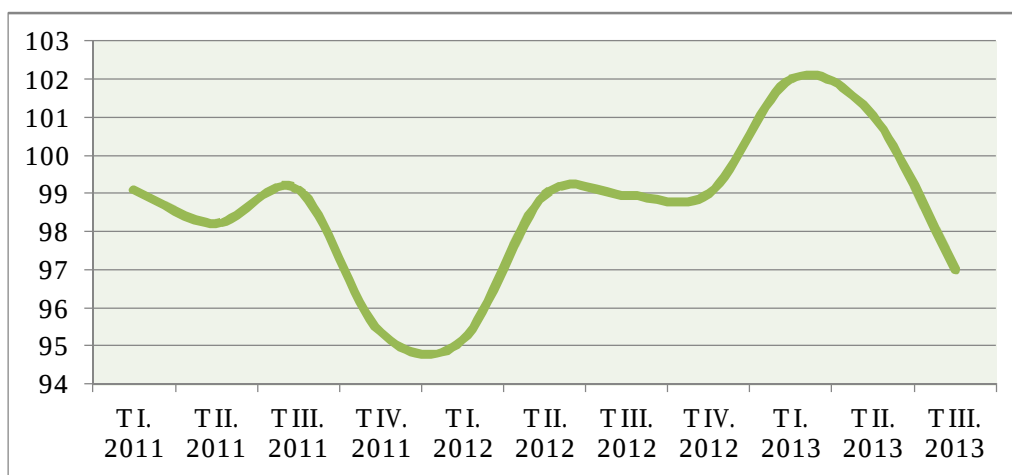

Figura 4.9. Evoluția indicelui termenilor de schimb, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Exporturile

În anul curent, până în luna septembrie valoarea bunurilor exportate din Republica Moldova a constituit 1719,3 mil. USD. Evoluția acestora a fost una instabilă, tendință deja observată în prima jumătate a anului. După o revenire în trimestrul întâi, a urmat o temperare în următorul trimestru, care a fost succedată de o nouă accelerare. În trimestrul III exportul a sporit cu 18% față de perioada similară a anului 2012.

Dinamica exporturilor în primele nouă luni ale anului a fost determinată preponderent de sporirea livrărilor pe alte piețe decât CSI și UE, tendință ce s-a menținut pe parcursul celor trei trimestre. Astfel, cea mai înaltă dinamică au cunoscut exporturile spre Elveția (de 5 ori) și Turcia (de 2,6 ori), unde au fost livrate în mare parte produse agricole: grâu, orz, nuci, semințe de floarea soarelui ș.a.

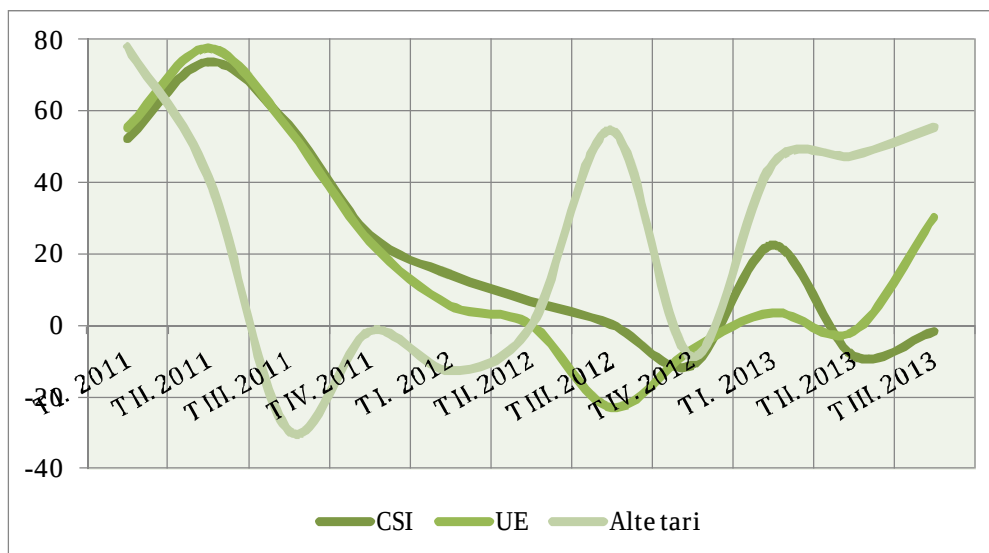

Figura 4.10. Evoluția exporturilor pe grupe de țări, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Exporturile spre țările UE au sporit în ianuarie-septembrie cu 9,6%, în special datorită creșterii înregistrate în trimestrul III. Evoluția a fost determinată și de baza joasă din aceeași perioadă a anului 2012, în care exporturile spre țările UE s-au redus cu 22,8%. În același timp, în anul 2013 au revenit pe un trend pozitiv exporturile în Grecia, Germania, Polonia. Cât privește trimestrul

III, creșterea a fost asigurată de livrările efectuate în Grecia, Germania, Franța, Polonia, Marea Britanie, România – țări spre care exporturile moldovenești au cunoscut o contractare semnificativă în aceeași perioadă a anului 2012. Produsele care au asigurat creșterea pe piețele respective au fost preponderent cablurile, cerealele, preparatele din fructe și legume, sticla și produsele din aceasta, semințele și fructele oleaginoase ș.a. Totodată, s-au redus cu 71,8% exporturile de uleiuri vegetale și animale, încălțăminte (22,6%) și articolele de îmbrăcăminte (4%) ș.a.

Exporturile spre țările CSI, au continuat să se reducă și în cel de al doilea semestru. Din luna iunie, până în luna noiembrie, cu excepția lunilor iulie și august, acestea au înregistrat ritmuri negative de creștere. Exporturile spre Kazahstan au fost în descreștere comparativ cu perioadele similare ale anului 2012 în toate trei trimestre, iar livrările spre Federația Rusă au intrat în declin, începând cu cel de al doilea trimestru, reducându-se cu 9,6% și, respectiv, 5,4% – în T III. De menționat că, reducerea exporturilor din trimestrul III a fost influențată atât de contractarea livrărilor de diverse produse agroalimentare (carne, fructe și legume și preparate din acestea ș.a.), cât și manufacturate, inclusiv cele ce fac obiectul reexporturilor (uleiuri eterice și rezinoide, cazane pentru încălzire centrală, motoare cu piston alternativ sau rotativ, cu aprindere prin scânteie, diverse categorii de pompe, centrifuge, vehicule terestre și părți ale acestora ș.a.). De notat că, începând cu luna septembrie, Federația Rusă a fost lansată o serie de interdicții pentru importurile de produse agroalimentare ale unor companii autohtone – pentru vinuri, fructe și legume.

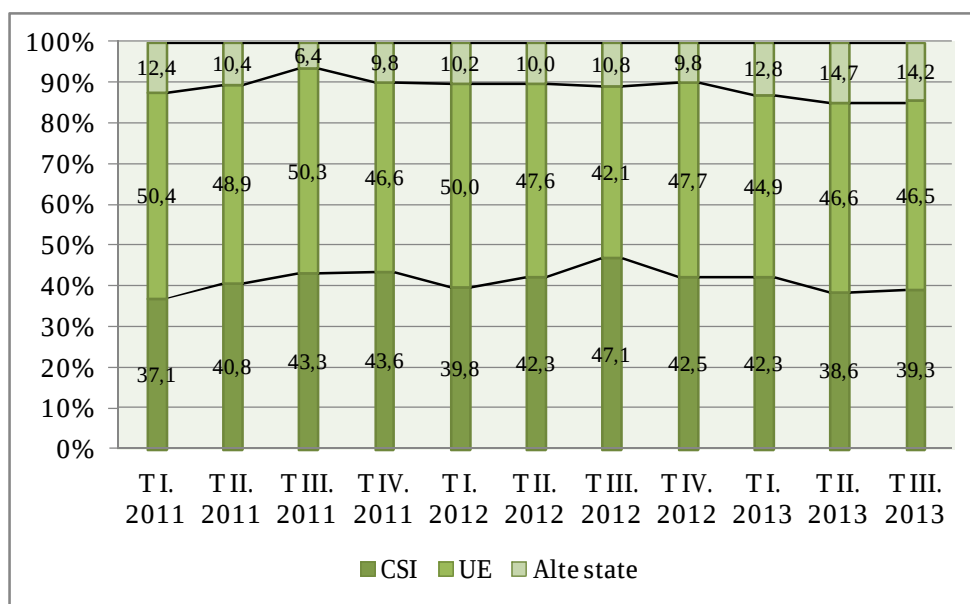

Figura 4.11. Structura exporturilor pe grupe de țări, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Ca urmare evoluțiilor sus-menționate în anul 2012 s-a diminuat poziția țărilor CSI în total exporturi de la 43,1% la 40,1%, în special a Federației Ruse cu 2,3 p.p., constituind 28,4%. În primele nouă luni ale anului s-a redus și ponderea țărilor UE în export cu 0,6%, reprezentând 46%, însă, ca urmare evoluțiilor din lunile octombrie și noiembrie, aceasta a sporit la 47,3%. Grupul altor țări au avansat în structura exporturilor cu 3,6 p.p., constituind la finele lunii septembrie 13,9%.

Evoluția prețurilor mondiale în acest an nu a fost întocmai favorabilă pentru exporturile moldovenești. Pentru o parte considerabilă a produselor agroalimentare prețurile mondiale au fost în descreștere.

Astfel, după cum se poate observa și în reprezentarea de mai jos curba ce reflectă creșterea valorii nominale a exporturilor în acest an coincide perfect cu evoluția volumului exportat. În trimestrul III, creșterea exporturilor a fost determinată exclusiv de sporirea volumului în timp ce valoarea unitară a fost în scădere.

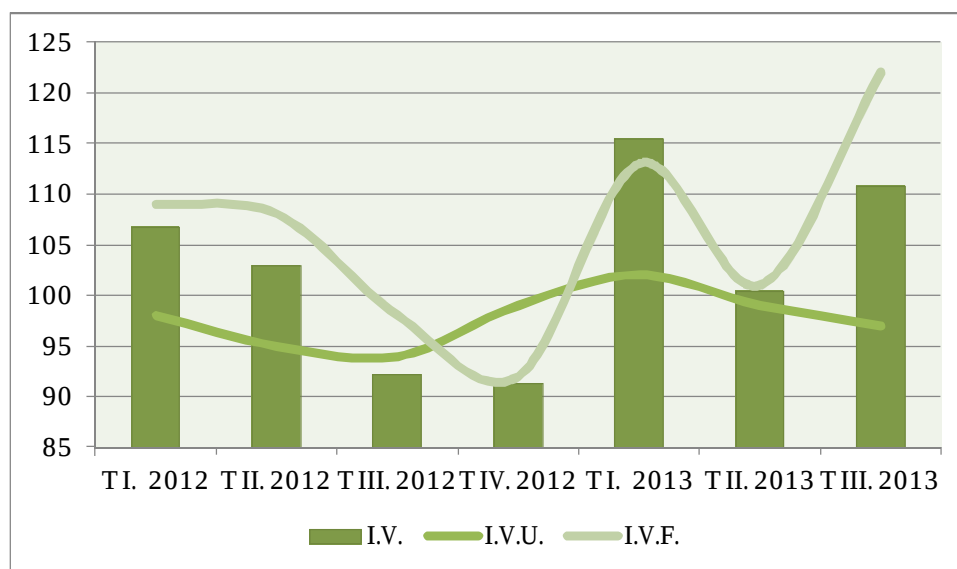

Figura 4.12 Dinamica trimestrială a exporturilor: indicele valoric, al volumului fizic și al valorii unitare, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Tabelul 4.4. Produsele ce au avut cea mai mare influență asupra creșterii exporturilor în perioada ianuarie-septembrie 2013

Codul SA	Denumirea produsului	Gradul de influență, %	I.V.F., %	I.V., %	Structura, %	Valoarea unitară, USD/unitate		
						2011	2012	2013
1001 ¹	Grâu și meslin	2,8	1404,6	1100,6	2,8	0,25	0,28	0,22
8544 ¹	Fire, cabluri și alte conductoare electrice izolate	2,6	125,7	133,0	9,4	18,20	16,50	17,47
1206 ¹	Semințe de floarea-soarelui	1,9	152,8	158,4	4,7	0,62	0,63	0,65
7204 ¹	Deșeuri și resturi din fontă, fier sau de oțel	1,9	688,1	535,2	2,1	0,34	0,42	0,33
8302 ¹	Ornamente, decorațiuni, articole de feronerie, din metale comune pentru mobilă, uși, scări, ferestre, etc	1,5	101,8	653,0	1,6	3,48	3,73	23,95
3004 ¹	Medicamente	1,4	137,1	135,7	4,6	60,53	66,74	66,03
1003 ¹	Orz	1,3	521,5	436,1	1,5	0,26	0,25	0,21
2009 ¹	Sucuri de fructe	1,0	210,7	181,5	2,1	1,39	1,37	1,18
2204 ²	Vin și must din struguri	1,0	111,2	116,3	6,6	10,41	11,29	11,81
2208 ¹	Distilate de vin, rachiuri, lichioruri și alte băuturi alcoolice	1,0	159,4	139,9	3,2	64,82	65,22	57,22

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În acest context, în tabelul 4.4 a fost reflectată evoluția valorii unitare a principalelor 10 produse, ce au exercitat cea mai mare influență asupra creșterii exporturilor, agregat asigurând un plus de 255,6 mil. USD sau 16,5%, comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Dinamica exportului acestor produse a fost asigurată în cea mai mare parte de livrările efectuate spre țările UE și grupul altor țări. Astfel, exporturile de grâu au sporit semnificativ spre Italia și Noua Zeelandă. Exporturile de fire și cabluri au sporit pe piața tradițională a României, semințele de floarea soarelui și deșeurile de fier, fontă și oțel spre Turcia, orz spre astfel de țări ca Elveția, Libia, Israel, Swaziland, sucuri de fructe și legume spre Germania și Polonia ș.a. Totodată, medicamentele și diverse ornamente pentru mobilă au fost exportate preponderent spre Federația Rusă.

Pe lângă produsele sus-menționate, o creștere semnificativă au înregistrat și exporturile de combustibili, în special de petrol și minereuri metalifere, ceea ce a permis sporirea cotei acestor produse în total export, reducându-se în schimb ponderea produselor manufacturate.

Fiind menționate produsele care au produs cel mai mare efect pozitiv asupra creșterii exporturilor, necesită menționat că, cea mai mare influență negativă au exercitat-o contractarea livrărilor de uleiuri din seminție de floarea soarelui, a unor fructe cu coajă, boabelor de soia, de încălțăminte ș.a.

Sub aspect structural, ponderea produselor agroalimentare și-a menținut cota în valoarea totală a exporturilor, produsele manufacturate s-au redus cu 1,4 p.p., iar combustibilii și diverse minerale metalifere au sporit 0,5p.p. și, corespunzător, 1 p.p.

Tabelul 4.5. Structura exporturilor pe grupe de produse
în ianuarie-septembrie 2012-2013

Denumirea produsului	Valoarea nominală, mil USD	Structura, %		Ritmul de creștere, %		Gradul de influență, %	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Total	1719,4	100,0	100,0	0,2	11,0	0,2	11,0
Produse agroalimentare	647,0	37,7	37,6	0,0	10,7	0,0	4,0
<i>Băuturi alcoolice și fără alcool</i>	174,0	9,2	10,1	23,2	22,5	1,7	2,1
<i>Semințe și fructe oleaginoase</i>	105,5	4,5	6,1	-44,4	49,8	-3,6	2,3
<i>Fructe și legume</i>	175,4	11,6	10,2	13,4	-2,3	1,4	-0,3
<i>Uleiuri</i>	17,6	4,1	1,0	39,7	-72,1	1,2	-2,9
Combustibili	18,7	0,6	1,1	-47,5	100,6	-0,5	0,6
Materii brute necomestibile	75,6	3,4	4,4	-41,9	44,8	-2,4	1,5
Produse manufacturate	978,1	58,3	56,9	5,8	8,4	3,2	4,9
<i>Îmbrăcăminte și accesorii</i>	195,5	12,6	11,4	-7,0	0,6	-0,9	0,1
<i>Mașini și aparate electrice, părți ale acestora</i>	179,6	9,1	10,4	16,7	28,1	1,3	2,5
<i>Mobilă și părțile ei</i>	74,7	4,4	4,3	16,9	10,5	0,6	0,5
<i>Produse farmaceutice</i>	80,5	3,8	4,7	17,9	35,7	0,6	1,4
<i>Articole prelucrate din metale</i>	47,8	1,3	2,8	-3,5	133,7	0,0	1,8
<i>Fire, țesături, articole textile</i>	58,2	4,4	3,4	33,3	-15,1	1,1	-0,7

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Importurile

Continuând tendințele din prima jumătate a anului, importurile au consemnat în trimestrul trei o creștere cu 8%, comparativ cu perioada similară a anului 2012. Astfel, per ansamblu, pe parcursul primelor nouă luni ale anului 2013 valoarea acestora a constituit 3970 mil. USD, cu 6,3% în creștere.

Ritmurile temperate din anul 2013 au fost cauzate de resimțirea unei reticențe a consumatorilor interni și a mediului de afaceri de a mări semnificativ consumul și investițiile, temperarea creșterii în unul dintre principalii parteneri estici – Federația Rusă, care s-a reflectat într-o temperare a creșterii importurilor.

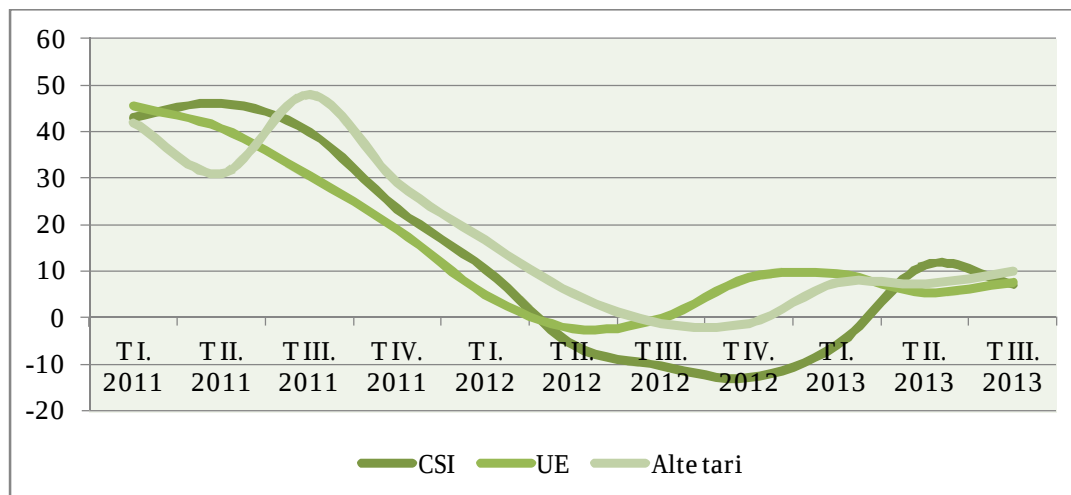

Figura 4.13. Evoluția importurilor pe grupe de țări, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Agreat în cele 9 luni comparativ cu aceeași perioadă a anului 2012 se poate observa o creștere a valorii importurilor dinspre cele trei direcții principale: CSI, UE și alte țări. Totodată, influența cea mai mare asupra creșterii au exercitat-o ultimele două – 5,3% din creștere care echivalează cu 198,9 mil. USD.

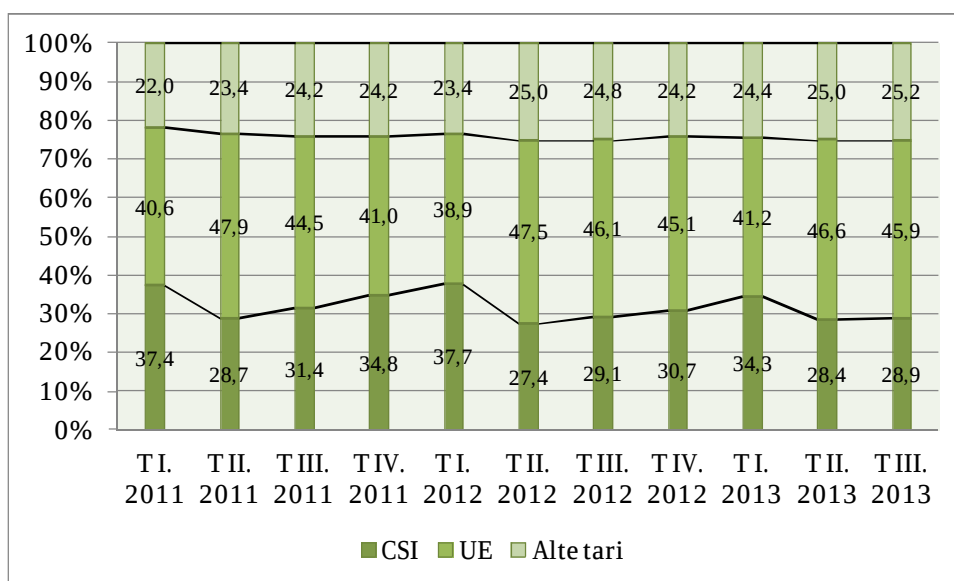

Figura 4.14. Structura importurilor pe grupe de țări, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Creșterea mai accelerată a importurilor dinspre aceste două destinații au determinat și majorarea ponderii lor în total importuri – a țărilor UE cu 0,4 p.p. și a altor țări, exclusiv CSI și UE cu 0,5 p.p., în timp ce cota țărilor CSI s-a redus cu 0,9 p.p. Astfel, în perioada ianuarie – septembrie 2013 importurile au fost repartizate după cum urmează: UE – 44,7%, CSI – 30,4% și alte țări – 24,9%.

Ca și în cazul exporturilor, conjunctura economiei mondiale și evoluțiile prețurilor mondiale au menținut creșterea valorii unitare a importurilor foarte lentă, ce în trimestrul doi s-a redus din nou sub nivelul perioadei similare a anului 2012.

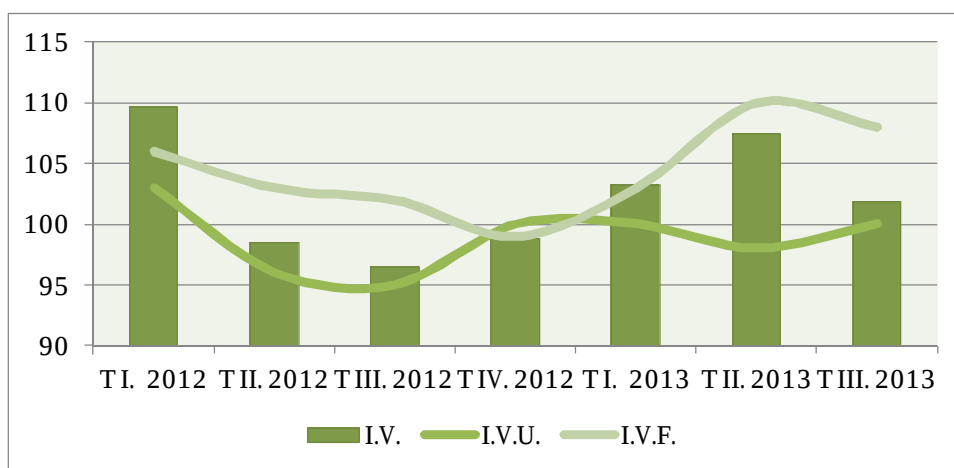

Figura 4.15. Dinamica trimestrială a importurilor: indicele valoric, al volumului fizic și al valorii unitare, %

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

Unele modificări au putut fi observate și în structura importurilor pe grupe de produse. Ca urmare ritmului de creștere superior, comparativ cu produsele agroalimentare, materiile brute și combustibili și a ponderii înalte, produsele manufacturate și-au întărit poziția în importul moldovenesc. În fond, creșterea a fost asigurată de reanimarea importurilor mai multor poziții tarifare care în anul precedent au înregistrat un declin, inclusiv de produse chimice anorganice, de îngrășăminte minerale sau chimice care reprezintă contribuții importante pentru sectorul agricol național ș.a.

Tabelul 4.6. Structura importurilor pe grupe de produse, %

	Valoarea nominală, mil USD	Structura, %		Ritmul de creștere		Gradul de influență, %	
	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Total	3970,5	100,0	100,0	1,1	6,3	1,1	6,3
Produse agroalimentare	543,9	13,6	13,7	8,4	7,5	1,1	1,0
Materii brute necomestibile	73,3	1,8	1,8	-6,1	6,6	-0,1	0,1
Combustibili	873,5	22,9	22,0	7,3	2,1	1,6	0,5
Produse manufacturate	2479,9	61,7	62,5	-2,2	7,7	-1,4	4,7

Sursa: Elaborat în baza datelor Biroului Național de Statistică.

În pofida anului agricol mai bun, în 2013, ponderea produselor agroalimentare în import a rămas practic nemodificată. Însă, trebuie de notat că, menținerea creșterii acestor produse pe un tempou moderat, asemănător celui înregistrat în perioada similară a anului precedent a permis

creșterea surplusului balanței comerciale cu produse agroalimentare. La fel nu s-a modificat nici ponderea materiilor brute importate, ceea ce constituie ceva mai puțin de 2%.

Reducerea valorii unitare a principalilor combustibili importați – produsele petroliere și gazul, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2012 s-a resimțit și în descreșterea ponderii acestora în total import cu 0,8 p.p. și 1 p.p., constituind 11,6% și respectiv 7,9%. La fel necesită menționat că, în perioada respectivă s-au redus și volumele de gaz natural importat, benzină și petrol lampant.

Evoluția comerțului exterior al Regiunii din partea stângă a Nistrului

Valoarea comerțului exterior a regiunii din partea stângă a Nistrului în perioada ianuarie - septembrie a anului 2013 a constituit 1493,03 mil. USD, în scădere cu 15,6% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În trimestrul III, continuând tendința din prima jumătate a anului importurile au evoluat pe un trend negativ, iar exporturile au început să se restabilească, depășind nivelul înregistrat în perioada similară a anului 2012 abia în luna septembrie.

În primele trei trimestre ale anului, din regiunea stângă a Nistrului au fost exportate bunuri în valoare de 377,8 mil. USD, ceea ce reprezintă aproximativ 77% din total exporturi efectuate în perioada similară a anului. Importurile au devansat aproximativ de trei ori valoarea importurilor. Totodată, dinamica comparativă a acestor două fluxuri a permis o oarecare ameliorare a balanței comerciale. Importurile, au marcat și ele o evoluție modestă, în același timp scăderea acestora a fost mai puțin pronunțată comparativ cu cea a exporturilor. Importul de bunuri în ianuarie septembrie a regiunii a sumat 1115,2 mil. USD, rata de acoperire a importurilor prin exporturi constituind 33,9%.

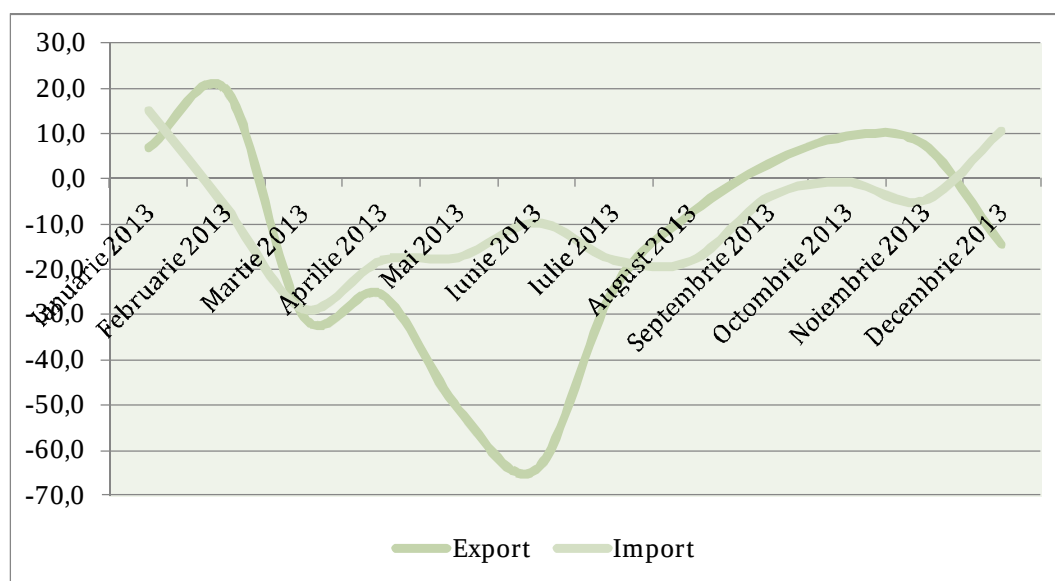

Figura 4.16. Dinamica comerțului exterior a regiunii din partea stângă a Nistrului (comparativ cu perioada similară a anului precedent), %

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stângă a Nistrului.

În anul 2013 valoarea exporturilor regiunii din partea stângă a Nistrului a constituit 586,6 mil. USD, fiind în scădere cu 15,8%, comparativ cu anul 2012. S-au redus exporturile pe 4 piețe principale de export care se regăsesc în top 5 – Republica Moldova, Federația Rusă, Ucraina și România. Numai cei trei parteneri estici au asigurat 11,4% din scăderea totală a exporturilor ceea ce a determinat și o reducere a ponderii țărilor CSI în total export cu 1,3 p.p. În același timp,

efectele negative ale scăderii exporturilor pe piețele respective au fost compensate parțial de accelerarea livrărilor pe piețele europene și a altor state.

Astfel, conform repartizării geografice 66,4% din exporturile regiunii au mers spre țările CSI, 30,6% spre țările UE și 3% spre alte state, poziția acestora modificându-se cu -1,3%, +1,2% și, corespunzător, +0,2% față de perioada similară a anului precedent.

Tabelul 4.7. Structura și dinamica importurilor regiunii din partea stângă a Nistrului pe destinații/origini geografice în anul 2013

Țara	Valoarea, mil. USD	Structura, %	Ritmul de creștere, %	Gradul de influență, %
	586,6	100	-15,8	-15,8
Republica Moldova	234,5	40,0	-5,7	-2,0
Federația Rusă	103,1	17,6	-33,3	-7,4
Italia	49,7	8,5	6,3	0,4
Ucraina	45,8	7,8	-23,2	-2,0
Romania	45,2	7,7	-56,2	-8,3
Germania	29,8	5,1	9,0	0,4
Polonia	25,9	4,4	106,5	1,9
Serbia	7,8	1,3	116,8	0,6
Slovacia	5,1	0,9	191,6	0,5
Franța	5,0	0,9	141,7	0,4

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stângă a Nistrului.

Pe grupe de produse, declinul exporturilor a fost condiționat de contractarea livrărilor pe piețele externe a unor categorii de produse, care dețin o pondere semnificativă în exporturile regiunii. Spre exemplu, în 2013 s-a redus valoarea exportată a metalelor și a produselor din acestea cu 16,3%, precum și livrările de combustibili și produse energetice care s-a produs pe fondul unei reduceri a importului acestei categorii de produse. De menționat că, începând cu luna august a acestui an și-a reluat activitatea Uzina metalurgică moldovenească din Râbnîța, fapt ce s-a reflectat nemijlocit în creșterea exporturilor în lunile septembrie-noiembrie, comparativ cu lunile similare ale anului 2012.

Tabelul 4.8. Structura și dinamica exporturilor și a importurilor regiunii din partea stângă a Nistrului pe grupe de produse în anul 2013

Produsul	Export				Import			
	Valoarea, mil. USD	Structura, %	Ritmul de creștere, %	Gradul de influență, %	Valoarea, mil. USD	Structura, %	Ritmul de creștere, %	Gradul de influență, %
	586,6	100,0	-15,8	-15,8	1645,9	100,0	-8,6	-8,6
A	1	2	3	4	5	6	7	8
Produse agroalimentare și materii brute	102,1	17,4	67,2	5,9	196,6	11,9	4,4	0,5
Produse minerale	32,2	5,5	-14,8	-0,8	6,9	0,4	-22,4	-0,1
Combustibil și produse energetice	143,6	24,5	-25,9	-7,2	743,7	45,2	-17,9	-9,0
Produse chimice organice și neorganice	0,0	0,0	-69,9	0,0	6,2	0,4	7,0	0,0
Produse farmaceutice	0,0	0,0	0,0	0,0	28,9	1,8	14,2	0,2

Tabelul 4.8 – continuare

A	1	2	3	4	5	6	7	8
Producția industriei chimice și a ramurilor conexe	12,3	2,1	12,2	0,2	100,5	6,1	12,8	0,6
Piele și produse din piele	0,6	0,1	184,0	0,1	14,8	0,9	11,8	0,1
Lemn, celuloză, hârtie	1,5	0,3	35,9	0,1	23,1	1,4	6,4	0,1
Materiale textile	37,0	6,3	52,5	1,8	68,4	4,2	8,9	0,3
Îmbrăcăminte	14,9	2,5	-45,3	-1,8	1,9	0,1	-72,4	-0,3
Produse textile	45,3	7,7	11,9	0,7	1,9	0,1	30,4	0,0
Încălțăminte	43,6	7,4	20,2	1,1	3,8	0,2	0,7	0,0
Produse din cement	0,6	0,1	23,6	0,0	6,4	0,4	1,2	0,0
Produse din ceramică	1,1	0,2	-11,7	0,0	6,4	0,4	-3,0	0,0
Pietre și metale scumpe	0,0	0,0	0,0	0,0	1,5	0,1	-2,4	0,0
Metale și produse din acestea	114,6	19,5	-49,8	-16,3	135,1	8,2	-27,3	-2,8
Industria constructoare de mașini	32,9	5,6	4,8	0,2	205,8	12,5	12,2	1,2
Alte produse	4,3	0,7	144,9	0,4	93,8	5,7	12,7	0,6

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stângă a Nistrului.

Importurile regiunii din partea stângă a Nistrului au sumat în anul 2013 – 1645,9 mil. USD, în scădere cu 8,6% față de anul precedent. Reducerea importurilor nu a fost atât de pronunțată ca în cazul exporturilor, însă, spre deosebire de acestea, tendința de descreștere a primelor a durat pe parcursul întregului an cu excepția lunilor ianuarie și decembrie.

Ca și în cazul exporturilor, scăderea acestora a fost determinată, preponderent, de contractarea importurilor din Federația Rusă și Republica Moldova cu o valoare echivalentă cu 258,7 mil. USD. Prin urmare, structura importurilor regiunii s-a modificat în defavoarea țărilor CSI cu – 4,4p.p., care a constituit 73,9%. Totodată a sporit ponderea țărilor UE și a altor țări cu 2,9 p.p. (18,6%) și 1,5 p.p. (7,5%). Pe grupe de produse, aceleași produse care au influențat negativ evoluția exporturilor în acest an au marcat negativ și importurile. Importurile de combustibili s-au redus cu 23,8% sau 162,1 mil. USD, iar de metale cu 27,3% – o valoare echivalentă cu 50,6 mil. USD.

Tabelul 4.9. Structura și dinamica importurilor regiunii din partea stângă a Nistrului pe destinații/origini geografice în anul 2013

Țara	Valoarea, mil. USD	Structura,%	Ritmul de creștere,%	Gradul de influență,%
	1645,9	100	-8,6	-8,6
Federația Rusă	695,3	42,2	-23,8	-12,0
Ucraina	288,3	17,5	29,5	3,6
Republica Belarus	107,3	6,5	-1,1	-0,1
Germania	94,7	5,8	6,4	0,3
Republica Moldova	82,9	5,0	-33,7	-2,3
Italia	45,8	2,8	28,5	0,6
Polonia	34,7	2,1	7,7	0,1
Lituania	31,2	1,9	25,6	0,4
Uzbekistan	24,5	1,5	81,0	0,6
China	24,5	1,5	9,5	0,1

Sursa: Elaborat în baza datelor Comitetului de stat vamal al regiunii din partea stângă a Nistrului.

Tendințe și politici în principalele țări-parteneri economici ai Republicii Moldova

În a doua jumătate a anului a avut loc o consolidare a economiei mondiale, deși neomogenă ceea ce s-a resimțit și în relațiile Republicii Moldova cu principalii parteneri economici. Economiiile unor parteneri din Europa occidentală se recuperează treptat – România, Germania, Marea Britanie, Polonia, în timp ce alții sunt încă în declin comparativ cu anul precedent – Italia, Republica Cehă; SUA și-a continuat creșterea, dar foarte lent; situația partenerilor estici este și mai pesimistă – Ucraina se află în recesiune încă de la sfârșitul anului precedent, iar creșterea în Federația Rusă a temperat vizibil.

Ca tendință generală, conform estimărilor FMI privind creșterea economiei mondiale de la începutul anului 2014, economiile dezvoltate continuă să se recupereze progresiv, stimulând astfel și creșterea economiilor în curs de dezvoltare, unele dintre care se confruntă cu constrângeri puternice interne de creștere, care au fost deja menționate în ediția anterioară a publicației.

Tabelul 4.10. Tendințe de dezvoltare ale principalilor parteneri economici ai Republicii Moldova (% față de aceeași perioadă a anului precedent)

Țara/ indicatorul	PIB		IPC		Export		Import		Rata șomajului	
	T. II	T. III	T. II	T. III	T. II	T. III	T. II	T. III	T. II	T. III
SUA	1,6	2,0	1,4	1,6	1,6	2,8	-1,1	1,9	7,5	7,2
UE	-0,1	0,4	1,6	1,5	8,4	6,4	-3,9	-1,8	10,9	10,9
România	1,5	4,1	4,4	2,4	9,4	21,6	-2,5	11,1	7,4	7,3
Turcia	4,1	4,7	7,0	8,3	-2,2	-3,4	9,1	3,7	8,7	9,1
Rusia	1,2	1,2	7,2	6,4	-3,3	3,5	3,5	0,0	5,4	5,2
Ucraina	-1,3	-1,3	-0,4	-0,3	-9,8	-9,1	-21,9	-1,7	7,5	7,0

Sursa: Conform statisticilor naționale ale SUA, României, CSI, Federației Ruse, Ucrainei, Eurostat, OECD, OMC.

Nota: Rata șomajului în Ucraina reprezintă media pentru perioada ianuarie-septembrie, luând în considerare populația neocupată în vârstă de 15-70 de ani.

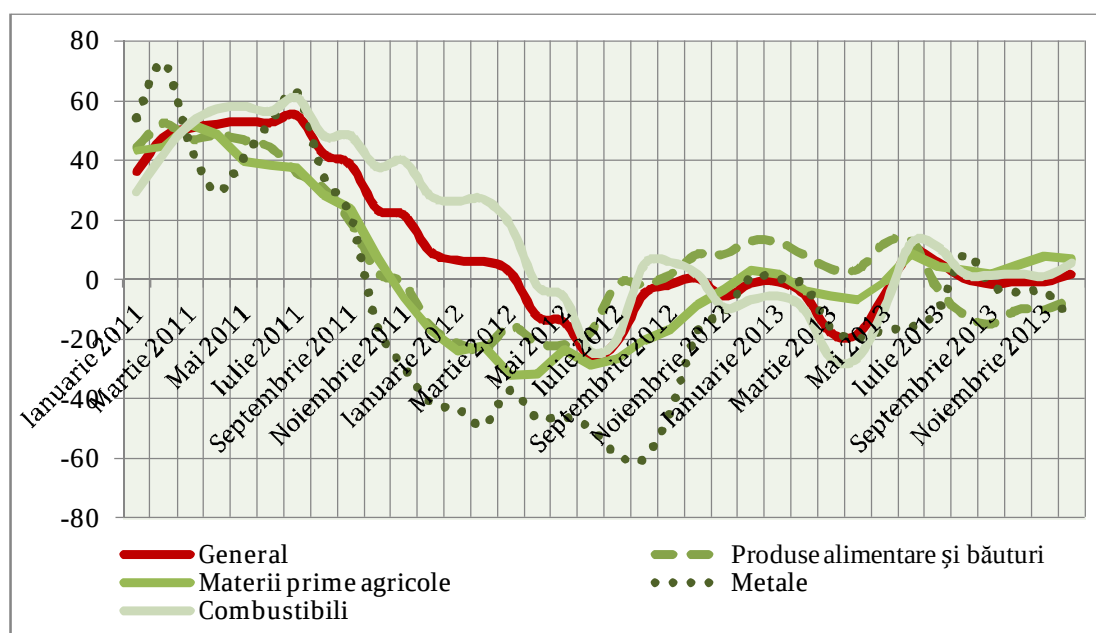

Figura 4.17. Evoluția prețurilor mondiale, indicii prețurilor p.s.a.p.=100

Sursa: Conform datelor FMI.

Dificultățile cu care se confruntă încă economiile în curs de dezvoltare, dar și restabilirea relativ lentă a cererii pentru produsele de import a țărilor dezvoltate s-a reflectat într-o evoluție temperată a prețurilor mondiale pentru diverse produse. De la finele anului 2012 și până la finele trimestrului trei al anului 2013 prețurile mondiale pentru bunurile primare au sporit cu doar 2,7 p.p. Deși având o evoluție neomogenă, indicele prețurilor produselor alimentare și a băuturilor a fost în descreștere comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Prin urmare se poate observa și o creștere destul de moderată a comerțului mondial cu bunuri. Exporturile din țările UE au continuat să crească și în trimestrul III, totodată cererea pentru produsele extraeuropene a fost în descreștere. În același timp, în trimestrele doi și trei s-a restabilit comerțul intra-european, înregistrând valori pozitive.

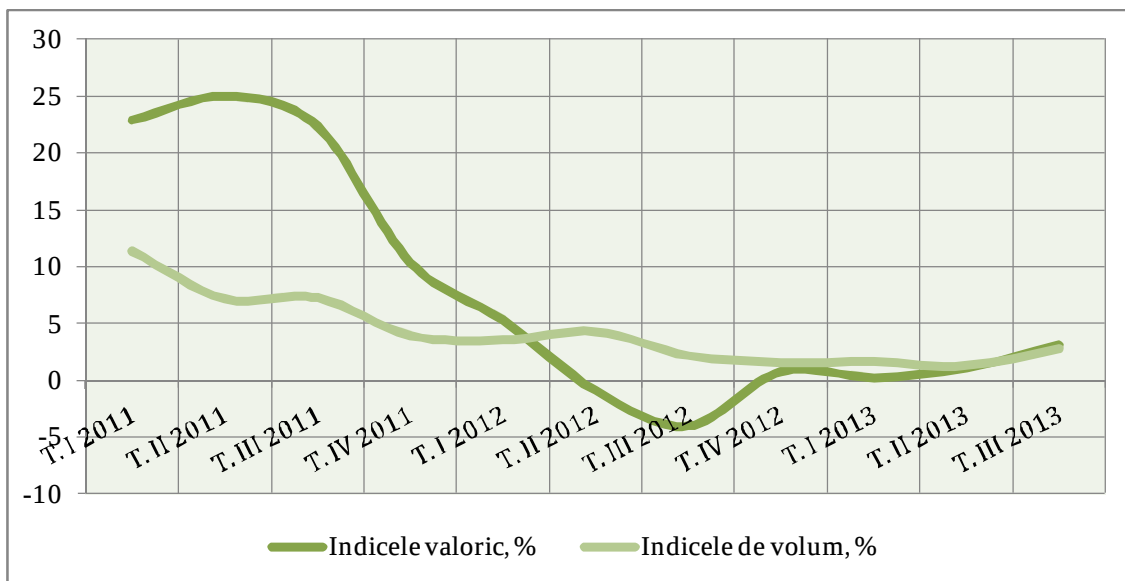

Figura 4.18. Evoluția exporturilor mondiale cu bunuri (ritmul de creștere comparativ cu perioada similară a anului precedent)

Sursa: Conform datelor oferite de OMC.

Statele Unite ale Americii

Economia americană a continuat să crească într-un ritm moderat și în cel de al doilea semestru al anului 2013. În trimestrul III, PIB-ul SUA a fost în creștere cu 2%, comparativ cu perioada similară a anului precedent, iar cel mai mare impuls a venit din partea formării brute de capital a entităților rezidente, sporind și variația stocurilor, precum și din partea comerțului cu servicii care a sporit mai rapid comparativ cu creșterea înregistrată în trimestrul III al anului 2012. Deși mai temperat față de evoluția anului precedent, o creștere relativ mare a avut-o consumul privat de bunuri durabile, în timp ce consumul final a avut o tendință generală de temperare față de perioada similară a anului 2012, cheltuielile guvernamentale fiind în scădere cu 2,7% f.p.s.a.p.

Evoluția slabă a consumului final în acest an și-a găsit reflectarea în ritmul temperat de creștere al importului cu bunuri, în timp ce și exporturile de bunuri au sporit foarte lent. La fel și prețurile nu au avut o evoluție mai pală, comparativ cu trimestrul trei al anului 2012, însă discrepanțele nu s-au majorat semnificativ.

În același timp situația pe piața forței de muncă a continuat să se îmbunătățească, rata șomajului reducându-se în trimestrul trei cu încă 0,3 p.p. față de perioada precedentă, de la 7,5% la 7,2%. De menționat că rata șomajului în SUA a înregistrat o tendință continuă de scădere din trimestrul II al anului 2011. Totodată, în anul 2013, în primele trei trimestre s-a putut atesta o reducere a ratei de activitate a populației, comparativ cu perioadele similare ale anului 2012.

Uniunea Europeană

Situația pare să se consolideze și în Uniunea Europeană, fapt confirmat și de Fondul Monetar Internațional, care conform ultimelor prognoze estimează o creștere de 0,5% în zona euro în trimestrul IV al anului 2013, care va continua pe un trend ascendent și în anul 2014.

În trimestrul trei, deși, comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut, Uniunea Europeană, în componența celor 28 de membri a reușit să revină pe un trend pozitiv de creștere, după 5 trimestre de descreștere continuă. Economiiile care au contribuit cel mai mult la formarea acestei creșteri au fost România (4,1%), Letonia (3,9%), Lituania (2,3%), Polonia (1,7%), Ungaria (1,6%) și Marea Britanie (1,5%).

În același timp, PIB-ul în zona euro și-a urmat tendința negativă în raport cu trimestrul III al anului 2012, reducându-se cu 0,4%.

Consumul privat își revine foarte greu în acest spațiu, iar importurile de bunuri și servicii cresc lent, fiind stimulat, preponderent de tranzacțiile comerciale intracomunitare. De menționat că creșterea importului de bunuri în trimestrul III din afara UE a marcat valori negative. La fel, în descreștere, în trimestrul III a fost și formarea brută de capital, care a fost însă compensată parțial de creșterea cheltuielilor guvernamentale și ale exporturilor de bunuri și servicii.

Prețurile au avut și ele o tendință generală de descreștere, astfel media mobilă pe 12 luni a continuat să descrească pe tot parcursul celui de al doilea semestru al anului, cea mai pronunțată temperare înregistrând-o produsele energetice. De asemenea, s-a moderat și creșterea prețurilor la produsele alimentare, deși creșterea acestora s-a plasat peste nivelul general al IPC pentru bunuri în această perioadă.

Presiunea pe piața muncii este încă relativ înaltă, stabilindu-se la 10,9% în perioada aprilie-septembrie 2013. În unele state, dintre care și Grecia, Italia, Cipru aceasta a fost chiar în creștere, înregistrând valori destul de mari. În Grecia rata șomajului a atins 27,7%, atingând cel mai mare nivel atestat în Uniunea Europeană.

România

În cel de al treilea trimestru, România a fost țara cu cea mai mare creștere înregistrată în spațiul UE-28, factorul determinant în acest sens fiind evoluțiile din sectorul agricol. Valoarea adăugată creată în sectorul agricol, piscicultură și silvicultură a sporit cu 24,6% f.p.s.a.p., după o reducere cu 29,6% în trimestrul III al anului 2012. La fel, o creștere relativ mare comparativ cu celelalte activități a înregistrat valoarea adăugată în industrie, sporind cu 7% comparativ cu p.s.a.p.

Cu toate acestea, situația de incertitudine din economie se pare că încă nu a fost depășită. Formarea brută de capital a fost în scădere de-a lungul primelor trei trimestre ale anului 2013 f.p.s.a.p. (-5,4% în T I, -2,9% în T II, -4,1% în T III). Cererea internă se restabilește greu (consumul final în trimestrul trei a fost în scădere cu 0,1 p.p. f.p.s.a.p.), în acest sens un impuls de creștere fiind asigurat de creșterea cererii externe de bunuri și servicii (exportul de bunuri și servicii a sporit cu 21,7% în T.III 2013, comparativ cu aceeași perioadă a anului 2012).

Rata lunară a inflației a fost în continuă scădere din luna mai, tendința fiind preponderent determinată de evoluția prețurilor produselor alimentare, astfel la sfârșitul lunii septembrie comparativ cu decembrie al anului 2012 IPC a constituit 0,94% inferior valorii de 3,98% înregistrată în perioada similară a anului precedent.

Rata șomajului în România este relativ mică comparativ cu alte țări ale Uniunii Europene, în plus, per ansamblu, situația pare să se îmbunătățească ușor comparativ cu anul precedent. Totodată, se atestă o creștere a acestui indicator în ultimul trimestru al anului 2013.

Federația Rusă

Economia Federației Ruse a continuat să crească cu același ritm temperat și în al treilea trimestru al anului, astfel în acest an, s-ar putea ca aceasta să înregistreze unul dintre cele mai mici ritmuri anuale de creștere atestate de la începutul anilor 2000, cu excepția anului 2009. În trimestrul III, creșterea volumului fizic al PIB comparativ cu perioada similară a anului precedent a fost de 1,2%, după un spor de 1,6% și, corespunzător 1,2% în trimestrele I și II.

Creșterea moderată din trimestrul trei a fost determinată de scăderea comparativ cu perioada similară a anului 2012 a valorii adăugate în sectorul de producere și distribuție a energiei electrice, gaze și apă cu 0,6%, în construcții cu 0,3%, comerțul angro și cu amănuntul cu 1,3%, învățământ cu 0,2% și în activitatea gospodăriilor casnice cu 1,1%.

Pe forme de utilizări ale PIB, se poate observa în perioada analizată o reducere a formării de capital cu 7,1%, comparativ cu perioada similară a anului precedent, scăderea fiind determinată în cea mai mare parte de reducerea variației stocurilor în economie. Probabil acesta a fost factorul care a impulsionat creșterea de bunuri și servicii în perioada dată cu 6%, în timp ce importurile au temperat față de creșterea înregistrată în anul 2012.

Efectele temperării activității economice nu s-au făcut resimțite însă, deocamdată, asupra nivelului de ocupare al forței de muncă, în trimestrul trei rata șomajului fiind în scădere comparativ cu trimestrul II al anului 2013 cu 0,2 p.p., atestându-se o creștere atât a populației active cât și a celei ocupate. În același timp, o tendință inversă se atestă față de perioada similară a anului 2012, pe fondul unei reduceri a populației ocupate mai rapide ca cea ocupată, rata șomajului a fost în creștere cu 0,1 p.p..

Temperarea ușoară a consumului gospodăriilor casnice în anul curent comparativ cu primele trei trimestre ale anului 2012, deopotrivă cu evoluțiile din mediul de afaceri și extern au condiționat o creștere mică a prețurilor de consum, care la finele lunii septembrie a sporit cu doar 0,2 p.p. comparativ cu finele anului 2012 (valoarea IPC la sf. perioadei, în septembrie 2012 a constituit 100,6%). Scăderea a fost cauzată atât de evoluția prețurilor la produsele alimentare, care au rămas la nivelul anului 2012 și a serviciilor, cât și a produselor nealimentare. Acestea din urmă au fost însă cel mai puțin afectate, înregistrând cea mai mare creștere față de anul precedent comparativ cu alte categorii de produse.

Ucraina

În timp ce vecinii din vest par să se restabilească treptat, în est situația rămâne a fi una tensionată. Ucraina a continuat recesiunea și în trimestrul trei al anului 2013, înregistrând o scădere de -1,3% f.p.s.a.p.. Iar pe fundalul evenimentelor de la sfârșitul anului este puțin probabil ca situația să se redreseze.

Deși clima favorabilă a impulsionat sectorul agricol și creșterea economică în Republica Moldova și în România, în Ucraina, valoarea adăugată brută în acest sector s-a redus în perioada iulie-septembrie 2013 cu -2,1% f.p.s.a.p., după o reducere cu 8,4% în T III din anul precedent. La fel, în această perioadă s-a redus și valoarea adăugată brută în industria prelucrătoare cu 9,7%, în construcții cu 11,7%, în sectorul de producție și distribuție a energiei, gazului și a apei cu 0,2% ș.a.

În acest context, a putut fi atestată o reducere a formării brute de capital fix cu 7,1% f.p.s.a.p., care a fost în scădere al doilea trimestru consecutiv și a exporturilor și importului de bunuri și servicii cu 7,8% și, corespunzător, 1,1%, care au înregistrat evoluții negative pe tot parcursul anului.

Consumul final al gospodăriilor a fost în creștere însă și acesta a temperat vizibil, comparativ cu anul 2012.

Situația pe piața muncii rămâne a fi relativ stabilă, rata șomajului urmând o tendință de scădere în primele nouă luni ale anului. Astfel rata medie a șomajului a constituit în ianuarie-septembrie 7,6% în scădere cu 0,4 p.p. față de perioada similară a anului 2012 și cu 1 p.p. comparativ cu nivelul înregistrat în primul trimestru.

Cu excepția lunii iulie, în perioada ianuarie-septembrie rata anuală a prețurilor de consum a fost în descreștere, fiind influențată preponderent de evoluțiile negative ale prețurilor la produsele alimentare, îmbrăcăminte și încălțăminte, obiecte de uz casnic care au început să scadă începând cu luna aprilie ș.a.

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Activitatea businessului. Numărul întreprinderilor înregistrate: clasificarea potrivit formelor organizațional-juridice. Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat, la 01.01.2014 Registrul de stat deținea informații despre 164 566 persoane juridice și întreprinzători individuali.

Conform situației din I semestru 2013, Registrul de stat deținea informații despre 8885 întreprinderi cu investiții străine, în această perioadă, fiind înregistrate 321 de întreprinderi cu investiții străine a căror investiții în capitalul social au constituit 51 mln MDL.

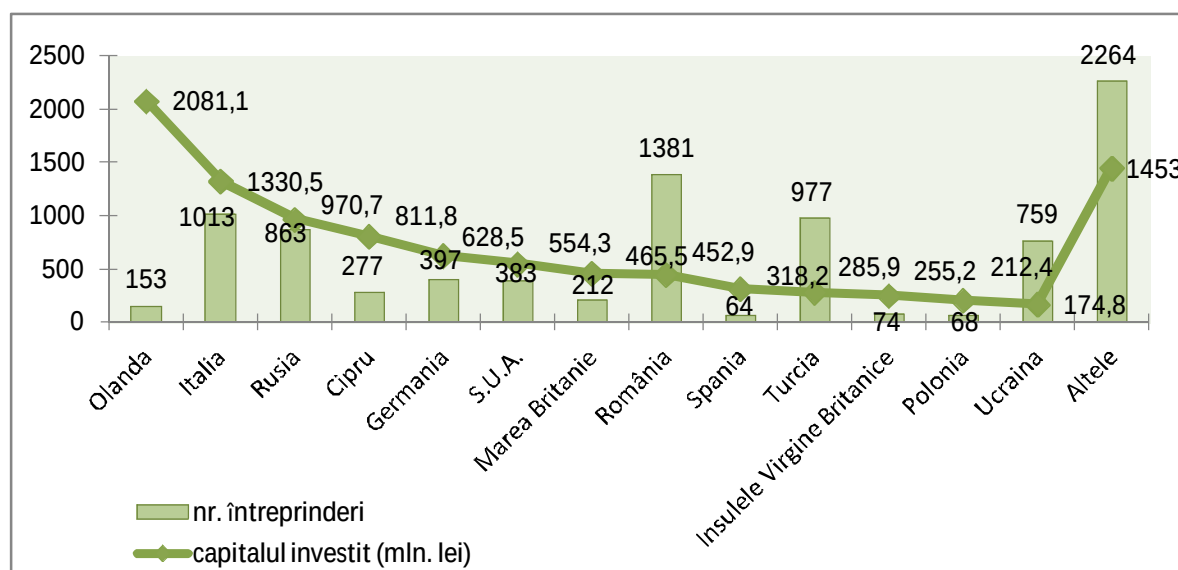

Figura 5.6. Investiții străine în capitalul social, după numărul de întreprinderi și suma investițiilor, la data de 01.07.2013

Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în trimestrul III 2012-2013

Numărul întreprinderilor înregistrate de Camera Înregistrării de Stat a crescut nesemnificativ în T III 2013 comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, indicele constituind 100,07%.

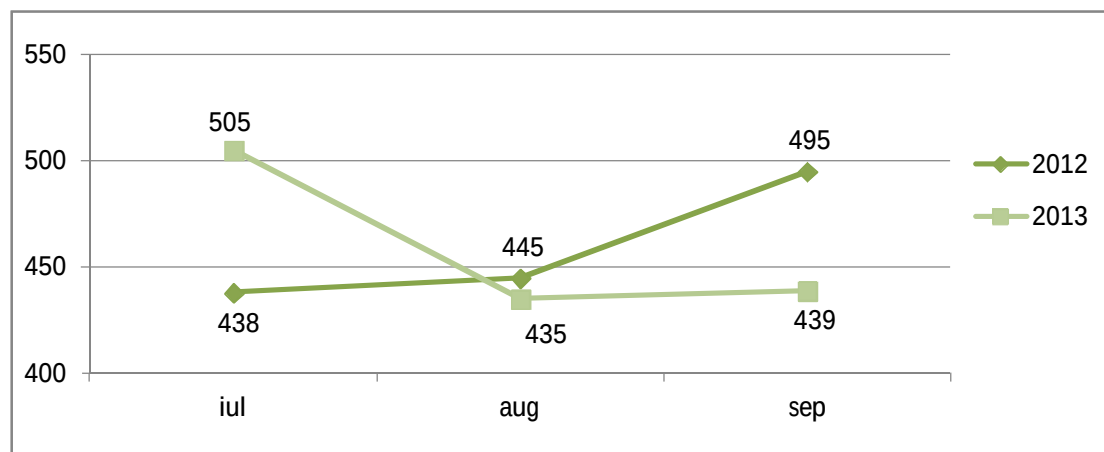

Figura 5.2. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate în T III 2012-2013

Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Numărul întreprinderilor înregistrate în T III 2013 s-a diminuat cu 8,6% față de T II 2013. Astfel, potrivit datelor Camerei Înregistrării de Stat, în Registrul de stat au fost trecute 1379 de întreprinderi noi în T III 2013.

Numărul întreprinderilor radiate în trimestrul III 2013 a constituit 657 de unități sau cu 22,2% mai puțin decât în aceeași perioadă a anului precedent.

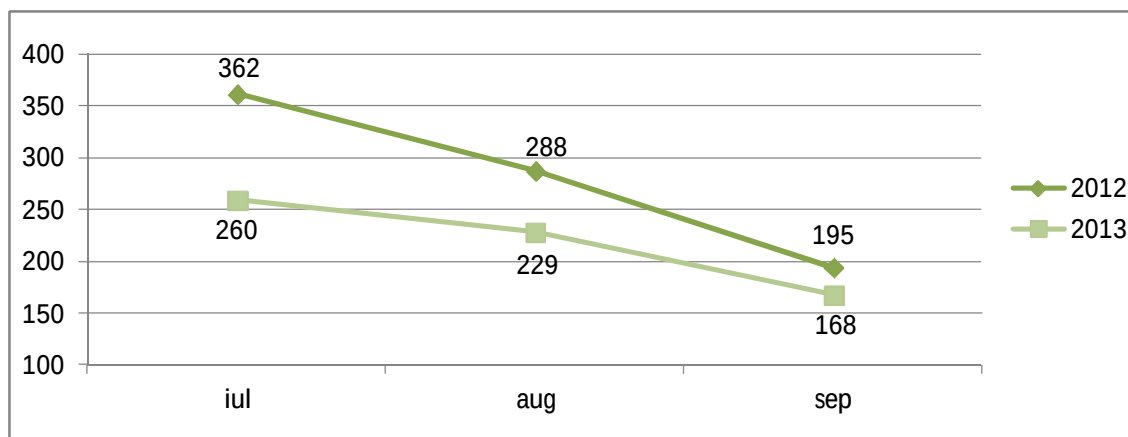

Figura 5.3. Evoluția numărului de întreprinderi radiate în trimestrul III 2012-2013
Sursa: Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

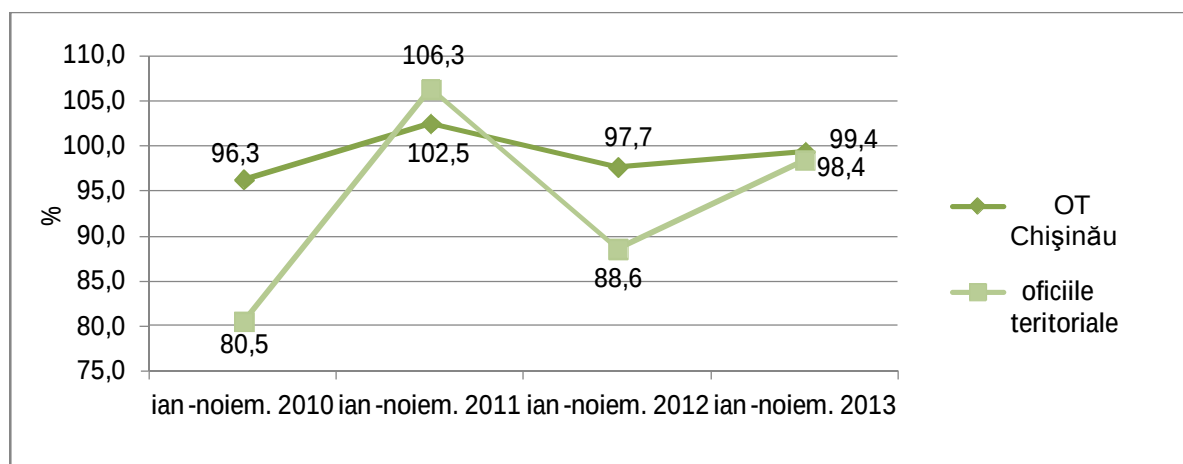

Figura 5.4. Indicii întreprinderilor înregistrate în oficiul teritorial Chișinău și oficiile teritoriale în perioada ianuarie-noiembrie 2010-2013
Sursa: Calculele autorilor conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

În perioada ianuarie-noiembrie 2013, au fost înregistrate 3470 întreprinderi noi în oficiul teritorial Chișinău, ce constituie 60,6% din total întreprinderi înregistrate în această perioadă. Concomitent, în perioada ianuarie-noiembrie 2013 (în raport cu aceeași perioadă a anului precedent) în oficiul teritorial Chișinău și oficiile teritoriale s-a înregistrat o tendință de diminuare a numărului de întreprinderi înregistrate, indicii constituind 99,4%, respectiv 98,4%.

Circa 69,8% din numărul de întreprinderi radiate în perioada ianuarie-noiembrie 2013 sunt din afara Chișinăului.

Numărul întreprinderilor radiate în oficiul Chișinău și oficiile teritoriale în perioada ianuarie-noiembrie 2013 au înregistrat o tendință descrescătoare, constituind 94,5%, respectiv 85,0%, comparativ cu perioada similară a anului 2012.

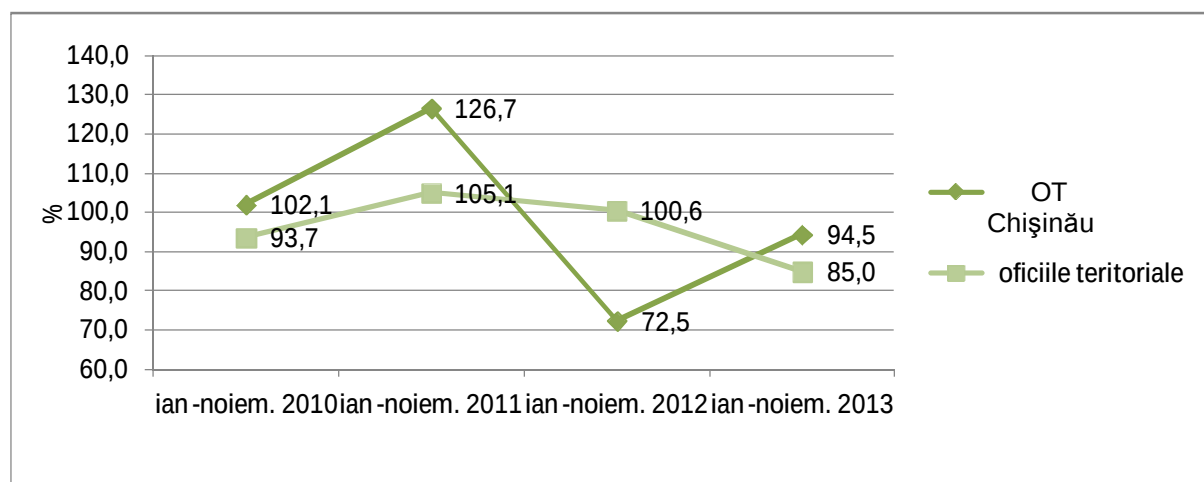

Figura 5.5. Indicii întreprinderilor radiate în oficiul teritorial Chișinău și oficiile teritoriale în perioada ianuarie-noiembrie 2010-2013

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Tabelul 5.1. Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în T III 2012 - 2013

Anii/luna	Creșterea netă/ micșorarea	
	Numărul, unit. (Întreprinderi înregistrate – întreprinderi radiate)	Indice, p.s.a.p.=100%
Trimestrul III 2012	533	
Trimestrul III 2013, inclusiv:	722	135,5
Iulie	245	322,4
August	206	131,2
Septembrie	271	90,3

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Camerei Înregistrării de Stat.

Indicatorul calculat, care caracterizează creșterea netă/micșorarea numărului întreprinderilor (înregistrate, minus radiate), arată că în T III 2013 față de aceeași perioadă a anului precedent a avut loc o creștere netă a numărului de întreprinderi, indicele constituind 135,5%.

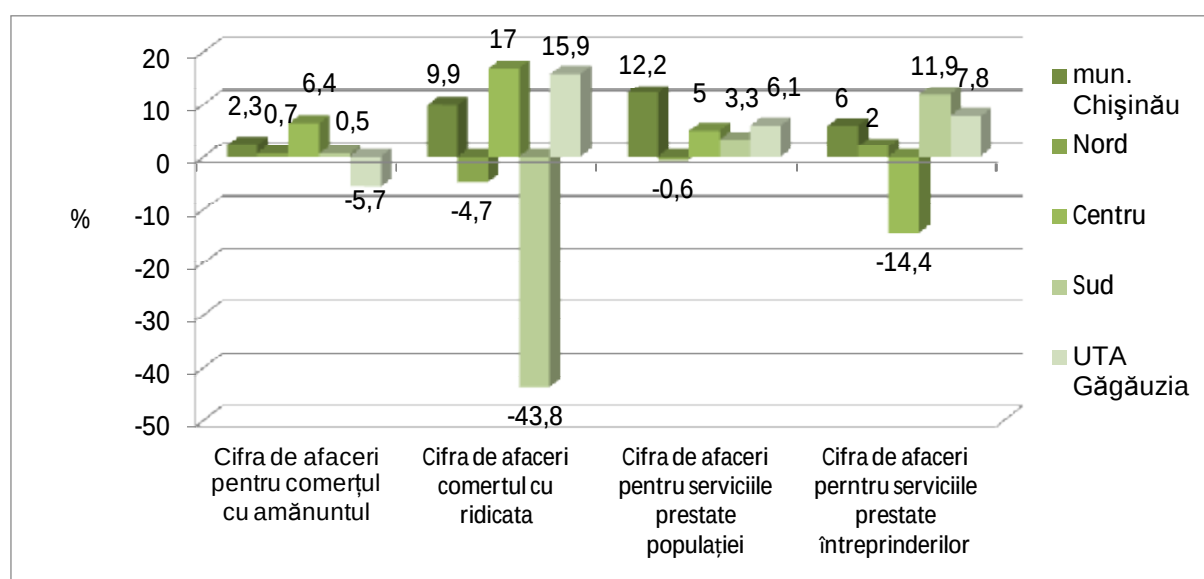

Figura 5.4. Ritmul de creștere al cifrei de afaceri pentru comerț și servicii pe regiuni de dezvoltare în perioada ianuarie-septembrie 2012-2013, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică în perioada ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat o creștere cu 2,1% (în prețuri comparabile) a venitului din vânzări la întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu amănuntul¹ față de perioada similară a anului 2012.

În perioada ianuarie-septembrie 2013, o creștere a cifrei de afaceri a întreprinderilor cu genul principal de activitate comerțul cu amănuntul, au înregistrat toate regiunile economice ale țării, cu excepția UTA Găgăuzia care a marcat o diminuare a cifrei de afaceri (cu 5,7%), comparativ cu perioada similară a anului 2012.

Cifra de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu ridicata² (în prețuri curente) a înregistrat o creștere cu 8,1% în perioada ianuarie-septembrie 2013, comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Întreprinderile din regiunea Centru, mun. Chișinău și UTA Găgăuzia s-au remarcat printr-o creștere semnificativă a cifrei de afaceri (o creștere cu 17,0% în regiunea Centru, 9,9% în mun. Chișinău și 15,9% UTA Găgăuzia). În această perioadă, întreprinderile din regiunile de Nord și Sud au înregistrat o micșorare a cifrei de afaceri comparativ cu ianuarie-septembrie 2012.

În lunile ianuarie-septembrie 2013, indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață prestate populației³ s-a majorat cu 9,1% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului 2012. În această perioadă, doar întreprinderile din regiunea de Nord au înregistrat o diminuare a cifrei de afaceri, comparativ cu perioada ianuarie-septembrie 2012.

Cât privește indicele valoric al cifrei de afaceri la întreprinderile cu activitate principală de servicii de piață, prestate în special întreprinderilor⁴, în ianuarie-septembrie 2013 s-a înregistrat o majorare cu 5% (în prețuri curente) față de perioada similară a anului 2012. Întreprinderile din regiunea Centru au înregistrat o diminuare a cifrei de afaceri (cu -14,4%).

Indicatorii de dezvoltare ai businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În perioada ianuarie-iunie 2013, în regiunea din partea stângă a Nistrului, 54,7% din total organizații și întreprinderi au obținut profit net și, respectiv, 42,5% au înregistrat pierderi (cu excepția întreprinderilor mici, a băncilor, organizațiilor bugetare și de asigurări). Dintre organizațiile care au înregistrat profit net în această perioadă ponderea cea mai mare, la fel ca și în perioada similară a anului precedent, le revine organizațiilor din comerț și alimentație publică (69,7%) și din agricultură (56,7%).

Dintre organizațiile care au înregistrat pierdere netă în perioada ianuarie-iunie 2013, ponderea cea mai mare, le revine organizațiilor din comunicații (77,8%) și construcții (70,6%).

În aspect valoric, întreprinderile din industrie, la fel ca și în perioada precedentă au înregistrat o pierdere netă mai mare (80,8% din total pierdere netă).

¹ Întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu amănuntul, cu un număr de salariați de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS)

² Întreprinderile cu genul principal de activitate comerțul cu ridicata, cu un număr de salariați de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS)

³ Întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piață prestate populației, cu un număr de salariați de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS)

⁴ Întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piață prestate întreprinderilor, cu un număr de salariați de 20 și mai multe persoane, cuprinse în cercetarea statistică lunară privind indicatorii pe termen scurt (SERV TS)

Tabelul 5.2. Date privind profitul (pierdere) net a organizațiilor din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în perioada ianuarie-iunie 2013

Genuri de activitate	Numărul organizațiilor care au obținut profit net	În % de la numărul total	Numărul organizațiilor cu pierdere netă	În % de la numărul total	Profit net, mii RUB.	Pierdere netă, mii RUB.
Total	174	54,7	135	42,5	506155	676610
inclusiv:						
industrie	40	50,6	39	49,4	181099	547023
agricultură	17	56,7	13	43,3	32222	28862
transport	14	51,9	13	48,1	14801	35668
comunicații	2	22,2	7	77,8	11319	1642
construcții	5	29,4	12	70,6	3782	10039
comerț și alimentație publică	69	69,7	28	28,3	249345	10733
gospodărie de locuințe și deservire comunală	8	32	11	44	3293	4365
alte ramuri	19	59,4	12	37,5	10294	38278

Sursa: Социально-Экономическое Развитие Приднестровской Молдавской Республики, январь – сентябрь 2013.

Capitolul VI

SECTORUL SOCIAL

Situația demografică. În ianuarie-septembrie 2013, numărul *născuților-vii* total pe țară a constituit 27960 pers., fiind în scădere cu 5,5%, comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rata natalității a constituit 10,5 *născuți-vii* la 1000 locuitori. Numărul celor *decedați* a constituit 27907 pers. Mortalitatea generală a înregistrat o scădere de 5,4%, comparativ cu anul trecut. Rata mortalității a constituit 10,5 *decedați* la 1000 locuitori. Sporul natural a constituit 0,02 pers. la 1000 locuitori, față de 0,05 pers. la 1000 locuitori în ianuarie-septembrie 2012. Numărul *copiilor decedați în vârstă sub 1 an* în această perioadă a constituit 266 pers. și s-a micșorat cu 19 pers. comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Rata mortalității infantile constituind 9,5 *decedați în vârstă sub un an* la 1000 *născuți-vii*.

Structura mortalității pe clase ale cauzelor de deces relevă că, cele mai multe decese – 58,8% au drept cauză bolile aparatului circulator, tumorile maligne constituie 15,2%, bolile aparatului digestiv – 8,6%, accidentele, intoxicațiile și traumele – 7,2%, bolile aparatului respirator – 4,5%, alte clase – 5,7%.

Tabelul 6.1. Evoluția proceselor demografice pe regiuni de dezvoltare în ianuarie-septembrie 2013, mii pers.

	Născuți-vii, pers.	Decedați, pers.	Decedați copii sub 1 an, pers.	Sporul natural	Numărul căsătoriilor	Numărul divorțurilor
<i>Municipiul Chișinău</i>	5458	4359	56	1099	4847	1797
<i>Nord</i>	7515	9558	75	-2043	4452	2018
<i>Centru</i>	9233	8516	74	717	5531	2424
<i>Sud</i>	4237	4277	48	-40	2317	1013
<i>U.T.A. Găgăuzia</i>	1376	1170	10	206	819	307

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Numărul *căsătoriilor* total pe republică a constituit 18039, fiind în creștere cu 1,6% față de perioada similară a anului precedent. Rata nupțialității a constituit 6,8 *căsătorii* la 1000 locuitori. Numărul *divorțurilor* total pe țară constituie 7794, fiind în creștere cu 1,2% față de perioada similară a anului precedent. Rata divorțialității a alcătuit 2,9 *divorțuri* la 1000 locuitori.

Migrarea populației. În ianuarie-septembrie 2013, potrivit Ministerului Afacerilor Interne, permis de ședere – permanentă și temporară, au primit 1992 cetățeni străini și 255 repatriați. În structura imigranților după scopul sosirii au dominat cei imigrați la muncă – 40,7%, de familii – 37,2%, cetățeni imigrați la studii – 3,6%, din alte cauze – 18,4%.

După țara de emigrare, cetățenii străini sunt imigranți din: România – 448 pers., Turcia – 297 pers., Ucraina – 269 pers., Federația Rusă – 222 pers., Statele Unite ale Americii – 98 pers., Italia – 87 pers., Siria – 52 pers., Germania – 29 pers., Irak – 28 pers., Belarus – 27 pers., Israel – 27 pers., Georgia – 24 pers., Azerbaidjan – 22 pers., China – 20 pers., alte țări – 342 pers.

În trimestrul III 2013, conform datelor din cercetările Anchetei Forței de Muncă realizată de Biroul Național de Statistică, numărul total al populației în vârstă de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate a constituit 364,2 mii pers. Disparități pe medii în cadrul persoanelor, care se află la lucru sau în căutarea unui loc de muncă, în străinătate în T. III 2013 a înregistrat: în mediul urban – 100,8 mii pers. și în mediul rural – 263,4 mii pers.

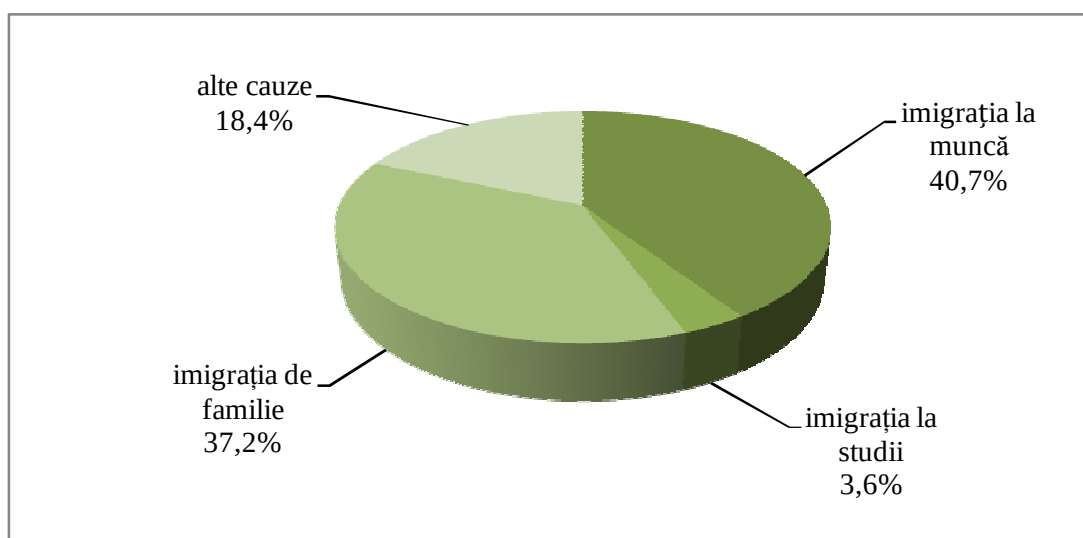

Figura 6.1. Distribuția cetățenilor străini după scopul sosirii în RM în ianuarie-septembrie 2013, %

Sursa: Conform datelor Ministerului Afacerilor Interne.

Tabelul 6.2. Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutarea unui loc de muncă în străinătate, anul 2013, mii pers.

Trim. I			Trim. II			Trim. III		
Total pe republică	Urban	Rural	Total pe republică	Urban	Rural	Total pe republică	Urban	Rural
294,0	90,5	203,5	337,4	99,9	237,4	364,2	100,8	263,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Migrația de muncă a afectat într-o proporție mai mare bărbații. Disparități pe sexe în cadrul persoanelor care se află la lucru sau în căutare de lucru în străinătate în T. III 2013 s-au înregistrat: bărbați – 233,4 mii pers. și femei – 130,9 mii pers.

Tabelul 6.3. Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutarea unui loc de muncă în străinătate, anul 2013, mii pers.

	Trim. I	Trim. II	Trim. III
Ambele sexe	294,0	337,4	364,2
Bărbați	189,7	226,4	233,4
Femei	104,4	110,9	130,9

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Tabelul 6.4. Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutarea unui loc de muncă în străinătate, anul 2013, mii pers.

	I	II	III
Grupe de vârstă - total	294,0	337,4	364,2
15-24 ani	51,9	69,5	81,6
25-34 ani	103,8	108,0	118,5
35-44 ani	73,6	79,8	75,7
45-54 ani	51,1	65,4	70,2
55-64 ani	13,6	14,5	18,1
65 ani și peste	-	0,2	0,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Populația de 15 ani și peste, aflată la lucru sau în căutare de lucru în străinătate în T. III a anului 2013 după grupe de vârstă se divizează după cum urmează: cel mai înalt indicator constituie 118,5 mii pers. și cuprinde persoane în vârstă de 25-34 ani, iar cel mai mic indicator constituie 0,2 mii pers. și cuprinde persoane în vârstă de 65 ani și peste. Grupele de vârstă 15-24 ani, 35-44 ani și 45-54 ani includ – 81,6 mii pers., 75,5 mii pers. și 70,2 mii pers. respectiv, care au fost afectate de fenomenul migrației de muncă. În grupa de vârstă 55-64 ani – 18,1 mii pers. se află peste hotarele țării la lucru sau în căutare de lucru.

Piața forței de muncă. Conform datelor Biroului Național de Statistică, în T. III 2013 *populația economic activă* a Republicii Moldova a constituit 1328,2 mii pers., sporind cu 3,2% 41,3 mii față de T. III 2012. Structura privind populația activă s-a modificat după cum urmează: valoarea populației ocupate s-a mărit de la 95,2% la 96,1%, iar a șomerilor s-a micșorat de la 4,8% la 3,9%. Disparități importante pe sexe și medii în cadrul persoanelor economic active nu s-au înregistrat: ponderea bărbaților – 50,9% a depășind pe cea a femeilor – 49,1%, la fel și numărul persoanelor economic active din mediul rural a fost mai mare față de cea a populației active din mediul urban: respectiv 54,9% și 45,1%. *Rata de activitate a populației de 15 ani și peste* a constituit 44,5%, fiind mai mare față de valoarea trimestrului respectiv al anului precedent – 43,1%. Atare indicator a atins valori mai înalte în rândul bărbaților – 47,7%, în comparație cu rata ce ține de femei – 41,6%. Ratele de activitate pe medii au înregistrat următoarele valori: 46,0% în mediul urban și 43,3% în mediul rural. La nivelul vârstei de 15-29 ani indicatorul respectiv a fost de 32,5%, iar la cea de 15-64 ani (vârstă de muncă în țările Uniunii Europene conform metodologiei Eurostat) – 49,2%, sporind cu 1,3 p.p. față de nivelul trimestrului III 2012. Rata de activitate a populației în vârstă de muncă (16-56 ani pentru femei și 16-61 ani pentru bărbați) a fost de 52,2%.

Populația ocupată a constituit 1276,8 mii pers., mărindu-se cu 4,3% față de T. III 2012. Ca și în cazul populației economic active, nu au fost înregistrate disparități pe sexe – 49,2% femei și 50,8% bărbați. Aceeași situație avem și în repartitia pe medii – 44,5% mediul urban și 55,5% mediul rural. *Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste* a fost de 42,7%, marcându-se printr-o creștere de 1,7 p.p. în comparație cu T. III 2012. La bărbați aceasta a fost mai mare (45,7%), comparativ cu femeile – 40,1%. În distribuția pe medii de reședință rata de ocupare a avut valoarea 43,5% în mediul urban și 42,1% în mediul rural. Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (16- 56/61 ani) a fost de 50,1%, a populației în vârstă de 15-64 ani – 47,2% și la vârsta de 15-29 ani atare indicator a fost de 29,9%.

Potrivit *activitățile din economia națională* remarcăm că, în *sectorul agricol* au activat 436,3 mii pers. – 34,2% din totalul persoanelor ocupate. Față de T. III 2012 numărul populației ocupate în agricultură a sporit cu 48,8 mii, sau cu 12,6%. În *activitățile non-agricole* numărul persoanelor ocupate a fost de 840,5 mii, în creștere cu 3,3 mii sau cu 0,4% față de T. III 2012. Ponderea persoanelor ocupate în *industrie* a constituit 11,4% (12,6% în 2012) și în *construcții*, respectiv, 6,0% (6,7% în 2012). Numărul persoanelor ce activează în industrie s-a micșorat cu 6,3%, în construcții – cu 7,0% față de nivelul anului precedent. În *sectorul servicii* au activat 48,5% din totalul persoanelor angajate, atare pondere micșorându-se cu 0,5 p.p. față de T.III 2012, pe când numărul absolut al persoanelor angajate în sectorul serviciilor a sporit cu 18,8 mii.

Conform repartizării după *forme de proprietate* 75,1% din populație a fost angajată pe unități de proprietate privată, 24,9% – cu cea publică. Populația ocupată potrivit *statutului profesional* relevă că, numărul salariaților constituie 64,3% din total.

În *sectorul informal* au activat 14,6% din totalul persoanelor ocupate în economie, 34,5% având un *loc de muncă informal*. Numărul persoanelor ocupate informal constituia 19,1%, 10,3% din totalul acestora având un loc de muncă informal.

Numărul șomerilor, estimat conform metodologiei Biroului Internațional al Muncii a fost de 51,4 mii, fiind cu 10,8 mii mai mic față de T. III 2012. Șomajul a afectat în mare parte bărbații – 53,7%

din total numărului de șomeri, la fel și persoanele din mediul urban – 61,8%. Rata șomajului la nivel de țară având valoarea de 3,9%, fiind mai mică față de T. III 2012 -4,8%. Rata șomajului la bărbați și la femei fiind de 4,1% și 3,6%. Disparități semnificative s-au înregistrat între rata șomajului în mediul urban – 5,3%, față de mediul rural – 2,7%. În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a constituit 11,8%. În categoria de vârstă 15-29 ani atare indice a avut valoarea 8,0%.

Conform datelor ANOFM, la sfârșitul lunii septembrie 2013 rata șomajului înregistrat la nivel național a fost de 4,73%, mai mică cu 0,16 p.p. decât cea din luna august a anului 2013 și mai mare cu 0,28 p.p. față de cea din luna septembrie a anului 2012. Este necesar de menționat că, rata șomajului înregistrat în luna septembrie 2013 a fost calculată din numărul populației active civile, la data de 01.01.2013. Populația activă civilă, la nivel național, a crescut la 1 ianuarie 2013, față de 1 ianuarie 2012 cu 236,9 mii pers., de la 8.826,5 mii pers. la 9063,4 pers. Prin urmare, rata șomajului înregistrat a fost recalculată ținând cont de noua populație activă civilă de la începutul anului curent.

Tabelul 6.5. Evoluția ratei șomajului în ianuarie-august 2013
recalculată cu populația activă civilă comunicată de INS,%

	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August
Rata șomajului înainte de recalculare	5,82	5,78	5,58	5,29	5,03	4,96	5,29	5,03
Rata șomajului recalculată	5,66	5,63	5,43	5,15	4,9	4,83	5,15	4,89

Sursa: Conform datelor ANOFM.

Numărul total de șomeri la finele lunii septembrie, de 428.866 pers., a scăzut cu 14.744 pers. față de cel de la finele lunii anterioare. Din numărul total al șomerilor înregistrați, 163.007 pers. au fost șomeri indemnizați și 265.859 neindemnizați. Numărul șomerilor indemnizați a crescut cu 6.733 pers., iar numărul șomerilor neindemnizați a scăzut cu 21.477 pers. față de luna precedentă. Ponderea șomerilor neindemnizați în numărul total al șomerilor (61,97%) scade față de luna precedentă cu 2,78 p.p. Disparități pe sexe, în luna septembrie 2013, comparativ cu luna precedentă, rata șomajului masculin a scăzut de la 5,26% în luna august la 5,03%, iar rata șomajului feminin a scăzut de la 4,48% în luna august la 4,40%. Numărul șomerilor femei la 30 septembrie 2013 era de 187.511 pers. Pe medii de rezidență numărul șomerilor la finele lunii septembrie 2013 se prezintă astfel: 174.954 șomeri provin din mediul urban și 253.912 șomeri – din mediul rural.

Veniturile disponibile ale populației în T. III 2013 au constituit în medie pe o persoană pentru o lună 1755,5 MDL conform datelor Cercetării Bugetelor Gospodăriilor Casnice, sporind cu 16,6% față de aceeași perioadă a anului precedent. În termeni reali – indicele prețurilor de consum veniturilor populației a atins 12,1%.

Plățile salariale reprezintă cea mai importantă sursă de venit, 41,9% din atare venituri, fiind în creștere față de T. III 2012 cu 0,4 p.p. În T. III 2013 prestațiile sociale au fost utilizate la formarea veniturilor gospodăriilor în proporție de 20,3% sau cu 0,3 p.p. mai puțin față de aceeași perioadă a anului precedent. Concomitent, ponderea pensiilor s-a majorat cu 1 p.p. Veniturile din activitățile pe cont propriu constituie 16,0% din veniturile populației, inclusiv 8,8% sunt veniturile din activitatea individuală agricolă, iar 7,2% – veniturile din activitatea individuală non-agricolă. Comparativ cu T. III 2012 ponderea veniturilor din activități pe cont propriu s-a redus cu 1,5 p.p. Transferurile bănești din afara țării rămân a fi sursa de bază pentru bugetul gospodăriilor. În medie, acestea reprezintă 17,5% din total venituri, iar utilizarea fiind cu 1,8 p.p. mai mare față de aceeași perioadă a anului precedent.

În funcție de mediul de reședință, constatăm că, veniturile populației urbane au fost în medie cu 517 MDL sau de 1,3 ori mai mari, comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Sursa principală de venit a populației din mediul urban constă din activitatea salariată, ce reprezintă 54,7% din total venituri (53,1% în T. III 2012) și prestațiile sociale – 20,1% (19,3% în T. III 2012). În mediul rural, cea mai importantă sursă de venit, la fel este activitatea salariată (28,6%), dar, aportul acestora este practic de 2 ori mai mic decât în mediul urban. Concomitent, veniturile obținute din activitatea individuală agricolă au asigurat 16,4% din totalul veniturilor disponibile. Populația rurală în comparație cu cea urbană este dependentă într-o proporție mai mare de transferurile din afara țării, ponderea acestora în venituri fiind de 23,2%, față de 11,9% în cazul populației din mediul urban.

În structura veniturilor disponibile ale populației predominante sunt *veniturile bănești* – 90,2%, celor în natură le revine 9,8%. În termeni absoluți, ponderea acestora a însumat 1584,3 MDL lunar în medie pentru o persoană, iar cele în natură – 171,2 MDL. Veniturile bănești reprezintă 96,4% în cazul veniturilor populației urbane, iar în cazul celei din mediul rural aportul acestora este de 84,0%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în T. III 2013 au constituit în medie pentru o persoană 1888,0 MDL, fiind în creștere față de aceeași perioadă a anului precedent cu 12,6%. În termeni reali cu ajustarea la indicele prețurilor de consum populația a cheltuit în medie cu 8,3% mai mult decât în aceeași perioadă a anului precedent.

Cea mai mare parte a cheltuielilor a fost direcționată acoperirii necesarului de consum alimentar – 40,9% cu 1,1 p.p. mai puțin față de T. III 2012. Pentru întreținerea locuinței o persoană în medie a alocat 20,3% din cheltuielile totale de consum +1,3 p.p., iar pentru îmbrăcăminte și încălțăminte – 10,2% (-0,1 p.p.). Alte cheltuieli au fost utilizate pentru serviciile de menținere a sănătății (5,8% față de 6,5% în T. III 2012), transport (5,1% față de 4,2%), comunicații (4,0% față de 4,3%), dotarea locuinței (3,8% față de 4,1%), învățământ (0,8% față de 1,0%), etc.

În medie, cheltuielile de consum ale populației din mediul urban constituie 2242,5 MDL pentru o persoană lunar, respectiv cu 627,4 MDL sau de 1,4 ori mai mult față de cel rural. În mediul urban, pentru asigurarea consumului de produse alimentare, populația a alocat 38,6% din cheltuielile lunare de consum (40,5% în T. III 2012), iar în rural – 43,3% (43,5% în T. III 2012). Populația urbană cheltuie mai mult pentru servicii de sănătate (6,3% față de 5,4% în cel rural), transport (5,7% față de 4,5%), servicii de comunicații (4,3% față de 3,8%), servicii de agrement (2,9% față de 0,9%), hoteluri, cafenele și restaurante (2,7% față de 0,7%) și pentru învățământ (1,0% față de 0,7%).

În structura cheltuielilor totale de consum ale populației, prevalează *cheltuielile bănești* – 91,0%, celor în natură le revine respectiv 9,0%. În gospodăriile urbane cheltuielile în natură constituie 3,3% din total cheltuieli de consum, de regulă acestea fiind cazurile consumului de produse alimentare obținute gratuit din afara gospodăriei – rude, ajutor social, etc. În cazul gospodăriilor rurale cheltuielile în natură reprezintă consumul produselor alimentare din gospodăria auxiliară, iar ponderea acestora, fiind de 15,1% din total cheltuieli de consum.

Remunerarea muncii. În luna *iulie* 2013, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 3908,5 MDL, în creștere cu 9,3% față de luna iulie 2012. În sfera bugetară acesta a constituit 3569,2 MDL, ceea ce este cu 12,8% mai mult față de luna iulie 2012. În sectorul real – 4044,5 MDL, ceea ce este cu 8,5% mai mult față de luna iulie 2012. Indicele câștigului salarial real pentru luna iulie 2013 față de luna iulie 2012, calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum, a fost de 104,8%.

În *august* 2013, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 3832,4 MDL, în creștere cu 9,4% față de luna august 2012. În sfera bugetară acesta a constituit 3267,5 MDL, ceea ce este cu 12,5% mai mult față de luna august 2012. În sectorul real – 4058,4 MDL, ceea ce este cu 8,1% față de

luna august 2012. Indicele câștigului salarial real pentru luna august 2013 față de luna august 2012 a fost de 105,5%.

În *septembrie* 2013, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 3758,5 MDL, în creștere cu 9,8% față de luna septembrie 2012. În sfera bugetară acesta a constituit 3210,9 MDL, ceea ce este cu 2,8% mai mult față de luna septembrie 2012. În sectorul real – 3978,4 MDL, ceea ce este cu 11,9% mai mult față de luna septembrie 2012. Indicele câștigului salarial real pentru luna septembrie 2013 față de aceeași lună 2012 a fost de 105,7%.

În *octombrie* 2013, câștigul salarial mediu nominal brut a fost de 3785,4 MDL, în creștere cu 8,7% față de luna octombrie 2012. În sfera bugetară acesta a constituit 3221,6 MDL, ceea ce este cu 0,9% mai mult față de luna octombrie 2012. În sectorul real câștigul salarial a înregistrat 4012,5 MDL, ceea ce este cu 11,0% mai mult față de luna octombrie 2012. Indicele câștigului salarial real pentru luna octombrie 2013 față de luna octombrie 2012 a fost de 103,8%.

Tabelul 6.6. Câștigul salarial mediu nominal brut în ianuarie-octombrie 2013 pe activități economice, MDL

	Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembrie	Octombrie
Total economie	3413,8	3380,1	3638,7	3739,7	3758,5	3859,0	3908,5	3832,4	3758,5	3785,4
Agricultura, economia vânatului și silvicultura	2025,9	1987,4	2153,4	2299,7	2262,3	2208,9	2605,3	2394,2	2633,6	2838,6
Piscicultura	1850,1	1840,2	1837,5	1781,0	1830,3	2081,7	2001,1	1883,0	2022,7	1829,9
Industrie - total:	3665,7	3631,0	3852,6	3999,5	4086,4	3989,9	4209,8	4270,6	4044,0	4076,6
industria extractivă	3269,6	3368,1	3497,8	3739,2	3943,7	3906,7	4120,7	4109,9	3907,8	4056,1
industria prelucrătoare	3321,0	3274,5	3445,5	3505,9	3734,8	3659,7	3886,2	3802,8	3688,4	3764,3
energia electrică și termică, gaze și apă	5250,0	5317,3	5834,1	6423,6	5790,2	5596,9	5781,6	6527,3	5751,7	5572,1
Construcții	3466,3	3555,2	3627,6	3660,0	3699,1	3838,2	3928,1	4050,1	3868,5	4151,8
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	2956,8	2882,1	2988,8	3103,0	3191,3	3137,2	3224,5	3321,2	3200,9	3249,1
Hoteluri și restaurante	2517,0	2343,8	2518,3	2454,0	2589,7	2557,7	2823,5	2703,1	2568,0	2632,3
Transporturi și comunicații	3977,6	3803,8	4439,6	4661,4	4538,4	4275,3	4403,3	4607,9	5053,3	4661,6
Activități financiare	6681,5	6167,9	7695,9	8631,3	6898,3	7243,2	7351,8	7652,2	6452,5	6845,0
Tranzacții imobiliare	4412,4	4381,6	4841,5	4703,6	4804,5	4989,6	5004,7	4909,4	4969,2	5067,7
Administrație publică	4158,3	4421,6	4576,4	5020,3	4734,7	4822,0	5353,5	4994,3	4477,8	4481,3
Învățământ	2736,3	2801,8	2978,5	2900,1	3082,7	3607,7	3100,7	2822,3	2986,9	2935,2
Sănătate și asistență socială	3253,6	3180,0	3473,3	3480,3	3721,2	3897,1	3844,2	3637,4	3456,2	3522,8
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	3256,4	3213,1	3566,2	3605,8	3488,9	3560,6	3661,8	3417,9	3465,9	3636,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Protecția socială a populației. Numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 octombrie 2013 era de 656,4 mii pers. sau cu 10,7 mii pers. mai mult comparativ cu 1 octombrie 2012. Mărimea medie a pensiei (indexate) lunare fiind de 1020,9 MDL, și sporind cu 6,6% față de 1 octombrie 2012.

Boxa 6.1. Situația persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova în anul 2012

Conform cercetărilor Biroului Național de Statistică, în Republica Moldova sunt aprox. 183 mii de pers. cu dizabilități, aflate la evidența organelor de protecție socială a populației. Se consideră că la 10 mii locuitori revin în medie 516 pers. cu dizabilități, iar fiecare a șasea persoană cu dizabilități face parte din categoria celor cu dizabilități severe. Persoanele cu dizabilități reprezintă 5,2% din populația totală a țării, iar copiii cu dizabilități – 2,1% din numărul total al copiilor din țară. În ultimii 5 ani numărul persoanelor cu dizabilități s-a mărit cu 6,1%, iar în cazul copiilor în vârstă de până la 18 ani, remarcăm o sporire cu 7,1% până în anul 2010, iar reducerea numărului total al copiilor cu dizabilități, fiind minimă până în 2012 doar de 2,7%.

În anul 2012 aprox. 136 mii pers. cu dizabilități au beneficiat de pensii conform legislației în vigoare cu întrunirea condițiilor de stagi de cotizare, iar 47 mii pers. cu dizabilități au beneficiat de alocații sociale, întrucât nu includ condițiile pentru obținerea dreptului la pensie. Aprox. 61% din numărul persoanelor respective sunt din mediul rural, numărul acestora fiind în continuă sporire din 2008 cu circa 2,6% până în prezent. De menționat că, din 10 mii locuitori din mediul rural avem 539 pers. cu dizabilități și respectiv 484 la 10 mii locuitori din mediul urban. Numărul femeilor cu dizabilități a crescut din anul 2008 cu 2,1%. La 10 mii femei avem 473 femei cu dizabilități în raport cu 563 pentru bărbați. Din numărul total al persoanelor cu dizabilități, 71% au obținut dizabilitatea în urma unei boli obișnuite, 15% sunt persoanele cu dizabilitate din copilărie, iar 8% sunt copiii cu dizabilitate.

În cazul persoanelor cu dizabilități, care beneficiază de pensii, numărul acestora s-a majorat cu 4,0%, comparativ cu anul 2008. Din total persoane cu dizabilități din această categorie, fiecare a zecea persoană se încadrează în categoria celor cu dizabilitate severe (gradul I). Referitor la cauza ce a determinat stabilirea dizabilității, constatăm că, în proporție de 95% dizabilitatea a apărut în urma unei boli obișnuite și, doar 2% din motivul unei boli profesionale sau accidente de muncă.

Cât privește persoane cu dizabilități, beneficiari de alocații sociale, remarcăm o majorare până la 12,9% în comparație cu anul 2008. Fiecare al treilea beneficiar din această categorie este copil în vârstă de până la 18 ani și aproape fiecare al doilea – persoană cu dizabilități din copilărie. Femeile, beneficiari sunt în proporție de 40%, iar dintre locuitorii mediului rural avem aprox. 65%.

Protecția socială a persoanelor cu dizabilități. În Republica Moldova protecția socială a persoanelor cu dizabilități este asigurată prin intermediul sistemului de asigurări sociale (pensii) și prestații sociale, precum și prin diverse servicii sociale. Potrivit prevederilor legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, persoana cu grad de dizabilitate cauzată de o boală obișnuită beneficiază de pensie de dizabilitate dacă îndeplinește condițiile de stagi de cotizare, în raport cu vârsta la data constatării dizabilității. Astfel, mărimea medie a pensiei de dizabilitate la 1 ianuarie 2013 a constituit 779,9 MDL, iar în funcție de gradul de dizabilitate mărimea pensiei variază de la 497,1 MDL pentru persoanele cu dizabilitate medie până la 988,1 MDL pentru cele cu dizabilități severe. Comparativ cu anul 2008 mărimea medie a pensiei de dizabilitate a fost majorată în medie cu 42%. Cuantumul mediu al pensiei în general s-a majorat cu 48% față de anul 2008.

Concomitent, cuantumul mediu al pensiei pentru persoanele cu dizabilități severe depășește valoarea minimului de existență pentru populația în vârstă aptă de muncă în proporție cu 62,3% în anul 2012, în timp ce în anul 2008 mărimea acesteia era de 48,1%. Pentru participanții la lichidarea avariei de la Cernobîl și militari în termen mărimea medie a pensiei a constituit 1718,6 MDL. Persoanele cu dizabilități conform legislației în vigoare pot beneficia de anumite prestații sociale sub formă de compensații, alocații, indemnizații, ajutor social, etc.

Astfel, persoanele cu dizabilități ce nu fac față situației vizavi de obținerea dreptului la pensie din bugetul asigurărilor sociale de stat pot beneficia de *alocații sociale de stat* (Legea nr. 499-XIV din 14.07.1999). În anul 2012, mărimea medie a alocației sociale de stat pentru toate categoriile a constituit 248,2 MDL, majorându-se cu 25% față de anul 2008. Persoanelor cu dizabilități severe, începând cu anul 2008 li se oferă creștere în mărime de 29%. De un quantum mai mare beneficiază copiii cu dizabilități severe în vârstă de până la 18 ani și persoanele cu dizabilități severe din copilărie.

Tabelul 6.7. Mărimea medie a alocației sociale de stat pentru persoane cu dizabilități, MDL

	2008	2009	2010	2011	2012
Total beneficiari de alocații	198,3	222,0	220,3	234,6	248,2
inclusiv pe categorii:					
<i>Persoane cu dizabilități</i>	82,1	92,4	92,2	99,2	105,6
Dizabilitate severă	103,4	116,5	116,5	124,7	132,9
Dizabilitate accentuată	88,9	100,1	100,3	107,5	114,8
Dizabilitate medie	52,4	59,0	59,1	63,5	67,7
<i>Persoane cu dizabilități din copilărie</i>	224,2	252,8	253,0	271,3	290,5
Dizabilitate severă	253,5	285,6	285,7	305,4	326,5
Dizabilitate accentuată	215,2	242,5	242,6	259,8	278,3
Dizabilitate medie	213,6	242,1	242,6	260,5	279,3
<i>Copii cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani</i>	230,6	259,7	260,1	277,4	297,4
Dizabilitate severă	253,4	285,5	285,6	303,6	325,9
Dizabilitate accentuată	215,1	242,2	242,5	258,0	276,1
Dizabilitate medie	215,0	242,4	242,4	257,8	274,6

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Persoanelor cu dizabilități severe li se acordă și *alocație pentru îngrijire* (Legea nr. 499-XIV din 14.07.1999). În anul 2012 de această alocație, în mărime fixă de 300 MDL, au beneficiat 16,5 mii pers. cu dizabilități, inclusiv 6,2 mii pers. care îngrijesc de un copil cu dizabilități severe la domiciliu, 5,9 mii pers. pentru persoanele cu dizabilități din copilărie și 4,4 mii pers. orbi.

Persoanele cu dizabilități, care au participat la război beneficiază *alocații lunare de stat*. În anul 2012 numărul acestor beneficiari era de 3,3 mii pers. Pentru o persoană cu dizabilitate severă quantumul acestor alocații este de 700 MDL, pentru cei cu dizabilitate accentuată – 550 MDL și, dizabilitate medie – 475 MDL.

Pentru compensarea parțială a călătoriilor în transportul urban, suburban și interurban de către autoritățile administrației publice locale sunt alocate *compensații pentru transport*, quantumul mediu al căreia constituie 36 MDL/lunar pentru persoanele cu dizabilități severe și copii cu dizabilități, precum și 18 MDL/lunar pentru persoanele cu dizabilități de gradul II. În anul 2012 au beneficiat de aceste compensații 146,5 mii pers. cu dizabilități, dintre care 16% sunt persoane cu dizabilități severe, 74,5% accentuate și 9% pentru copii cu dizabilități.

Alt tip de compensații oferite persoanelor cu dizabilități este *compensația anuală pentru deservirea cu transport* în mărime de 500 MDL anual. În anul 2012, de compensația dată au beneficiat 9,1 mii pers. cu dizabilități ale aparatului locomotor sau cu 12,2% mai mult comparativ cu anul 2011 (8,1 mii pers.). Aproape fiecare al doilea beneficiar este persoană cu dizabilitate de afecțiune generală, iar fiecare a cincea persoană – cu dizabilitate din copilărie.

Începând cu anul 2008 persoanele cu dizabilități pot beneficia și de *ajutorul social și ajutorul pentru perioada rece a anului*, acordat în scopul asigurării unui venit lunar minim garantat. Pe

parcursul anului 2012, circa 37 mii familii cu persoane cu dizabilități au beneficiat de ajutor social și 11,1 mii de ajutor pentru perioada rece.

Boxa 6.2. Situația copiilor cu dizabilități rămași fără ocrotire părintească în anul 2012

Conform cercetărilor Biroului Național de Statistică, în Republica Moldova la finele anului 2012 la evidența organelor de asistență socială erau aprox. 16,0 mii copii rămași fără ocrotire părintească, inclusiv 4,8% cu dizabilități. În proporție de 73,5% dintre copiii cu dizabilități rămași fără ocrotire părintească sunt din mediul rural în comparație cu 26,5% din mediul urban. Numărul de fete este aproape egal cu cel al băieților. Aproape fiecare al treilea copil este din grupa de vârstă 11-15 ani, iar fiecare al treilea – de vârstă 7-10 ani. La sfârșitul anului 2012, din 8,4 mii copii plasați sub tutelă/curatelă, 65 copii erau cu dizabilități, iar din 319 copii atestați în serviciul asistență parentală profesionistă, 21 copii erau cu dizabilități. Concomitent, în cele 86 case de copii de tip familial sunt plasați 351 copii, inclusiv 10 copii cu dizabilități.

Servicii sociale pentru persoanele cu dizabilități. Conform cercetărilor Biroului Național de Statistică, pentru a răspunde nevoilor și provocărilor sociale individuale, familiale sau de grup în Republica Moldova sunt dezvoltate și activează mai multe tipuri de servicii sociale, inclusiv pentru persoanele cu dizabilități.

Servicii sociale primare presupun acordarea unui șir de servicii la nivel de comunitate. Unul din aceste servicii este *îngrijirea socială la domiciliu*, de care beneficiază anual aprox. 25 mii pers., inclusiv circa 4 mii pers. cu dizabilități, ceea ce constă 17% din total beneficiari. Concomitent, pentru persoanele cu dizabilități au fost create 9 echipe mobile, care oferă asistență socială, suport psihologic și medical la domiciliu, iar 19 pers. cu dizabilități severe au beneficiat de asistență personală din partea A.O. Keystone Moldova.

Un alt tip de servicii sociale primare de care beneficiază persoanele cu dizabilități sunt *cantinele de ajutor social*, care oferă prânzuri persoanelor defavorizate pentru o perioadă de cel mult 30 zile în trimestru. În anul 2012 în cadrul acestor cantine au fost deservite 1,2 mii pers. cu dizabilități. Costul mediu al unui prânz, conform estimărilor efectuate, este de 15,4 MDL/persoană/zi.

Servicii sociale specializate sunt în proces de dezvoltare și pot fi prestate atât la nivel comunitar, precum și la nivel raional sau național. În anul 2012, în republică activau 117 instituții sociale, dintre care 28 de centre de zi, 9 centre de plasament temporar, 43 centre mixte, 4 centre de reabilitare socio-medicală și 33 centre de plasament de lungă durată care au prestat servicii sociale pentru 7218 persoane/familii adulte și cu dizabilități. Reabilitarea persoanelor cu dizabilități se efectuează și în cele 2 centre din subordinea MMPSF, Centrul de reabilitare „Victoria” și Centrul republican pentru recuperarea sănătății „Speranța”.

Pentru familiile și copiii în situație de risc de asemenea sunt disponibile mai multe tipuri de servicii specializate. În anul 2012, 763 copii cu dizabilități au beneficiat de *serviciile centrelor de zi pentru copii*, iar 120 copii – de *serviciile centrelor de plasament temporar*. Concomitent, 19 copii cu dizabilități severe au beneficiat de serviciul specializat Respiro, care oferă asistență timp de 24 ore pentru o perioadă maxim 30 zile pe an.

Servicii sociale cu specializare înaltă. Persoanelor cu dizabilități din cadrul Centrului Republican Experimental Protejare, Ortopedie și Reabilitare (CREPOR) le sunt oferite servicii în număr de aprox. 42 mii pers. Aceste servicii includ servicii de asigurare cu mijloace tehnice și servicii de reabilitare medicală. Serviciile de specializare înaltă sunt prestate și în cele 6 instituții rezidențiale destinate persoanelor cu dizabilități, unde anual sunt plasate circa 1,7 mii pers. cu deficiențe mintale (intelectuale și psiho-sociale). Durata medie de aflare a unei persoane în instituțiile respective în medie de circa 9,7 ani în internatele psihoneurologice și de 7,6 ani în

cele de tip somatic. În cazul copiilor cu dizabilitate funcționează 2 case-internat pentru copii cu deficiențe mintale, în cadrul cărora în anul 2012 au fost oferite servicii pentru 581 copii.

Boxa 6.3. Nivelul de trai al gospodăriilor cu persoane cu dizabilități

Conform cercetărilor Biroului Național de Statistică, în Republica Moldova persoane cu dizabilități stabilește starea de sănătate ca fiind rea și foarte rea în proporție de 67%. Fiecare a treia persoană manifestă o stare de sănătate satisfăcătoare, iar 1,1% – foarte bună sau bună. Cel mai des își percep starea de sănătate ca fiind rea și foarte rea persoanele cu dizabilitate severă (85,5%) și copiii cu vârsta 0-17 ani cu dizabilități medii. Doar 43% din persoanele cu dizabilitate în vârstă de 15 ani și peste, sunt ocupate în câmpul muncii. Nivelul de ocupare al persoanelor cu dizabilități este determinat de gradul de severitate, astfel încât în cazul persoanelor cu dizabilitate medie sunt ocupate 71,5%, persoanele cu dizabilitate accentuată în proporție de 44,2%, iar cele cu dizabilitate severă – 11,9%. După statutul ocupațional, preponderent persoanele cu dizabilități lucrează pe cont propriu în agricultură (68,9%), numărul acestora fiind dublu comparativ cu persoanele fără dizabilități și caracteristic preponderent persoanelor din mediul rural (79,9%), iar în mediul urban predomină populația cu statut de salariat (58,9%).

În anul 2012 din total gospodării, 15% au avut în componența lor cel puțin o persoană cu dizabilitate. Din aceste gospodării, 17,5% erau formate doar din persoane cu dizabilități, iar restul 82,5% fiind gospodării în componența cărora erau și alte persoane. Majoritatea gospodăriilor cu persoane cu dizabilități sunt gospodăriile în componență cărora persoană cu dizabilitate este un adult și, doar în cazul a 7,3% din gospodării, persoana cu dizabilități este copil. În cazul a 8% din gospodării, în componență acestora erau 2 pers. cu dizabilități, fiind înregistrate și cazuri cu 3 persoane și mai mult (0,8% din total gospodării cu persoane cu dizabilități).

În general, gospodăriile cu persoane cu dizabilități se dovedesc a fi în condiții mai puțin avantajoase cu referire la nivelul de dotare și confort al locuințelor. Astfel, aceste gospodării dispun de apeduct în interiorul locuinței în proporție de 52% comparativ cu 56% în cazul gospodăriilor fără persoane cu dizabilități, grup sanitar în interiorul locuinței (WC) este disponibil pentru 30%, comparativ cu 40%. Prezența a cel puțin o persoană cu dizabilitate în gospodărie influențează nivelul de trai al acesteia. Astfel, gospodăriile care nu au în componență persoane cu dizabilități mai frecvent apreciază nivelul de trai ca fiind foarte bun sau bun (11,6%), pe când cele cu persoane cu dizabilități mai rar apreciază nivelul de trai ca fiind bun sau foarte bun (7,7%). La fel și în cazul aprecierii nivelului de trai comparativ cu anul precedent, unde ponderea celor care trăiesc mai rău este semnificativ mai mare pentru gospodăriile cu cel puțin o persoană cu dizabilități (41,9% față de 30,8% gospodării fără persoane cu dizabilități).

În anul 2012, în Republica Moldova circa 19% din gospodăriile cu copii erau la limita sărăciei. Cele mai înalte rate ale sărăciei au fost înregistrate la gospodăriile care aveau în componență cel puțin un copil cu dizabilități (20,7%). La gospodăriile fără copii rata sărăciei a constituit 15,9%, iar prezența a cel puțin o persoană cu dizabilități sporește creșterea ratei acesteia până la 16,1%. Rata sărăciei diferă și în funcție de gradul de dizabilitate al persoanei: de la 12,4% pentru gospodăriile cu persoane cu dizabilitate medie până la 19,1% pentru gospodăriile cu persoane cu dizabilitate severă. Analiza sărăciei gospodăriilor cu persoane cu dizabilități în funcție de mediul de reședință denotă, în general, o rată a sărăciei mai mare în rândul gospodăriilor din mediul rural. Cât privește gospodăriile cu copii cu dizabilități, remarcăm o rată mai mare a sărăciei în mediul urban.

Ocrotirea sănătății. Morbiditatea populației de unele boli infecțioase în ianuarie-septembrie 2013, conform datelor preliminare ale Ministerului Sănătății, se caracterizează prin majorarea cazurilor de îmbolnăviri prin hepatite virale – 139 cazuri față de 117 în ianuarie-septembrie 2012, infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple, 193,8 mii cazuri față de 137,3 mii în ianuarie-septembrie 2012. Concomitent, au fost înregistrate mai multe cazuri de gripă – 2,4 mii cazuri față de 0,2 mii în ianuarie-septembrie 2012, dar și mai puține cazuri de parotidită epidemică, infecții intestinale acute, varicelă etc.

Cele mai multe cazuri a morbidității prin infecții respiratorii acute au fost înregistrate în mun. Bălți – 12,8 mii cazuri la 100 mii populație, mun. Chișinău – 8,7 mii cazuri la 100 mii populație, în raioanele Criuleni – 7,6 mii cazuri la 100 mii populație, Anenii Noi – 6,7 cazuri la 100 mii populație, etc.

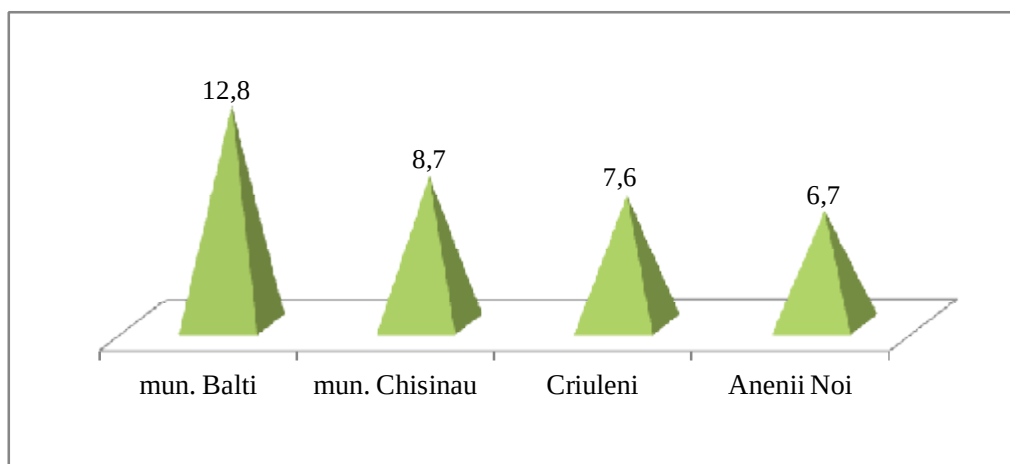

Figura 6.2. Cazurile morbidității prin infecții respiratorii acute în ianuarie-septembrie 2013, mii cazuri la 100 mii populație

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Aproape fiecare al doilea caz de infecții acute ale căilor respiratorii cu localizări multiple le găsim la copii. Cele mai multe îmbolnăviri prin aceste infecții la copii au fost înregistrate în mun. Chișinău – 41,3 mii cazuri, mun. Bălți – 13,3 mii, raioanele Ialoveni – 4,2 mii, Ungheni și Strășeni, respectiv câte 3,8 mii cazuri, Criuleni și Sângerei – câte 3,6 mii cazuri, Anenii Noi – 3,5 mii cazuri etc.

În cazul morbidității prin boli „social determinate” menționăm o diminuare a acestor maladii. În ianuarie-septembrie 2013 numărul purtătorilor virusului imunodeficienței umane (HIV) a constituit 74 pers., dar fiind înregistrate și 14 cazuri de boala Sindromului Imunodeficienței Dobândite (SIDA).

Infracțiuni. În ianuarie-septembrie 2013, conform datelor Ministerului Afacerilor Interne, s-au înregistrat 27,3 mii infracțiuni sau cu 5,0% mai mult decât în perioada respectivă a anului precedent. În medie la 10 mii locuitori revin 76,7 infracțiuni înregistrate din perioada respectivă. Cel mai înalt nivel de infracționalitate a fost consemnat în mun. Chișinău – 125,6 și Bălți – 92,5 crime la 10 mii locuitori. Iar cel mai redus nivel de infracționalitate a fost înregistrat în raionul Râșcani – 33,8 crime la 10 mii locuitori.

În ianuarie-septembrie 2013 au fost înregistrate cu 59,7% mai multe infracțiuni contra familiei și minorilor, în special a cazurilor de violență în familie – 73,1%. Dar avem destul de multe infracțiuni contra patrimoniului – 10,5%, securității și a ordinii publice – 9,2%, privind viața sexuală – 1,1%. Preponderente în structura infracțiunilor rămân a fi furturile, cu o pondere de circa 40% din total infracțiuni. În această perioadă au fost înregistrate mai puține infracțiuni economice, contra vieții și sănătății persoanei precum și contra sănătății publice și conviețuirii sociale. În T. III 2013 fiecare a noua infracțiune a fost săvârșită în locuri publice, iar cu aplicarea armelor de foc, explozivelor și grenadelor au avut loc 51 de infracțiuni, dintre care 18 cazuri de vătămări intenționate, 10 cazuri de huliganism, 8 cazuri de tâlhării, 3 cazuri de omor. În urma infracțiunilor săvârșite în T. III 2013 au decedat 471 pers. sau cu 54 pers. mai mult, comparativ cu T. III 2012, principalele cauze de deces fiind accidente rutiere – 31,0%, omorurile – 20,8% și vătămările intenționate – 14,6%.

Din total infracțiuni înregistrate, fiecare a cincea este săvârșită de persoane în vârstă aptă de muncă, dar fără ocupație. Ponderea infracțiunilor săvârșite de către minori sau cu participarea acestora a constituit 3,0%. În ianuarie-septembrie 2013 au fost menționate 1866 accidente rutiere sau circa 7 accidente zilnic. În rezultatul acestor accidente și-au pierdut viața 207 pers. inclusiv 14 copii, iar 2318 pers. au fost traumatizate, inclusiv 400 copii. În medie la 100 mii populație revin 52 accidente rutiere.

Conform datelor Serviciului Protecției Civile și Situațiilor Excepționale a Ministerului Afacerilor Interne, în ianuarie-septembrie 2013 au fost înregistrate 1151 cazuri de incendii sau cu 26,9% mai puțin, comparativ cu perioada similară a anului precedent. În rezultatul incendiilor 71 pers. au decedat, inclusiv 5 copii, iar valoarea pierderilor a constituit 22,1 milioane MDL.

Regiunea din partea stângă a Nistrului

Conform datelor Serviciului Statistic al Transnistriei:

Situația demografică. Numărul calculat al populației la 01.10.2013 a fost de 505,9 mii pers. În același timp, numărul populației în localitățile urbane a constituit 349,5 mii pers., iar numărul populației rurale – 156,4 mii pers. *Scăderea naturală a populației* în ianuarie-septembrie 2013 a fost de 1581 pers., comparativ cu ianuarie-septembrie 2012 s-a micșorat cu 2,8%. S-au înregistrat 3493 nașcuți-vii, dar numărul decedaților a atins 5074 pers. *Mortalitatea infantilă* a copiilor sub un an, în ianuarie-septembrie 2013 a constituit 26 pers., comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent a scăzut cu 25,7%. Cauzele principale ale mortalității infantile sunt: starea apărută în perioada perinatală (8 cazuri) și anomaliiile congenitale (6 cazuri).

Scăderea migrațională a populației ianuarie-septembrie 2013, luând în considerație migrațiunea internă și externă, a fost de 1971 pers., comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, s-a majorat cu 9,1%. În ianuarie-septembrie 2013, în regiune *au sosit* 5406 de pers., ceea ce constituie 98,8% din numărul celor sosiți în ianuarie-septembrie 2012, dintre aceștea copii cu vârsta sub 16 ani – 1083 sau 20,0% din numărul total de sosiri. Au *plecat* 7377 de pers. sau 101,4% din numărul celor plecați în ianuarie-septembrie 2012, inclusiv copiii cu vârsta sub 16 ani – 1159 pers. sau 15,7% din numărul total de plecări. Din numărul total de sosiți în regiune 45,7% sunt bărbați (2472 pers.), din numărul celor plecați bărbații constituie – 46,4% (3424 pers.). În ianuarie-septembrie 2013, în localitățile urbane au venit 3614 de pers., au plecat 5439 de pers., sau față de ianuarie-septembrie 2012 constituie 96,6% și 101,6% respectiv. În localitățile rurale au venit 1792 și au plecat 1938 de pers., comparativ cu anul precedent – 103,8% și 100,7%, respectiv.

Numărul *căsătoriilor* înregistrate a fost de 2625 și comparativ cu ianuarie-septembrie 2012, s-a micșorat cu 0,2%. Numărul de *divorțuri* a atins cifra de 1468, comparativ cu ianuarie-septembrie 2012, s-a micșorat cu 0,1%.

Piața forței de muncă. La 01.10.2013 *populația ocupată* a constituit 105,1 mii pers., majorându-se cu 319 pers. sau cu 0,3% față de ianuarie-septembrie 2012. La finele lunii septembrie 2013, numărul cetățenilor înregistrați la agențiile de ocupare a forței de muncă, care nu sunt angajați în nici o activitate, a constituit 3745 pers. și comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent, s-a micșorat cu 27,5%. Din numărul total cetățenilor înregistrați - 2282 pers. sau 60,9% sunt femei. În total, în ianuarie-iunie 2013, prin intermediul Agenției Transnistrene pentru Ocuparea Forței de Muncă au fost angajați 1587 pers. În ianuarie-septembrie 2013 au fost efectuate consultări profesionale cu studenții: consultații în grup - 198, care au inclus 3375 pers., și consultații individuale – 1099, care au cuprins 1079 pers., cu populația adultă: consultații individuale – 4789, care au inclus 4608 pers. Pentru formarea profesională s-au cheltuit 377,8 mii de ruble, inclusiv pentru achitarea burselor – 185,4 mii de ruble. Pentru prestațiile de șomaj s-au cheltuit 13162,0 mii de ruble. Mărimea medie a *ajutorului de șomaj* în ianuarie-septembrie 2013 a constituit 409,9 ruble.

Remunerarea muncii. În ianuarie-septembrie 2013, *salariul nominal mediu lunar* calculat la un lucrător, cu excepția subiecților antreprenoriatului mic, a constituit 3731 ruble sau 111,5% față de ianuarie-septembrie 2012 (la cursul oficial de schimb al autorității monetare din partea stângă a Nistrului – 336 dolari SUA sau 112,0% față de ianuarie-septembrie 2012).

În perioada analizată, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mare decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Electro- și radio-comunicații” (8395 ruble sau 756 dolari SUA), „Bănci și credite” (7935 ruble sau 715 dolari SUA), „Asigurări” (5954 ruble sau 536 dolari SUA), „Industria” (4797 ruble sau 432 dolari SUA), „Cultura fizică, agrement și turism” (4618 ruble sau 416 dolari SUA), „Comerț și alimentarea publică” (4261 ruble sau 384 dolari SUA), „Activitatea comercială generală” (4251 ruble sau 383 dolari SUA), „Construcții” (4230 ruble sau 381 dolari SUA), „Transport” (3985 ruble sau 359 dolari SUA), „Tranzacții imobiliare” (3755 ruble sau 338 dolari SUA).

La fel, salariul nominal mediu lunar calculat al unui lucrător a fost mai mic decât salariul mediu pe regiune în următoarele ramuri economice: „Geologie și meteorologie” (1757 ruble sau 158 dolari SUA), „Silvicultura” (1846 ruble sau 166 dolari SUA), „Asistență socială” (1946 ruble sau 175 dolari SUA), „Comunicații poștale” (2066 ruble sau 186 dolari SUA), „Cultura și artă” (2280 ruble sau 205 dolari SUA), „Organele de administrare” (2426 ruble sau 219 dolari SUA), „Sănătate” (2485 ruble sau 224 dolari SUA), „Învățământ” (2402 ruble sau 216 dolari SUA), „Știință” (2651 ruble sau 239 dolari SUA), „Agricultură” (2956 ruble sau 266 dolari SUA).

În industrie, cel mai mare salariu mediu nominal lunar în ianuarie-septembrie 2013 a fost înregistrat pentru lucrătorii următoarelor subramuri: energia electrică – 5408 ruble sau 487 dolari SUA, ceea ce este mai mult decât salariul mediu pe regiune cu 44,9%; siderurgia – 5301 ruble sau 478 dolari SUA sau 142,1% din salariul mediu pe economie; industria alimentară – 4615 ruble sau 416 dolari SUA sau cu 23,7% mai mult decât salariul mediu pe economie; industria chimică – 3889 ruble sau 350 dolari SUA sau cu 4,2% mai mult decât salariul mediu pe economie. Cel mai mic salariu nominal mediu lunar, calculat pentru ianuarie-septembrie 2013, l-au avut lucrătorii următoarelor subramuri ale industriei: alte ramuri industriale – 2294 ruble sau 207 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu pe regiune cu 61,5%; industria de prelucrare a lemnului – 2689 ruble sau 242 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu cu 27,9%; industria poligrafică – 3391 ruble sau 305 dolari SUA, care este mai mic decât salariul mediu pe regiune – 9,1%.

Protecția socială a populației. Numărul mediu al pensionarilor pentru perioada ianuarie-septembrie 2013 îl constituie 139342 pers., dintre care pensie de muncă primesc – 135002 pers. și pensie socială – 4340 pers. Mărimea medie a pensiilor stabilite a fost de 1263,77 ruble (pensia de muncă – 1285,29 ruble, socială – 594,19 ruble), ceea ce este mai mult cu 12,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

Minimul de existență. În ianuarie-septembrie 2013, mărimea minimului de existență a constituit în medie pentru o persoană 1226,74 ruble pe lună.

Tabelul 6.8. Minimul de existență ale Regiunii din partea stângă a Nistrului în ianuarie-septembrie 2013 (medie pe o persoană, ruble pe lună)

	Total populație	Inclusiv:				
		Aptă de muncă		Pensionari	Copii	
		Bărbați	Femei		cu vârsta sub 6 ani	de la 7 până la 15 ani
A	1	2	3	4	5	6
Ianuarie	1207,29	1324,68	1251,53	988,16	1091,92	1340,72
Februarie	1224,98	1343,02	1271,98	1004,66	1103,22	1354,92
Martie	1223,12	1340,44	1270,60	1003,60	1100,75	1352,02

Tabelul 6.8 – continuare

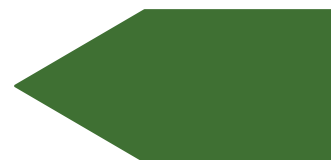
A	1	2	3	4	5	6
Aprilie	1228,40	1346,24	1275,41	1008,12	1103,47	1361,53
Mai	1241,11	1359,82	1285,77	1017,69	1118,97	1386,47
Iunie	1256,36	1375,52	1300,19	1030,45	1135,22	1409,57
Iulie	1229,80	1348,69	1275,41	1007,99	1105,30	1368,07
August	1208,00	1324,86	1256,07	989,05	1085,37	1335,01
Septembrie	1221,64	1338,63	1270,56	999,87	1099,25	1353,23

Sursa: Conform datelor Serviciu Statistic al Transnistriei.

În luna septembrie 2013 mărimea minimului de existență a constituit în medie pentru o persoană 1221,64 ruble pe lună. Pe categorii de populație, valoarea minimului de existență revine populației aptă de muncă: bărbaților – 1338,63 ruble pe lună, femeilor – 1270,56 ruble pe lună. Minimul de existență al pensionarilor a constituit 999,87 ruble pe lună, copii cu vârsta sub 6 ani – 1099,25 ruble pe lună, copii de la 7 până la 15 ani – 1353,23 ruble pe lună.

Infracțiuni. În ianuarie-septembrie 2013, organele de ocrotire a ordinii publice au înregistrat 8615 cereri și rapoarte cu privire la crime sau cu 5,1% mai mult decât în ianuarie-septembrie 2012. Au fost înregistrate 3742 de crime, cu 15,8% mai puțin față de aceeași perioadă a anului precedent. Din acestea au fost înregistrate: 38 – omoruri, 34 – vătămări intenționate grave, 222 de crime ce țin de traficul ilegal de arme, 117 de crime comise cu utilizarea armelor, munițiilor și explozivului, 376 – infracțiuni contra ordinii publice, 417 – infracțiuni legate de droguri, 112 – escrocherii, 951 – furturi, 125 – jafuri, alte crime – 960, etc. În rezultatul infracțiunilor efectuate au suferit 2120 pers., dintre care au decedat 60 pers. (2,8%), li-au fost pricinuite grave vătămări ale sănătății la 67 pers. (3,2%).

ANEXE STATISTICE

Utilizări PIB											
PIB (utilizări)	PIB		Consum final mil. lei preț. curente	Formarea bruta de capital fix			Variatia stocurilor		Export net		
	mil. lei preț. curente	% fata de an preced.		mil. lei preț. curente	% fata de an preced.	mil. lei preț. curente	% fata de an preced.	mil. lei preț. curente	% fata de an preced.		
2008	62921,5	107,8	71451,4	102,2	21391,4	102,2	3291,6	146,2	-33212,8	102,4	
2009	60429,8	94,0	68574,0	69,1	13655,0	69,1	329,7	9,5	-22128,8	67,6	
2010	71885,5	107,1	83240,3	117,2	16262,6	117,2	648,1	157,9	-28265,5	114,8	
2011	82174,1	106,4	95911,0	110,70	19030,5	110,70	1094,4	157,8	-33861,6	110,0	
2012	87847,0	-99,2	102954,0	100,4	20540,0	100,4	-3,0	-	-35644,0	-	
ian.-sep. 2009	44654,3	92,3	52784,6	60,5	7639,9	60,5	-619,0	-27,3	-15151,2	65,4	
ian.-sep. 2010	52329,2	106,5	62350,7	112,8	8837,3	112,8	1708,4	-254,9	-20567,2	116,6	
ian.-sep. 2011	60496,6	106,7	73316,0	113,2	10568,8	113,2	776,3	40,4	-24164,5	110,2	
ian.-sep. 2012	65402,0	99,8	78238,4	100,1	11978,7	100,1	850,47	-	-25665,5	-	
ian.-sep. 2013	73312,0	108,0	82818,0	103,2	16464,0	103,2	1259	-	-27229	-	
Trimestrul I 2010	14549,4	104,7	18420,7	79,7	1608,7	79,7	269,5	-39,4	-5749,5	98,1	
Trimestrul II 2010	17325,0	106,4	20731,4	113,7	3541,9	113,7	710,0	-130,7	-7658,3	135,6	
Trimestrul III 2010	20454,8	108,0	23198,6	137,0	3686,7	137,0	728,9	142,4	-7159,4	116,3	
Trimestrul IV 2010	19556,3	108,8	20889,6	122,7	7425,3	122,7	-1060,4	-111,4	-7698,2	110,9	
Trimestrul I 2011	16784,3	108,4	21476,2	124,9	2078,1	124,9	497,3	177,8	-7267,3	120,4	
Trimestrul II 2011	19843,3	106,8	23967,4	127,1	4736,9	127,1	-398,8	-59,1	-8462,2	105,8	
Trimestrul III 2011	23869,0	105,3	27872,4	94,8	3753,8	94,8	677,8	86,4	-8435,0	106,7	
Trimestrul IV 2011	21677,5	105,7	22595,0	107,7	8461,7	107,7	318,1	-31,4	-58026,1	109,5	
Trimestrul I 2012	18095,8	101,0	23464,8	101,0	2439,0	101,0	272,2	105,3	-8080,2	-	
Trimestrul II 2012	21199,4	100,6	24687,8	99,1	5000,97	99,1	74,34	-	-8563,7	-	
Trimestrul III 2012	26106,8	98,3	30085,8	100,8	4538,7	100,8	504,0	-	-9021,6	-	
Trimestrul IV 2012	22445,3	97,5	27514,7	100,5	5493,2	100,5	-196,4	-	-10366,1	-	
Trimestrul I 2013	19673,0	103,5	23401,0	106,6	4220,0	106,6	-85,0	-	-7863,0	-	
Trimestrul II 2013	23703,3	106,1	27408,2	103,0	5576,7	103,0	627,7	-	9909,3	-	
Trimestrul III 2013	29936,0	112,9	32009,0	101,2	6667,0	101,2	717	-	-9457	-	

Resurse PIB														
PIB (resurse)	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei pret. curent	% fata de an preced.	mil. lei pret. curent	% pondere in PIB	mil. lei pret. curent	% fata de an preced.	mil. lei pret. curent	% fata de an preced.	mil. lei pret. curent	% fata de an preced.	mil. lei pret. curent	% fata de an preced.	mil. lei pret. curent	% fata de an preced.
2008	62921,5	107,8	51773,6	82,3	5544,0	141,1	8737,2	101,8	3115,0	100,3	34377,3	102,3	11148,0	113,1
2009	60429,8	94,0	50809,2	84,1	5134,5	90,1	8030,8	80,1	2108,7	73,2	35535,2	99,5	9620,6	95,8
2010	71885,5	107,1	59920,7	83,4	8657,4	107,4	9534,8	108,9	2437,5	112,7	39291,0	105,1	11964,8	111,7
2011	82174,1	106,4	68225,0	83,0	10071,0	105,5	11296	107,1	2801,0	104,7	44057,0	101,3	13949,0	110,4
2012	87847,0	-99,2	73319,0	83,5	9586,0	76,7	12308,0	100,5	3071,0	101,7	28370,0	102,6	14528,0	101,3
ian.-sep. 2009	44654,3	92,3	37839,8	84,7	3260,2	89,4	5996,3	76,7	1956,3	69,2	26627,0	98,8	6814,5	94,9
ian.-sep. 2010	52329,2	106,5	43818,7	83,7	4815,9	106,6	6943,0	106,4	2013,3	103,9	30046,5	104,2	8510,4	116,1
ian.-sep. 2011	60496,6	106,7	50800,6	84,0	6666,2	102,9	8204,6	110,3	2349,2	107,1	33580,6	105,8	9696,0	108,6
ian.-sep. 2012	65402	99,8	55116	84,27	6674,0	79,8	9075	101,5	2559	101,8	20875	102,1	10286	101,2
ian.-sep. 2013	73312	108	61286	108,40	8736,0	136	10192	107,5	2834	103,1	23138	102,4	12026	106,3
Trimestrul I 2010	14549,4	104,7	12233,2	84,1	659,0	103,5	2137,4	105,6	358,9	76,8	9077,9	102,3	2316,2	120,6
Trimestrul II 2010	17325,0	106,4	14427,4	83,3	1707,8	107,8	2119,4	108,2	720,3	105,4	9879,9	104,1	2897,6	113,5
Trimestrul III 2010	20454,8	108,0	17158,1	83,9	2449,1	106,9	2686,3	105,6	934,1	118,1	11088,6	106,0	3296,6	114,8
Trimestrul IV 2010	19556,3	108,8	16102,0	82,3	3841,5	108,8	2591,8	116,4	424,2	225,4	9244,5	107,6	3454,3	100,9
Trimestrul I 2011	16784,3	108,4	13916,5	82,9	684,0	106,4	2493,6	108,8	399,5	104,0	10339,3	106,2	2867,8	117,9
Trimestrul II 2011	19843,3	106,8	16694,3	84,1	2108,9	102,1	2492,2	109,8	987,3	124,9	11105,9	106,1	3149,0	105,2
Trimestrul III 2011	23869,0	105,3	20189,8	84,6	3873,2	102,4	3218,7	111,9	962,4	94,6	12135,5	105,3	3679,2	105,2
Trimestrul IV 2011	21677,5	105,7	17424,4	80,4	3404,8	108,9	3091,4	98,5	451,8	93,2	10476,4	86,5	4253,0	114,6
Trimestru I 2012	18095,8	101	15268	84,4	821	101,6	2771	97,9	395	109,8	11281	102,3	2828	98,4
Trimestrul II 2012	21199,4	100,6	17821,6	84,1	1929,6	92,5	2914,5	104,3	1104,98	100,9	12277,67	88,7	3377,79	101,3
Trimestrul III 2012	26106,8	98,3	22026,6	84,4	3923,3	69,2	3389,6	102,3	1059,2	100	725,7	104,7	4080,18	103,4
Trimestrul IV 2012	22445,3	97,5	18203,5	81,1	2911,3	70,8	3233	96,5	511,4	101,1	712,1	127,7	4241,8	101,4
Trimestru I 2013	19673	103,5	16201	102,9	825	102,3	2960	102,2	522	110,5	7143	102,3	3472	106,6
Trimestrul II 2013	23703,3	106,1	19648,9	105,9	2064,3	103,8	2961,7	113,4	1182,5	100,8	685,5	110,7	4054,4	106,7
Trimestrul III 2013	29936	112,9	25436	114,2	5848	159,8	3836	107,5	1129	102,2	8281	102	4500	105,6

	Producția							
	Consum intermediar		Volumul producției		Producția agricolă		Producția industrială	
	mil. lei preț. curente	% față de an preced.	mil. lei preț. curente	% față de an preced.	mil. lei preț. curente	% față de an preced.	mil. lei preț. curente	% față de an preced.
2008	91228,9	105,5	143002,5	106,0	16503,0	132,1	29988,4	110,4
2009	76857,2	84,2	127666,4	87,6	13300,0	90,4	22643,9	97
2010	89938,0	108,8	149858,7	107,8	19873,0	107,9	28140,1	107,9
2011	102416,3	105,8	170641,4	105,7	22120,0	104,6	27457,4	107,4
2012	101695,2		175015			77,6		96,9
Trimestrul I 2010	16356,01	100,3	28589,2	100,9		110,6		104,9
Trimestrul I 2011	18591,6	107,6	32508,1	107,2		108,3		108,6
Trimestrul I 2012	18399,6	98,8	33667,6	100		100,6		97
Trimestrul I 2013	21110,8	102,1	37311,8	102,4		99,0		106,4
Trimestrul II 2013	27716,4	106,5	47365,3	106,2		102,8		106,3
Trimestrul III 2013	35132,4	109,4	60568,5	111,3		130,2		105,9

Prețurile de consum				
	Ritm. de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritm. de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritm. de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritm. de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2008	12,7	15,6	8,3	16,5
2009	0	-5,6	-0,3	8,2
2010	7,4	5,7	7,3	9,1
2011	7,6	8,4	5,8	8,8
2012	4,6	3,8	4,2	6,2
Trimestrul I 2011	6,1	5,4	5,6	7,4
Trimestrul II 2011	7,1	7,8	5,1	8,6
Trimestrul III 2011	8,8	12,1	6,2	7,8
Trimestrul IV 2011	8,5	8,6	6,1	11,5
Trimestrul I 2012	6,2	4,7	5	9,2
Trimestrul II 2012	4,2	1,9	4,5	6,3
Trimestrul III 2012	4,4	3,6	3,7	6,4
Trimestrul IV 2012	3,9	4,9	3,6	3,1
Trimestrul I 2013	4,4	5,9	4	3,1
Trimestrul II 2013	5,2	5,7	4,1	2,6
Trimestrul III 2013	4,0	5,0	4,5	2,1
Ianuarie 2011	6,7	6,3	6,6	7,1
Februarie 2011	5,7	5	5,4	6,6
Martie 2011	5,8	4,8	4,8	8,4
Aprilie 2011	6,5	6	5	9,1
Mai 2011	7	7,1	5,1	9,1
Iunie 2011	7,7	10,3	5,1	7,7
Iulie 2011	8,3	11,4	5,6	7,6
August 2011	9,2	13,6	6,2	7,7
Septembrie 2011	8,8	11,4	6,8	8
Octombrie 2011	8,9	9,3	6,7	11

Prețurile de consum				
	Ritm. de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritm. de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritm. de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	
Noiembrie 2011	8,9	9,2	6,5	11,8
Decembrie 2011	7,8	7,4	5,2	11,6
Ianuarie 2012	6,9	5	5	11,8
Februarie 2012	6,1	5	4,9	8,9
Martie 2012	5,4	4,1	5,3	7,1
Mai 2012	4,7	2,9	4,9	6,3
Aprilie 2012	4,1	2	4,5	6,1
Iunie 2012	3,7	0,9	4,1	6,4
Iulie 2012	4	2,1	3,8	6,4
August 2012	4,4	3,5	3,7	6,4
Septembrie 2012	4,9	5,1	3,5	6,3
Octombrie 2012	3,9	4,8	3,6	3,3
Noiembrie 2012	3,7	4,5	3,6	2,9
Decembrie 2012	4,1	5,4	3,6	3
Ianuarie 2013	4,7	6,8	4	3,1
Februarie 2013	4,4	5,5	4,2	3,1
Martie 2013	4,2	5,5	3,8	3,2
Aprilie 2013	4,5	6,1	3,7	3,4
Mai 2013	5,7	10,0	4,0	2,4
Iunie 2013	5,5	9,2	4,5	2,0
Iulie 2013	4,3	5,9	4,6	2,0
August 2013	3,7	4,2	4,5	2,1
Septembrie 2013	3,9	5,0	4,3	2,1
Octombrie 2013	4,7	6,9	4,4	2,1
Noiembrie 2013	4,9	6,8	4,6	2,9

Prețurile producției industriale						
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2008	10,4	19,2	9,3	33	20	-14,2
2009	-3	-4,5	-3,9	14	-11,9	-18,5
2010	7,9	0,7	6,2	16,1	2,3	42,9
2011	6,8	2,6	6,3	10,5	9	10
2012	5,7	3,8	5,1	9,2	-	17,7
Trimestrul I 2011	4,7	3,6	3,8	9,2	4,3	17,3
Trimestrul II 2011	6,3	3,6	5,7	10,1	5,3	21,1
Trimestrul III 2011	7,9	3,4	7,6	9,6	8,1	20,3
Trimestrul IV 2011	8,4	0	7,8	13,1	9,3	1,9
Trimestrul I 2012	7,1	-0,5	6,4	11,8	9,4	-0,4
Trimestrul II 2012	5,8	1,3	5,3	9,0	10,6	-6,9
Trimestrul III 2012	5	5,1	4,1	9,9	11,3	22,3
Trimestrul IV 2012	4,8	9,5	4,4	6,5	8,7	22,7
Trimestrul I 2013	2,6	4,7	2,6	2,0	10,6	10,4
Trimestrul II 2013	3,2	1,7	3,6	0,7	8,0	2,7
Trimestrul III 2013	3,4	1,2	4,1	-1,6	7,8	-26,4

Prețurile producției industriale				
	Ritmul de creștere al IPP1, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2011	4,2	2,8	2,7	12,2
Februarie 2011	4,9	2,8	4,4	8
Martie 2011	4,9	5,2	4,4	7,4
Aprilie 2011	5,5	4,5	4,6	10,5
Mai 2011	6,9	4,9	6,3	10,7
Iunie 2011	6,6	1,3	6,2	9,2
Iulie 2011	8	3,4	7,8	9,6
August 2011	7,7	3,4	7,4	9,6
Septembrie 2011	7,9	3,4	7,7	9,6
Octombrie 2011	8,4	-0,5	8,4	9,7
Noiembrie 2011	8,8	1,4	8	14,8
Decembrie 2011	8,1	-1	7,1	14,8
Ianuarie 2012	10,4	-1,6	9,8	14,8
Februarie 2012	6,6	1,1	6	10,4
Martie 2012	6,5	-1,1	5,9	10,4
Aprilie 2012	5,8	-1,1	5,7	7,3
Mai 2012	5,7	-0,1	5	9,9
Iunie 2012	6,0	5,2	5,3	9,9
Iulie 2012	5,0	4,3	4,1	9,9
August 2012	4,8	5,4	3,9	9,9
Septembrie 2012	5,3	5,7	4,4	9,9
Octombrie 2012	5	10	4,1	9,7
Noiembrie 2012	5	7,8	4,9	4,9
Decembrie 2012	4,5	10,6	4,3	4,9
Ianuarie 2013	1,6	6,2	1,5	1,9
Februarie 2013	2,8	3,5	2,9	2,0
Martie 2013	3,4	4,5	3,5	2,0
Aprilie 2013	3,7	2,4	3,9	2,0
May 2013	3,0	1,7	3,5	0,0
Iunie 2013	2,9	1,1	3,4	0,0
Iulie 2013	3,3	1,4	3,8	0,0
August 2013	3,4	1,1	4,2	2,4
Septembrie 2013	3,4	1,1	4,2	-2,4
Octombrie 2013	4,1	0,6	5,1	-2,4

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere al cursului nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursului nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursului real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere al cursului real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2008	10,4	15,3	-14,4	-7,9	-21,2	-15,9
2009	11,1	15,5	6,9	1,4	6,6	1,8
2010	12,4	16,4	11,3	5,8	5,3	0,2
2011	11,7	16,3	-5,1	-0,4	-9,1	-4,9
2012	12,1	15,6	3,5	-4,5	0,7	-6,6
Trimestrul I 2011	12,1	16,5	-4	-5,3	-7,7	-8,6
Trimestrul II 2011	11,6	16,7	-8,3	3,5	-11,6	-0,7
Trimestrul III 2011	11,5	16,3	-6,7	2,5	-11	-3,3
Trimestrul IV 2011	11,8	15,9	-1,1	-1,9	-5,9	-7
Trimestrul I 2012	11,8	15,5	-1,7	-5,8	-4,9	-8,9
Trimestrul II 2012	11,9	15,3	2,5	-8,6	0,4	-10
Trimestrul III 2012	11,9	15,3	2,5	-8,6	5,3	-6,1
Trimestrul IV 2012	12,4	15,5	4,2	0,2	2,3	-1,2
Trimestrul I 2013	12,2	16,1	2,9	3,7	0,2	1,4
Trimestrul II 2013	12,4	16,4	3,9	5,7	0,2	2,2
Trimestrul III 2013	12,8	16,9	2,8	8,9	-0,6	7,6

Cursul valutar						
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritm. de creștere al curs. nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al curs. nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al curs. real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritm. de creștere al curs. real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
Ianuarie 2011	12,2	16,3	-1,2	-7,5	-6,1	-11,4
Februarie 2011	12	16,4	-5,8	-6	-9,1	-9
Martie 2011	11,9	16,7	-5,1	-2,3	-7,9	-5,3
Aprilie 2011	11,7	16,9	-6,3	0,7	-9,4	-2,9
Mai 2011	11,6	16,7	-8,5	4,3	-11,6	0
Iunie 2011	11,6	16,7	-10,2	5,7	-13,7	0,7
Iulie 2011	11,5	16,5	-8,4	2,8	-12,4	-2,7
August 2011	11,4	16,3	-6,2	4,2	-10,9	-2,3
Septembrie 2011	11,6	16	-5,3	0,5	-9,6	-4,9
Octombrie 2011	11,8	16,1	0,2	-1,1	-4,6	-6,4
Noiembrie 2011	11,7	15,9	-0,7	-1,6	-5,7	-7
Decembrie 2011	11,8	15,6	-3	-3,1	-7,3	-7,6
Ianuarie 2012	11,8	15,2	-3,3	-6,7	-7	-10,4
Februarie 2012	11,8	15,7	-1,1	-4,4	-4,1	-7,4
Martie 2012	11,9	15,6	-0,8	-6,5	-3,5	-9
Aprilie 2012	11,8	15,5	0,9	-8,1	-1,3	-9,7
Mai 2012	11,9	15,2	2,7	-8,7	0,1	-10,1
Iunie 2012	12,1	15,1	4,4	-9,3	2,4	-10,2
Iulie 2012	12,4	15,2	7,4	-7,8	4,7	-8,8
August 2012	12,5	15,5	9,9	-5,1	7,1	-6,6
Septembrie 2012	12,4	15,9	7	-0,7	4,2	-2,7
Octombrie 2012	12,3	15,9	3,9	-1,6	2,2	-2,8
Noiembrie 2012	12,3	15,8	5,2	-0,6	3,3	-2
Decembrie 2012	12,2	16	3,4	2,8	1,1	1,2
Ianuarie 2013	12,1	16,1	2,8	5,9	-0,2	3,2
Februarie 2013	12,1	16,2	2,5	3,1	-0,4	1,0
Martie 2013	12,3	16	3,5	2,2	1,3	0,0
Aprilie 2013	12,3	16	4,6	3,3	1,3	0,5
Mai 2013	12,3	16	4,2	5,4	0,0	1,5
Iunie 2013	12,4	16,4	3,0	8,4	-0,6	4,6
Iulie 2013	12,6	16,5	2,6	8,7	0,3	7,5
August 2013	12,4	17,0	-1,0	9,7	-3,2	8,6
Septembrie 2013	12,9	17,2	3,7	8,0	1,0	6,5
Octombrie 2013	13,0	17,8	6,4	11,8	2,6	9,4
Noiembrie 2013	13,0	17,5	5,1	10,6	1,5	8,2

Finanțe publice							
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Datoria publică, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Presiunea fiscală, %
2008	25516,9	14%	26146,9	17%	11604,36	630	34%
2009	23517,7	-8%	27354,3	5%	14622,6	3836,6	32%
2010	27550,9	17%	29328,9	7%	18870,8	1778	31%
2011	30150,5	9%	32117	10%	24005,4	1958,5	31%
2012	33526,1	11%	35364	10%	29017,7	1837,9	31%
Trimestrul I 2010	5582,4	12%	6451,2	7%	17458,1	868,8	
Trimestrul II 2010	6817,4	16%	7253,9	6%	18005,1	1305,3	
Trimestrul III 2010	6711,9	15%	6903	6%	18564,7	1496,4	
Trimestrul IV 2010	8439,2	23%	8720,8	10%	18870,8	1778	
Trimestrul I 2011	6122	10%	6640,5	3%	18768	518,5	
Trimestrul II 2011	7524,5	10%	8368,6	15%	18991,7	1362,6	
Trimestrul III 2011	7598	13%	7643,3	11%	19875,2	1407,9	
Trimestrul IV 2011	8906	6%	9464,6	9%	24005,4	1407,9	
Trimestrul I 2012	6582,7	8%	7363,5	11%	26034,2	780,8	
Trimestrul II 2012	8744,5	16%	8898,9	6%	26474,5	935,2	
Trimestrul III 2012	8613,5	13%	8486	11%	27429,2	807,7	
Trimestrul IV 2012	9585,4	8%	10615,6	12%	29017,7	1837,9	
Trimestrul I 2013	7521,8	14%	7598,5	3%		76,7	
Trimestrul II 2013	9196,3	5%	9569,9	8%	578,1	9196,3	
Trimestrul III 2013	9090,1	6%	9283	9%	642,5		

Perioada	Finanțe publice						Presiunea fiscală, %
	Veniturile la BPN, mil. MDL	Cresterea veniturilor la BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Cresterea cheltuielilor din BPN, % (comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut)	Datoria publică, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	
Ianuarie 2011	1840,9	21%	1876,8	4%	18849,3	35,9	
Februarie 2011	1902,4	7%	2291,4	7%	18851,1	424,9	
Martie 2011	2378,7	4%	2472,3	-1%	18768	518,5	
Aprilie 2011	2222,8	-5%	2702,3	16%	19003,5	998	
Mai 2011	2482,3	18%	2679,1	19%	18909,6	1194,8	
Iunie 2011	2819,4	19%	2987,2	11%	18991,7	1362,6	
Iulie 2011	2304,4	5%	2850,9	18%		1909,9	
August 2011	2327,2	10%	2317,9	11%		1900,6	
Septembrie 2011	2966,4	24%	2473,7	3%	19875,2	1407,9	
Octombrie 2011	2553	9%	2685	10%		1539,9	
Notembrie 2011	2526,8	8%	2693,8	-3%		1706,9	
Decembrie 2011	3834,2	2%	4085,8	16%	24005,4	1958,5	
Ianuarie 2012	1990,9	8%	2087,6	11%		96,7	
Februarie 2012	1951,2	3%	2514,7	10%		660,2	
Martie 2012	2640,6	11%	2761,2	12%	26034,2	23,9	
Aprilie 2012	2909,8	31%	2735,9	1%		606,9	
Mai 2012	2845,6	15%	3104,4	16%		865,7	
Iunie 2012	2989,1	6%	3058,6	2%	26474,5	935,2	
Iulie 2012	2950,3	28%	3078	8%		1062,9	
August 2012	2656,8	14%	2813,5	21%		1219,6	
Septembrie 2012	3006,4	1%	2594,5	5%	27429,2	807,7	
Octombrie 2012	3030,6	19%	3108,2	16%		885,2	
Noiembrie 2012	3053,8	21%	3126	16%		957,5	
Decembrie 2012	3501	-9%	4381,4	7%	29017,7	1837,9	
Ianuarie 2013	2179,2	9%	2199,4	5%		20,2	
Februarie 2013	2350,2	20%	2588,6	3%		258,6	
Martie 2013	2992,4	5%	2810,5	-9%		76,7	
Aprilie 2013	3172,6	6%	3173,6	4%		77,7	
Mai 2013	2715,6	-5%	3005,1	-3%	367,2	2715,6	
Iunie 2013	3308,1	11%	3391,2	11%	450,3	3308,1	
Iulie 2013	3177,6	8%	3305,4	7%	578,1	3177,6	
August 2013	2836,6	7%	2943,7	5%	685,2	2836,6	
Septembrie 2013	3075,9	2%	3033,9	17%	642,5	3075,9	
Octombrie 2013	3608,9	19%	3397,5	9%	431,8	3608,9	
Noiembrie 2013	3290,6	8%	3310,5	6%	451,7	3290,6	

Datoria de stat									
	Datoria de stat	Datoria de stat internă după maturitate	Pe termen lung	Pe termen mediu	Pe termen scurt	Datoria de stat externă după maturitate	Pe termen lung	Pe termen mediu	Pe termen scurt
Ianuarie 2011	18849,27	5307,61	0,00	308,60	4999,01	13541,66	13361,96	179,70	0,00
Februarie 2011	18851,06	5285,56	0,00	302,02	4983,54	13565,50	13385,58	179,92	0,00
Martie 2011	18768,01	5227,17	0,00	201,92	5025,25	13540,84	13359,73	181,11	0,00
Aprilie 2011	19003,53	5239,65	0,00	205,72	5033,93	13763,88	13587,65	176,24	0,00
Mai 2011	18909,58	5292,23	0,00	208,02	5084,21	13617,35	13613,65	3,70	0,00
Iunie 2011	18991,67	5368,95	0,00	210,82	5158,13	13622,72	13618,34	4,38	0,00
Iulie 2011	18991,67	5368,95	0,00	210,82	5158,13	13622,72	13618,34	4,38	0,00
August 2011	18777,59	5409,43	0,00	218,73	5190,70	13368,16	13362,81	5,34	0,00
Septembrie 2011	19175,17	5403,48	0,00	219,73	5183,75	13771,70	13765,43	6,26	0,00
Octombrie 2011	19372,47	5780,39	0,00	222,03	5558,36	13592,09	13592,09	0,00	0,00
Noiembrie 2011	19450,06	5820,48	0,00	623,91	5196,57	13629,58	13629,58	0,00	0,00
Decembrie 2011	19226,50	5841,94	0,00	609,86	5232,08	13384,56	13384,56	0,00	0,00
Ianuarie 2012	19536,52	5898,49	0,00	597,74	5300,75	13638,03	13638,03	0,00	0,00
Februarie 2012	19536,52	5898,49	0,00	597,74	5300,75	13638,03	13638,03	0,00	0,00
Martie 2012	19479,04	5929,32	0,00	544,82	5384,50	13549,71	13549,71	0,00	0,00
Aprilie 2012	19434,08	5947,73	0,00	545,87	5401,86	13486,34	13486,34	0,00	0,00
Mai 2012	19561,80	5973,64	0,00	546,04	5427,60	13588,16	13588,16	0,00	0,00
Iunie 2012	19905,05	5926,15	0,00	523,46	5402,69	13978,90	13978,90	0,00	0,00
Iulie 2012	20226,20	5941,60	0,00	538,70	5402,90	14284,60	14284,60	0,00	0,00
August 2012	20330,80	5982,40	0,00	534,80	5447,60	14348,40	14348,40	0,00	0,00
Septembrie 2012	20529,00	6049,80	0,00	528,00	5521,80	14479,20	14479,20	0,00	0,00
Octombrie 2012	20481,90	6075,80	0,00	530,60	5545,20	14406,10	14406,10	0,00	0,00
Noiembrie 2012	20712,10	6135,60	0,00	545,50	5590,10	14576,50	14576,50	0,00	0,00
Decembrie 2012	21184,73	6158,93	0,00	323,86	5835,07	15025,79	11314,63	3002,16	709,00
Ianuarie 2013	21290,60	6224,30	0,00	318,50	5905,80	15066,30	11539,70	2835,90	690,70
Februarie 2013	21212,55	6275,04	0,00	316,18	5958,86	14937,51	11608,65	2636,85	692,01
Martie 2013	21163,71	6228,04	0,00	290,50	5937,54	14935,67	11640,37	2592,14	703,16
Aprilie 2013	21136,80	6269,56	0,00	286,12	5983,44	14867,24	11545,73	2673,76	647,76
Mai 2013	21493,72	6341,74	0,00	286,17	6055,58	15151,97	11818,57	2679,71	653,69
Iunie 2013	21740,99	6390,89	0,00	260,89	6130,00	15350,10	11765,22	2909,98	674,89
Iulie 2013	22110,10	6388,00	0,00	264,00	6124,10	15722,70	12419,80	2621,60	681,20
August 2013	22419,49	6464,24	0,00	265,53	6198,71	15955,24	12983,45	2332,50	639,30
Septembrie 2013	22822,66	6535,47	0,00	236,33	6299,14	16287,19	13220,65	2382,53	684,01
Octombrie 2013	22907,04	6596,28	0,00	231,81	6364,48	16310,76	13264,59	2412,12	634,04
Noiembrie 2013	23307,39	6647,09	0,00	221,11	6425,99	16660,30	13554,74	2460,18	645,38

Perioada	Indicatori				Sectorul bancar				Veniturile și profitabilitatea, %		Rata lichidității, %		Rata dobânzilor la depozite, %		Rata dobânzilor la credite, %	
	Total Active, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Obligațiuni, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă)	Total Credite, mil. MDL (sold la sfârșit de perioadă) volumul pe ani	Total Depozite mil.MDL(sold la sfârșit de perioadă)	Structura depozitelor, %			Rentabilitatea activelor	Rentabilitatea capitalului	principiul I	principiul II > 20 %	în monedă națională		în monedă străină		
					depozite ale persoanelor fizice/total depozite	depozite ale persoanelor juridice/total depozite	depozite în valuta/total depozite									
ianuarie 2011	42867,3	35508,0	26971,1	27494,8	63,82	33,62	48,55	1,99	11,58	0,67	34,15	6,79	3,41	15,24	9,31	
februarie 2011	43168,9	35798,6	27346,0	27890,9	64,6	33,34	48,28	1,72	10,02	0,68	34,6	7,82	3,43	14,53	9,25	
martie 2011	43494,2	36039,5	27481,8	27950,8	65,43	32,54	47,98	1,73	10,07	0,7	33,2	7,88	3,38	14,6	9,09	
aprilie 2011	43786,4	36333,3	27844,6	27944,4	66,38	31,37	48,3	1,7	9,92	0,7	32,82	7,23	3,64	15,05	8,67	
mai 2011	44105,5	36667,3	28157,4	28440,8	65,79	32,07	47,2	1,82	10,68	0,71	33,34	7,83	3,38	14,59	8,96	
iunie 2011	44837,3	37354,2	28833,4	29063,6	66,04	31,78	47,64	1,75	10,32	0,72	31,77	7,28	3,58	14,2	8,9	
iulie 2011	44812,7	37236,0	28776,2	29116,5	65,75	31,97	46,84	1,86	10,97	0,71	32,3	7,75	3,54	14,32	9,23	
august 2011	45623,3	37905,9	29293,3	29577,3	65,38	32,31	46,71	1,91	11,25	0,7	32,68	8	3,87	14,06	8,88	
septembrie 2011	46322,9	38516,7	30076,6	29794,2	64,51	32,96	46,91	1,96	11,53	0,68	31,67	6,87	3,94	14,11	8,86	
octombrie 2011	46837,9	38893,0	30341,2	30035,9	64,68	32,61	46,94	2,12	12,52	0,69	32,91	7,6	4,14	14,03	8,84	
noiembrie 2011	46639,1	38665,9	30210,6	29976,6	65,09	32,42	46,38	1,83	10,82	0,68	33,35	7,37	4,07	14,57	8,79	
decembrie 2011	47707,8	39613,5	30963,0	30112,1	63,36	32,21	46,16	1,95	11,51	0,69	33,17	8,45	3,83	13,96	7,67	
ianuarie 2012	49315,2	39953,8	31380,0	30245,9	63,3	32,3	46,3	3,1	16,8	0,7	31,5	7,06	4,03	14,71	8,36	
februarie 2012	50710,7	40598,2	31999,3	30483,8	64,4	31,2	46	3,6	17,8	0,7	32,1	8,04	4,2	13,9	9,86	
martie 2012	50878,8	40711,2	31952,8	30342,8	65,3	30,7	45,4	2,9	14,6	0,7	31,8	7,32	4,2	14,05	9,36	
aprilie 2012	51338,5	41039,7	32265,5	30675,6	65,3	30,7	45,8	2,7	13,4	0,7	31,8	7,23	3,92	14,25	8,5	
mai 2012	51821,9	41540,0	32081,8	30921,5	64,4	31	44,6	2,6	13	0,7	32,3	7,5	3,92	13,96	8,09	
iunie 2012	53572,2	43421,0	32945,6	31962,1	63,4	31,3	45,7	2,3	11,6	0,7	32,3	7,59	3,79	13,69	7,92	
iulie 2012	54806,6	44542,4	33797,5	32991,7	63	31,7	45,9	2,3	11,8	0,7	32,3	7,4	4,19	13,88	7,74	
august 2012	55152,6	44887,1	34335,5	33663,2	63,6	32,5	44,7	2,2	11,1	0,7	31,9	7,15	4,53	12,82	7,64	
septembrie 2012	55791,1	45476,7	34736,0	33985,7	64	31,9	44,4	2	10,5	0,7	31,6	7,94	4,97	12,58	7,78	
octombrie 2012	56099,4	45693,2	34858,2	34622,5	64,7	31,4	44,3	2	10,5	0,7	32	7,72	4,5	13,00	7,64	
noiembrie 2012	56946,7	46387,8	35537,3	35243,0	67,7	32,3	43,6	1,9	10,1	0,7	31,6	7,96	4,62	12,68	7,73	
decembrie 2012	58168,4	48155,6	35948,2	36272,3	64,1	31,9	43,8	1,1	5,6	0,7	32,9	8,44	4,68	11,98	8,32	
ianuarie 2013	59960,8	49620,3	35955,6	37328,4	66,7	33,3	44,4	1,8	10,5	0,7	34,8	8,55	4,79	12,41	7,52	
februarie 2013	59270,1	49058,0	36077,0	36906,0	66,9	33,1	43,8	1,9	10,9	0,7	34,2	8,56	4,41	13,23	8,13	
martie 2013	59948,3	49275,5	36190,7	36812,1	67,2	32,8	43,6	1,9	10,9	0,7	33,1	8,06	4,4	12,77	8,03	
aprilie 2013	60798,2	50047,6	36529,4	37069,5	67,3	32,7	43,1	1,8	10,4	0,7	32	7,33	4,22	12,4	7,07	
mai 2013	61416,6	51713,6	37310,6	38050,5	66,4	33,6	42,8	1,8	10,5	0,7	32,2	7,75	4,22	12,21	7,62	
iunie 2013	63516,1	52817,9	38435,9	38434,2	67,1	32,9	42,0	1,6	9,3	0,8	31,2	6,79	4,36	12,03	7,59	
iulie 2013	66481,7	55843,4	39079,5	39198,1	67,6	32,4	40,3	1,7	9,9	0,8	30,2	7,16	4,29	12,06	7,37	
august 2013	67673,8	56713,5	39263,0	40652,8	66,3	32,8	42,3	1,8	10,5	0,8	32,1	7,18	4,64	12,09	7,45	
septembrie 2013	69094,0	57949,1	39058,1	45087,8	67,6	32,4	43,1	1,8	10,5	0,7	32,3	6,62	4,36	11,79	7,07	
octombrie 2013	70177,5	58921,1	39761,6	46963,5	67,3	31,7	42,2	1,8	10,5	0,7	32,5	6,54	4,16	11,94	7,33	
noiembrie 2013	72734,3	61381,1	40929,7	48598,2	67,0	33,0	43,2	1,8	10,5	0,7	32,0	6,35	4,29	12,10	7,74	
decembrie 2013	76183,9	64752,9		51889,9	65,8	34,2	44,7	1,6	9,4	0,7	33,8	5,82	4,51	12,51	6,91	

Politica monetară							
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %
Ianuarie 2011	8	3731,3	10/11	-	4/5	290	8
Februarie 2011	8	3934,3	11	-	5	429,1	8/11
Martie 2011	8	3685,7	11	-	5	409,8	11
Aprilie 2011	8	3537,8	11	-	5	162,5	11
Mai 2011	8	3318,1	11	-	5	174	11
Iunie 2011	8	3484,2	11	-	5	260,4	11
Iulie 2011	8	3282,7	11	-	5	218,3	11/14
August 2011	9	3005,8	11/12	-	5/6	140,8	14
Septembrie 2011	10	2723	12/13	-	6/7	230,2	14
Octombrie 2011	10	2647,1	13	-	7	150,2	14
Noiembrie 2011	10	2783	13	-	7	186,8	14
Decembrie 2011	9,5	2717,1	12,5	-	6,5	295,4	14
Ianuarie 2012	9,5/8,5	3456,7	12,5/11,5	-	6,5/5,5	347,3	14
Februarie 2012	8,5/6,5	3771	11,5/9,5	-	5,5/3,5	226,3	14
Martie 2012	6,5/4,5	3847,7	9,5/7,5	-	3,5/1,5	139,6	14
Aprilie 2012	4,5	3377,6	7,5	-	1,5	118,5	14
Mai 2012	4,5	3576,9	7,5	-	1,5	169,6	14
Iunie 2012	4,5	3682,4	7,5	-	1,5	268,7	14
August 2012	4,5	3943,2	7,5	-	1,5	282,1	14
Septembrie 2012	4,5	4362,6	7,5	-	1,5	217,6	14
Octombrie 2012	4,5	3961,7	7,5	-	1,5	135,4	14
Noiembrie 2012	4,5	3900,5	7,5	-	1,5	184,6	14
Decembrie 2012	4,5	3650,8	7,5	-	1,5	368,9	14
Ianuarie 2013	4,5	4298,4	7,5	-	1,5	363,8	14
Februarie 2013	4,5	4480,7	7,5	-	1,5	252,8	14
Martie 2013	4,5	4563,3	7,5	-	1,5	156,6	14
Aprilie 2013	4,5	4426,6	7,5\6,5	-	1,5/0,5	225,5	14
Mai 2013	4,5	4092,6	6,5	-	0,5	262,1	14
Iunie 2013	3,5	3308,6	6,5	-	0,5	224,5	14
August 2013	3,5	3312,9	6,5	0,3	0,5	176,3	14
Septembrie 2013	3,5	3746,6	6,5	-	0,5	262,4	14
Octombrie 2013	3,5	3096,8	6,5	-	0,5	257,4	14
Noiembrie 2013	3,5	2897,6	6,5	-	0,5	184,7	14
Decembrie 2013	3,5	2773,9	6,5	58,4	0,5	91,0	14

Perioada	Sectorul extern													
	Valoarea totală a schimburilor comerciale, mil. MDL				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, mil. USD
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări		
2008	6489,9	2360,3	2925,4	1204,2	1591,1	623,0	820,1	148,0	4898,8	1737,3	2105,3	1056,2	-3307,7	32,5
2009	4561,3	1632,2	2088,6	840,6	1283,0	490,4	667,4	125,3	3278,3	1141,8	1421,2	715,3	-1995,3	39,1
2010	5396,8	1880,9	2433,1	1082,8	1541,5	624,0	728,9	188,6	3855,3	1256,9	1704,2	894,2	-2313,8	40,0
2011	7408,1	2632,7	3339,3	1436,1	2216,8	919,3	1083,0	214,5	5191,3	1713,4	2256,3	1221,6	-2974,5	42,7
2012	7374,8	2551,8	3332,1	1490,9	2161,8	928,0	1013,4	220,4	5213,0	1623,8	2318,7	1270,5	-3051,2	41,5
ian.-spet. 2009	3178,3	1140,4	1474,0	564,0	895,7	327,3	477,8	90,7	2282,6	813,1	996,2	473,3	-1386,9	39,2
ian.-spet. 2010	3624,3	1224,5	1664,7	735,1	987,7	390,5	475,8	121,4	2636,6	834,0	1188,9	613,7	-1648,9	37,5
ian.-spet. 2011	5238,6	1818,1	2412,8	1007,7	1544,9	626,4	770,1	148,4	3693,7	1191,7	1642,7	859,3	-2148,8	41,8
ian.-spet. 2012	5282,0	1837,0	2372,8	1072,2	1548,4	667,2	721,1	160,1	3733,6	1169,8	1651,7	912,1	-2185,2	41,5
ian.-spet. 2013	5689,8	1897,4	2564,7	1227,7	1719,3	689,7	790,3	239,3	3970,5	1207,7	1774,4	988,4	-2355,8	43,3
T I 2010	1065,9	402,9	459,7	203,3	302,5	115,6	153,8	33,1	763,4	287,3	305,9	170,2	-460,9	39,6
T II 2010	1217,1	373,4	577,5	266,2	304,4	122,5	143,7	38,2	912,7	250,9	433,8	228,0	-608,3	33,4
T III 2010	1341,3	448,2	627,5	265,6	380,8	152,4	178,3	50,1	960,5	295,8	449,2	215,5	-579,7	39,6
T IV 2010	1772,5	656,4	768,4	347,7	553,8	233,5	253,1	67,2	1218,7	422,9	515,3	280,5	-664,9	45,4
T I 2011	1571,8	587,1	684,2	300,5	473,6	175,9	238,8	58,9	1098,2	411,2	445,4	241,6	-624,6	43,1
T II 2011	1798,0	579,2	865,9	352,9	521,9	212,7	255,1	54,1	1276,1	366,5	610,8	298,8	-754,2	40,9
T III 2011	1868,8	651,8	862,7	354,3	549,4	237,8	276,2	35,4	1319,4	414,0	586,5	318,9	-770,0	41,6
T IV 2011	2169,5	814,6	926,5	428,4	671,9	292,9	312,9	66,1	1497,6	521,7	613,6	362,3	-825,7	44,9
T I 2012	1709,0	655,1	720,4	333,5	504,8	201,1	252,2	51,5	1204,2	454,0	468,2	282,0	-699,4	41,9
T II 2012	1793,5	572,1	853,0	368,4	537,0	227,3	255,8	53,9	1256,5	344,8	597,2	314,5	-719,5	42,7
T III 2012	1779,5	609,8	799,4	370,3	506,6	238,8	213,1	54,7	1272,9	371,0	586,3	315,6	-766,3	39,8
T IV 2012	2092,8	714,8	959,3	418,7	613,4	260,8	292,3	60,3	1479,4	454,0	667,0	358,4	-866,0	41,5
T I 2013	1825,5	673,2	774	378,3	582,4	246,3	261,3	74,8	1243,1	426,9	512,7	303,5	-765,3	46,9
T II 2013	1890,5	592,0	881,5	417,0	539,3	208,4	251,4	79,5	1351,2	383,6	630,1	337,5	-811,9	39,9
T III 2013	1973,8	632,2	909,2	432,4	597,6	235,0	277,6	85,0	1376,2	397,2	631,6	347,4	-778,6	43,4

Perioada	Sectorul extern													
	Valoarea totală a schimburilor comerciale, mil. MDL				Valoarea exportului, mil. USD				Valoarea importului, mil. USD				Exportul net, mil. USD	Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, mil. USD
	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari	Total	CSI	UE	Alte tari		
Ian 2011	419,2	162,8	173,3	83,1	134,4	42,5	69,9	22,0	284,8	120,3	103,4	61,1	-150,4	47,2
Feb 2011	516,9	191,6	227,3	98,0	161,0	56,6	84,1	20,3	355,9	135,0	143,2	77,7	-194,9	45,2
Mar 2011	635,7	232,7	283,6	119,4	178,2	76,8	84,8	16,6	457,5	155,9	198,8	102,8	-279,3	39,0
Apr 2011	596,9	200,6	286,4	109,9	175,8	70,8	88,5	16,5	421,1	129,8	197,9	93,4	-245,3	41,7
Mai 2011	611,3	187,9	296,7	126,7	173,6	69,7	84,3	19,6	437,7	118,2	212,4	107,1	-264,1	39,7
Iun2011	589,8	190,7	282,8	116,3	172,5	72,2	82,3	18,0	417,3	118,5	200,5	98,3	-244,8	41,3
Iul 2011	595,7	196,1	289,9	109,7	180,9	78,9	90,3	11,7	414,8	117,2	199,6	98,0	-233,9	43,6
Aug 2011	606,6	218,1	276,4	112,1	185,9	77,1	97,6	11,2	420,7	141,0	178,8	100,9	-234,8	44,2
Sep 2011	666,5	237,6	296,4	132,5	182,6	81,8	88,3	12,5	483,9	155,8	208,1	120,0	-301,3	37,7
Oct 2011	679,0	250,5	298,6	129,9	211,2	97,6	96,5	17,1	467,8	152,9	202,1	112,8	-256,6	45,1
Noi 2011	737,6	277,7	313,0	146,9	242,7	101,1	116,0	25,6	494,9	176,6	197,0	121,3	-252,2	49,0
Dec 2011	752,9	286,4	314,9	151,6	218,0	94,2	100,4	23,4	534,9	192,2	214,5	128,2	-316,9	40,8
Ian 2012	486,4	193,9	191,0	101,5	147,5	54,3	74,8	18,4	338,9	139,6	116,2	83,1	-191,4	43,5
Feb 2012	546,9	228,0	228,8	90,1	157,9	65,9	77,0	15,0	389,0	162,1	151,8	75,1	-231,1	40,6
Mar 2012	675,7	233,2	300,6	141,9	199,4	80,9	100,4	18,1	476,3	152,3	200,2	123,8	-276,9	41,9
Apr 2012	608,2	196,6	282,4	129,2	181,6	77,8	84,3	19,5	426,6	118,8	198,1	109,7	-245,0	42,6
Mai 2012	604,6	187,7	293,0	123,9	176,5	72,5	85,7	18,3	428,1	115,2	207,3	105,6	-251,6	41,2
Iun2012	580,7	187,8	277,6	115,3	178,9	77,0	85,8	16,1	401,8	110,8	191,8	99,2	-222,9	44,5
Iul 2012	579,6	198,5	271,6	109,5	163,0	79,0	69,1	14,9	416,6	119,5	202,5	94,6	-253,6	39,1
Aug 2012	563,2	194,5	250,6	118,1	156,6	75,8	63,4	17,4	406,6	118,7	187,2	100,7	-250,0	38,5
Sep 2012	636,7	216,8	277,2	142,7	187,0	84,0	80,6	22,4	449,7	132,8	196,6	120,3	-262,7	41,6
Oct 2012	707,2	230,7	333,6	142,9	210,2	94,8	97,4	18,0	497,0	135,9	236,2	124,9	-286,8	42,3
Noi 2012	693,8	234,6	329,1	130,1	215,9	91,2	103,3	21,4	477,9	143,4	225,8	108,7	-262,0	45,2
Dec 2012	691,8	249,4	296,7	145,7	187,3	74,8	91,6	20,9	504,5	174,6	205,1	124,8	-317,2	37,1
Ian 2013	510,3	192,8	209,2	108,3	162,1	63,7	82,8	15,6	348,2	129,1	126,4	92,7	-186,1	46,6
Feb 2013	605,5	220,2	262,6	122,7	198,8	79	90,3	29,5	406,7	141,2	172,3	93,2	-207,9	48,9
Mar 2013	709,7	260,2	302,2	147,3	221,5	103,6	88,2	29,7	488,2	156,6	214	117,6	-266,7	45,4
Apr 2013	676,8	207,9	315,7	153,2	190,7	70,7	88,0	32,0	486,1	137,2	227,7	121,2	-295,4	39,2
Mai 2013	575,5	173,2	272,5	129,8	165,6	62,6	77,9	25,1	409,9	110,6	194,6	104,7	-244,3	40,4
Iun2013	638,2	210,9	293,3	134,0	183,0	75,1	85,5	22,4	455,2	135,8	207,8	111,6	-272,2	40,2
Iul 2013	678,1	217,6	316,1	144,4	202,1	79,5	95,0	27,6	476,0	138,1	221,1	116,8	-273,9	42,5
Aug 2013	644,3	209,2	291,4	143,7	199,9	76,8	93,9	29,2	444,4	132,4	197,5	114,5	-244,5	45,0
Sep 2013	651,4	205,4	301,7	144,3	195,6	78,7	88,7	28,2	455,8	126,7	213,0	116,1	-260,2	42,9
Oct 2013	705,2	220,6	343,6	141,0	224,8	79,2	116,5	29,1	480,4	141,4	227,1	111,9	-255,6	46,8
Noi 2013	739,9	225,4	362,7	151,8	252,7	84,6	131,9	36,2	487,2	140,8	230,8	115,6	-234,5	51,9

Perioada	Sectorul extern					
	Indicii valorici ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorici ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %
2008	118,7	132,8	113,0	116,0	105,0	114,0
2009	80,6	66,9	87,0	89,0	93,0	75,0
2010	120,1	117,6	103,0	103,0	117,0	114,0
2011	143,8	134,7	107,0	110,0	134,0	122,0
2012	97,5	100,4				
T I 2010	111,9	101,3	101,0	95,0	111,0	107,0
T II 2010	102,4	122,7	100,0	102,0	102,0	120,0
T III 2010	124,0	122,4	103,0	104,0	120,0	118,0
T IV 2010	145,8	122,4	108,0	106,0	135,0	115,0
T I 2011	158,2	144,0	109,0	110,0	145,0	131,0
T II 2011	171,5	139,8	110,0	112,0	156,0	125,0
T III 2011	144,3	137,4	111,0	112,0	130,0	123,0
T IV 2011	121,3	122,9	103,0	108,0	118,0	114,0
T I 2012	106,7	109,7	98,0	103,0	109,0	106,0
T II 2012	102,9	98,5	95,0	96,0	108,0	103,0
T III 2012	92,2	96,5	94,0	95,0	98,0	102,0
T IV 2012	91,3	98,8	99,0	100,0	92,0	99,0
T I 2013	115,4	103,2	102	100	113	103
T II 2013	100,4	107,5	99,0	98,0	101,0	110,0
T III 2013	118,0	108,1	97,0	100,0	122,0	108,0

Sectorul extern: Investiții Străine Directe Nete și Remiteri								
	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital	Influxul net de ISD, mil. USD	Compensare pentru muncă	Transferuri personale	Alte transferuri	Influxul de remiteri, mil. USD
2008	441,7	98,7	171,1	711,5	842,0	1046,0	9,3	1897,3
2009	161,6	-11,6	-4,7	145,3	563,4	635,2	12,1	1210,8
2010	157,0	14,6	25,9	197,4	743,0	608,5	12,1	1363,5
2011	143,9	86,7	32,6	263,2	899,0	701,4	14,3	1614,7
2012	144,6	-11,0	41,6	175,1	1012,5	773,8	15,9	1802,3
Ian.-spet. 2009	96,8	-1,2	23,2	118,8	387,1	458,8	8,6	854,5
Ian.-spet. 2010	98,9	19,5	33,1	151,5	532,4	438,5	8,4	979,2
Ian.-spet. 2011	90,3	68,3	26,6	185,2	653,0	513,6	10,1	1176,7
Ian.-spet. 2012	91,5	1,2	36,7	129,3	725,3	566,0	11,7	1303,0
Ian.-spet. 2013	118,2	3,4	53,3	174,9	809,2	622,7	9,3	1441,2
T I. 2010	23,2	4,5	17,8	45,5	145,5	124,2	2,7	272,4
T II. 2010	18,0	2,6	15,4	36,0	172,4	146,8	2,8	322,0
T III. 2010	57,6	12,5	-0,1	70,0	214,5	167,5	2,9	384,9
T IV. 2010	58,1	-5,0	-7,2	45,9	210,6	170,0	3,7	384,3
T I. 2011	31,6	8,5	18,1	58,2	164,4	146,0	3,0	313,4
T II. 2011	22,4	38,0	6,4	66,8	229,7	175,7	3,5	408,8
T III. 2011	36,3	21,8	2,1	60,2	258,9	191,9	3,7	454,4
T IV. 2011	53,6	18,4	6,0	78,0	246,1	187,8	4,3	438,1
T I. 2012	39,1	3,6	-7,1	35,6	190,7	164,7	3,9	359,3
T II. 2012	56,5	-4,1	-3,7	48,7	253,9	192,6	3,8	450,4
T III. 2012	-4,2	1,7	47,5	45,0	280,7	208,6	4,0	493,3
T IV. 2012	53,1	-12,2	4,9	45,9	287,2	207,8	4,2	499,2
T I. 2013	50,6	-0,3	9,3	59,7	214,2	185,2	2,9	402,3
T II. 2013	28,0	13,6	27,6	69,2	279,5	205,2	2,8	487,4
T III. 2013	39,5	-9,9	16,3	45,9	315,5	232,4	3,7	551,5

Sectorul extern													
Perioada	Exportul principalilor parteneri comerciali, mld. USD				Importul principalilor parteneri comerciali, mld. USD				Exportul net principalilor parteneri comerciali, mld. USD				
	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federtia Rusă	Ucraina	Mondial	SUA	UE 27	Romania	Federtia Rusă	Ucraina	
Ian. 2011	1208,0	110,2	150,3	4,6	30,3	4,6	1296,0	171,8	188,8	4,9	16,3	5,1	-88,0
Feb. 2011	1190,0	109,6	170,8	4,8	39,2	4,7	1233,0	160,6	180,9	5,4	21,8	6,4	-43,0
Mar. 2011	1446,0	131,7	193,4	5,8	43,6	6,0	1501,0	190,8	212,0	7,0	26,9	7,0	-55,0
Apr. 2011	1352,0	124,0	177,5	4,9	45,9	5,6	1411,0	183,0	202,3	6,3	27,1	6,3	-59,0
Mai 2011	1405,0	124,1	190,1	5,5	43,6	5,7	1487,0	193,9	210,9	7,2	28,2	6,8	-82,0
Iun. 2011	1403,0	123,0	181,2	5,4	44,2	6,2	1468,0	196,6	203,5	6,7	27,7	6,8	-60,0
Iul. 2011	1394,0	120,2	186,9	5,5	42,0	5,4	1435,0	192,2	202,6	6,4	27,5	6,5	-41,0
Aug. 2011	1381,0	126,6	176,5	5,0	44,5	5,8	1476,0	201,5	209,0	6,3	30,2	7,2	-95,0
Sep. 2011	1422,0	127,1	186,4	5,8	43,8	6,0	1478,0	194,5	202,1	6,9	27,6	7,4	-56,0
Oct. 2011	1385,0	131,1	185,8	5,7	46,0	5,8	1448,0	196,8	201,3	6,7	29,4	7,5	-63,0
Noiem. 2011	1395,0	125,9	188,5	5,6	47,3	6,3	1471,0	195,1	201,1	6,9	30,4	7,7	-76,0
Dec. 2011	1356,0	126,8	181,7	4,4	51,3	6,5	1386,0	189,1	181,9	5,8	30,7	7,9	-30,0
Ian. 2012	1247,0	118,2	160,1	4,5	39,7	5,3	1340,0	188,3	192,0	5,1	19,2	5,4	-93,0
Feb. 2012	1295,0	123,4	176,5	4,7	45,2	5,0	1379,0	176,1	193,6	5,3	24,8	6,8	-84,0
Mar. 2012	1452,0	140,0	195,6	5,4	46,9	5,9	1512,0	202,3	205,3	6,3	28,6	6,9	-60,0
Apr. 2012	1333,0	127,4	173,9	4,6	45,1	5,8	1398,0	194,6	190,4	5,8	26,8	7,3	-65,0
Mai 2012	1404,0	131,7	185,4	5,1	45,8	6,2	1473,0	203,5	190,8	6,4	28,1	7,6	-69,0
Iun. 2012	1372,0	133,0	183,2	4,7	41,0	5,5	1399,0	196,8	183,8	5,9	26,9	7,0	-27,0
Iul. 2012	1332,0	121,6	183,1	4,6	40,6	5,8	1399,0	197,6	180,1	5,5	29,6	7,2	-67,0
Aug. 2012	1307,0	128,6	172,9	4,4	42,1	5,8	1387,0	199,9	189,5	5,6	29,4	7,3	-80,0
Sep. 2012	1369,0	128,2	177,2	4,9	44,0	5,8	1426,0	191,0	193,3	6,0	26,9	6,9	-57,0
Oct. 2012	1427,0	133,8	196,0	5,4	46,1	6,2	1497,0	203,8	208,2	6,9	31,6	7,7	-70,0
Noiem. 2012	1390,0	130,4	188,1	5,4	45,4	6,0	1465,0	199,3	190,5	5,9	30,1	6,9	-75,0
Dec. 2012	1339,0	130,7	173,9	4,1	48,6	5,6	1364,0	181,9	174,8	5,3	31,4	7,8	-25,0
Ian. 2013	1344,0	123,4	176,1	4,9	39,0	5,1	1446,0	190,4	198,9	5,3	21,3	5,1	-102,0
Feb. 2013	1271,0	123,6	180,5	5,2	41,9	5,4	1314,0	175,0	178,3	5,4	26,0	6,3	-43,0
Mar. 2013	1433,0	136,4	199,7	5,2	44,2	6,1	1452,0	186,6	179,1	5,9	28,1	6,7	-19,0
Apr. 2013	1401,0	129,7	196,2	5,3	44,0	6,1	1469,0	196,2	185,7	6,1	29,8	6,7	-68,0
Mai 2013	1408,0	133,0	200,8	5,2	41,4	4,9	1454,0	202,0	181,9	5,9	26,4	5,0	-46,0
Iun. 2013	1383,0	134,8	191,7	5,2	41,6	4,8	1397,0	190,0	179,7	5,7	27,9	5,3	-14,0
Iul. 2013	1406,0	127,6	202,3	5,9	43,5	5,2	1480,0	203,8	188,8	6,6	30,1	6,8	-74,0
Aug. 2013	1350,0	132,3	177,7	5,1	42,6	5,2	1404,0	198,9	181,2	5,9	28,6	6,8	-54,0
Sep. 2013	1410,0	128,7	188,4	5,9	44,8	5,2	1469,0	197,3	189,1	6,5	28,9	7,5	-59,0
Oct. 2013	1502,0	141,8	209,6	6,4	43,6	5,6	1543,0	210,7	203,1	7,3	30,9	7,4	-41,0
Noiem. 2013	1448,0	136,8	192,0	6,1	46,7	5,6	1469,0	193,5	187,4	6,6	30,2	6,4	-21,0
													-0,5

Mediul de afaceri		
Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Rădiera întreprinderilor
2011	6740	3430
2012	6273	3218
Ianuarie-septembrie 2011	5103	2623
Ianuarie-septembrie 2012	4634	2457
Ianuarie-septembrie 2013	4685	2025
Trimestrul I 2011	1931	797
Trimestrul II 2011	1629	965
Trimestrul III 2011	1543	861
Trimestrul IV 2011	1637	807
Trimestrul I 2012	1757	852
Trimestrul II 2012	1499	760
Trimestrul III 2012	1378	845
Trimestrul IV 2012	1639	761
Trimestrul I 2013	1797	700
Trimestrul II 2013	1509	668
Trimestrul III 2013	1379	657
Ian 2013	574	233
Feb 2013	627	212
Mar 2013	596	255
Apr 2013	609	282
Mai 2013	415	182
Iun 2013	485	204
Iul 2013	505	260
Aug 2013	435	229
Sep 2013	439	168
Oct 2013	515	293
Noi 2013	524	203

Situția demografică														
Indicatorii Sectorului Social	Numărul populației prezentă (mii locuitori) la începutul anului		Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorțuri	
	Numărul populației stabilă (mii locuitori) la începutul anului		născuți-vii la 1000 locuitori		decedați la 1000 locuitori		la 1000 locuitori		la 1000 locuitori		căsătorii la 1000 locuitori		divorțuri la 1000 locuitori	
			Numărul născuți-vii - total (pers.)		Numărul decedați - total (pers.)		Numărul decedați în vârsta sub 1 an - total (pers.)		Sporul natural (pers.)		Numărul căsătoriilor - total (numărul)		Numărul divorțurilor - total (numărul)	
TOTAL 2005	3600,4	3386,0	37695	10,5	44689	12,4	468	12,4	-6994	-1,9	27187	7,6	14521	4,0
TOTAL 2006	3589,9	3395,6	37587	10,5	43137	12,0	442	11,8	-5550	-1,5	27128	7,6	12594	3,5
TOTAL 2007	3581,1	3432,8	37973	10,6	43050	12,0	428	11,3	-5077	-1,4	29213	8,2	13923	3,9
TOTAL 2008	3572,7	3424,4	39018	10,9	41948	11,8	473	12,2	-2930	-0,9	26666	7,5	12601	3,5
TOTAL 2009	3567,5	3419,4	40803	11,4	42139	11,8	493	12,1	-1336	-0,4	26781	7,5	11884	3,3
TOTAL 2010	3563,7	3415,6	10474	11,4	43631	12,3	476	11,6	-3157	-0,9	26483	7,4	11504	3,2
TOTAL 2011	3560,4	3560,4	39162	11,0	39234	11,0	430	11,0	-72	0,0	25889	7,3	11119	3,1
TOTAL 2012	3559,5	3559,5	39435	11,1	39560	11,1	385	9,8	-125	0,0	24262	6,8	10637	3,0
Ianuarie			3371	11,2	4089	13,5	35	10,4	-718	-2,3	1229	4,1	1115	3,7
T1 Februarie			6177	10,7	7405	12,9	66	7,9	-1228	-2,2	2409	4,2	1854	3,2
Martie			8974	10,2	10859	12,4	92	8,4	-1885	-2,2	3899	4,4	2919	3,3
Aprilie			11744	10,0	14169	12,1	122	9,6	-2425	-2,1	4615	3,9	3726	3,2
T2 Mai			14732	10,0	17285	11,7	152	9,8	-2553	1,7	6646	4,5	4768	3,2
Iunie			17779	10,1	19936	11,3	178	10,1	-2157	1,2	9014	5,1	5506	3,1
Iulie			21204	10,3	22592	10,9	209	9,9	-1388	-0,6	10927	5,3	6331	3,1
T3 August			24632	10,4	25105	10,6	232	9,4	-473	-0,2	14406	6,1	7097	3,0
Septembrie			27960	10,5	27907	10,5	266	9,5	53	0,0	18039	6,8	7794	2,9

Piața forței de muncă																		
Indicatorii Sectorului Social	Numărul persoanelor economic activă (mii pers.)	Rata de activitate a populației, %				Numărul persoanelor ocupate (mii pers.)	Rata de ocupare a populației, %				Numărul șomerilor BIM (mii pers.)	Rata șomajului, %						
		Total	bărbați	femei	urban rural		Total	bărbați	femei	urban rural		Total	bărbați	femei	urban rural			
TOTAL 2008	1302,8	44,3	47,3	41,5	47,1	42,2	1251,0	42,5	45,2	40,1	44,5	41,0	4,0	4,6	3,4	5,5	2,7	
TOTAL 2009	1265,3	42,8	46,2	39,7	47,4	39,3	1184,4	40,0	42,6	37,7	43,6	37,4	6,4	7,8	4,9	8,0	5,0	
TOTAL 2010	1235,4	41,6	45,0	38,6	47,2	37,5	1143,4	38,5	40,9	36,4	42,7	35,4	7,4	9,1	5,7	9,6	5,4	
TOTAL 2011	1257,5	42,3	45,6	39,3	48,0	38,0	1173,5	39,4	42,1	37,1	44,1	36,0	6,7	7,7	5,6	8,2	5,2	
Ianuarie																		
T1	Februarie	1103,7	37,0	38,8	35,3	45,6	30,5	1023,9	34,3	35,2	33,6	41,9	28,6	7,2	9,5	5,0	8,1	6,2
	Martie																	
	Aprilie																	
T2	Mai	1266,9	42,5	45,6	39,6	46,3	39,6	1209,3	40,5	43,1	38,2	43,2	38,6	4,5	5,4	3,6	6,8	2,6
	Iunie																	
2012	Iulie																	
T3	August	1286,9	43,1	46,0	40,5	46,5	40,7	1224,7	41,1	43,3	39,0	43,1	39,6	4,8	5,9	3,7	7,3	2,8
	Septembrie																	
	Octombrie																	
T4	Noiembrie	1200,7	40,3	43,6	37,2	49,6	33,3	1129,3	37,9	40,6	35,4	46,2	31,8	5,9	7,0	4,9	7,0	4,8
	Decembrie																	
TOTAL 2012		1214,5	40,7	43,5	38,2	47,0	36,0	1146,8	38,4	40,6	36,5	43,6	34,6	5,6	6,8	4,3	7,3	3,9
	Ianuarie																	
T1	Februarie	1121,0	37,5	39,7	35,6	45,8	31,5	1030,2	34,5	35,7	33,4	42,0	29,0	8,1	10,2	6,0	8,2	8,0
	Martie																	
	Aprilie																	
T2	Mai	1288,4	43,1	47,2	39,5	45,0	41,7	1227,6	41,1	44,5	38,0	42,1	40,3	4,7	5,6	3,8	6,4	3,3
	Iunie																	
2013	Iulie																	
T3	August	1328,2	44,5	47,7	41,6	46,0	43,3	1276,8	42,7	45,7	40,1	43,5	42,1	3,9	4,1	3,6	5,3	2,7
	Septembrie																	

Veniturile disponibile ale populației										
		Veniturile disponibile ale populației MDL	Structura veniturilor disponibile ale populației, %							
			activitatea salarială	activitatea individuală agricolă	activitatea individuală non- agricolă	proprietate	prestații sociale	alte surse		
2012	TOTAL 2008		1188,6	42,9	10,5	7,5	0,3	14,9	23,9	
	TOTAL 2009		1166,1	45,3	8,9	6,5	0,2	17,5	21,7	
	TOTAL 2010		1273,7	42,6	9,8	6,8	0,1	18,7	22,0	
	TOTAL 2011		1444,7	44,7	10,0	6,8	0,4	18,1	20,1	
	TOTAL 2012		1508,8	42,7	9,6	7,2	0,2	19,2	21,2	
	T1	Ianuarie								
		Februarie	1439,3	43,9	10,1	5,9	0,1	18,4	21,6	
		Martie								
	T2	Aprilie								
		Mai	1523,1	43,7	9,8	6,3	0,6	19,0	20,7	
		Iunie								
	T3	Iulie								
August		1507,3	41,4	9,1	8,5	0,0	20,6	20,4		
	Septembrie									
T4	Octombrie									
	Noiembrie	1572,5	41,7	9,3	8,0	0,1	18,8	22,1		
	Decembrie									
2013	T1	Ianuarie								
		Februarie	1559,8	42,5	9,1	6,4	0,3	19,4	22,3	
		Martie								
	T2	Aprilie								
		Mai	1667,2	43,7	10,0	6,3	0,1	18,8	21,0	
		Iunie								
	T3	Iulie								
		August	1755,5	41,9	8,8	7,2	0,2	20,3	21,7	
		Septembrie								

Cheltuielile de consum ale populației													
Cheltuielile de consum ale populației MDL		Structura cheltuielilor de consum ale populației, %											
		produse alimentare	băuturi alcoolice, tutun	îmbrăcăminte și încălțăminte	locuințe și comodități	dotarea locuinței	sănătate	transport	servicii de comunicații	agrement	învățământ	hotel, restaurant, cantină	alte bunuri și servicii
TOTAL 2008	1227,5	40,2	1,9	12,7	16,3	4,8	5,6	4,9	4,9	2,1	0,4	2,3	3,9
TOTAL 2009	1217,4	40,8	1,8	12,2	16,2	3,9	6,2	4,7	5,0	2,0	0,5	2,5	4,1
TOTAL 2010	1371,7	40,8	1,8	10,3	17,8	3,9	6,4	4,9	4,6	1,7	1,3	2,2	3,8
TOTAL 2011	1534,1	42,5	1,8	10,4	18,1	3,6	5,4	5,2	4,4	1,7	1,1	1,9	4,0
TOTAL 2012	1598,6	43,2	1,7	10,6	18,6	3,5	5,6	4,2	4,4	1,5	1,0	1,7	4,0
2012													
T1													
Ianuarie													
Februarie	1510,8	43,7	1,6	10,9	18,3	3,0	6,2	3,8	4,5	1,1	1,1	2,1	3,7
Martie													
Aprilie													
T2													
Mai	1582,6	43,7	1,6	11,2	18,5	3,3	4,8	4,5	4,5	1,4	0,9	1,8	3,8
Iunie													
Iulie													
T3													
August	1675,3	42,0	1,7	10,3	19,0	4,1	6,5	4,3	4,3	1,9	1,0	1,3	3,6
Septembrie													
Octombrie													
T4													
Noiembrie	1624,4	43,3	1,7	10,2	18,3	3,7	5,0	4,4	4,2	1,4	1,0	1,8	5,0
Decembrie													
2013													
T1													
Ianuarie	1656,1	43,4	1,7	9,6	18,3	3,2	6,7	4,6	4,5	1,3	0,8	1,8	4,1
Martie													
Aprilie													
T2													
Mai	1761,8	44,3	1,5	10,6	19,0	3,2	4,7	4,9	4,3	1,0	0,9	1,5	4,1
Iunie													
Iulie													
T3													
August	1888,0	40,9	1,4	10,2	20,3	3,8	5,8	5,1	4,0	2,0	0,8	1,7	4,0
Septembrie													

Remunerarea muncii								
	Câștigul salarial mediu lunar - Total			Indicele câștigului salarial nominal lunar (față de anul precedent), %			Indicele câștigului salarial real lunar (față de anul precedent), %	
	MDL	USD	EUR	MDL	USD	EUR		
TOTAL 2008	2529,7	243,4	165,4	122,5	143,0	133,0	108,7	
TOTAL 2009	2747,6	247,2	177,0	108,6	101,5	107,0	108,6	
TOTAL 2010	2972,2	240,4	181,2	108,2	97,3	102,4	100,7	
TOTAL 2011	3193,9	272,1	195,5	111,6	113,2	107,9	103,7	
TOTAL 2012	3477,7			108,9			104,1	
T1	Ianuarie	3139,0	265,8	206,1	114,5	118,6	103,5	
	Februarie	3166,0	266,5	201,9	111,0	114,8	103,4	
	Martie	3273,5	276,3	209,6	110,6	117,3	104,1	
	Aprilie	3350,3	283,8	215,6	106,9	116,0	102,1	
T2	Mai	3489,8	294,2	229,1	108,5	118,8	104,2	
	Iunie	3913,5	323,8	258,4	110,0	121,0	106,1	
	Iulie	3574,9	289,2	234,8	109,6	118,6	105,4	
	August	3503,6	280,4	226,4	110,4	116,3	105,7	
T3	Septembrie	3421,5	275,7	215,1	108,3	109,1	103,2	
	Octombrie	3482,3	284,2	219,1	110,1	111,9	106,0	
	Noiembrie	3527,8	286,1	222,9	109,2	109,8	105,3	
	Decembrie	3888,8	318,9	243,1	104,9	102,0	100,8	
T1	Ianuarie	3413,5	281,3	212,0	105,8	102,9	104,0	
	Februarie	3380,1	279,5	208,8	104,9	103,4	102,4	
	Martie	3638,7	295,4	227,8	106,9	108,7	106,7	
	Aprilie	3739,7	302,9	232,9	111,6	108,0	106,8	
T2	Mai	3758,5	304,2	234,0	107,7	102,1	101,9	
	Iunie	3859,0	309,9	235,4	98,6	91,1	93,5	
	Iulie	3908,5	308,3	235,7	109,3	100,4	104,8	
	August	3832,4	300,5	225,8	109,4	99,7	105,5	
T3	Septembrie	3758,5	292,0	218,8	109,8	101,7	105,7	
	Octombrie	3785,4						
T4								

Infrapecțiuni																			
		Infrapecțiuni contra patrimoniului (cauze)							Infrapecțiuni contra sănătății publice și conviețuirii sociale (cauze)			Infrapecțiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrapecțiuni economice (cauze)			Infrapecțiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)		

Redactor-șef CE: Iulita BÎRCĂ
Redactor: Lucia CUTASEVICI
Designer copertă: Virgiliu MOREI

Adresa redacției: Complexul Editorial, INCE, MD-2064,
or. Chișinău, str. I. Creangă, 45, tel.: (+373-22) 50-11-30, fax: (+373-22) 74-37-94
web: www.iefs.md/complexul-editorial/; e-mail: bircaiulita@mail.ru

Bun de tipar: 07.02.2014. Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 7,3. Coli editoriale 8,3. Com. 3.
Complexul-Editorial al INCE, 2014